

DEN NORSKE KIRKE
Nordre Follo kirkelige fellesråd

Møteinnkalling

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Møtedato: 05.12.2024 kl. 18:00

Møtested: Ski nye kirke

Arkivsak: 20/00011

Saksliste

Møteinnkalling

Saksliste Nordre Follo kirkelige fellesråd 05.12.2024

3

Godkjenning av innkalling og saksliste

27/24 Godkjenning av innkalling og saksliste

5

Godkjenning av protokoll

28/24 Godkjenning av protokoll møte nr. 4/24

6

Saker til behandling

29/24 Regnskapsrapport nr. 4/24

17

30/24 Budsjettregulering investering

22

31/24 Forslag til revidert utleiereglement - 2. gangs behandling

24

32/24 Godtgjørelsesreglement for fellesrådet - revidering

35

33/24 Forslag til budsjett 2025; drift og investering

38

34/24 Kirkebevaringsprogrammet - strategier for videre arbeid

44

35/24 Gravplass; navna minnelund Ski og Kolbotn - revidert prosjekt

107

36/24 Valg av leder og nestleder for perioden 1.1.2025 - 31.12.2025

108

37/24 Møteplan 2025

109

Orienteringssaker

38/24 Orienteringssaker

111

Eventuelt

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksliste Nordre Follo kirkelige fellesråd

Møtedato: 05.12.2024 kl. 18:00

Møtested: Ski nye kirke

Arkivsak: 20/00011

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf +47 97192187 eller e-post op554@kirken.no. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

27/24 20/00011-444 Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

28/24 20/00011-445 Godkjenning av protokoll møte nr. 4/24

Saker til behandling

29/24 20/00011-446 Regnskapsrapport nr. 4/24

30/24 20/00011-451 Budsjetregulering investering

31/24 20/00011-447 Forslag til revidert utleiereglement - 2. gangs behandling

32/24 20/00011-458 Godtgjørelsesreglement for fellesrådet - revidering

33/24 20/00011-448 Forslag til budsjett 2025; drift og investering

34/24 20/00011-450 Kirkebevaringsprogrammet - strategier for videre arbeid

35/24 20/00011-464 Gravplass; navna minnelund Ski og Kolbotn - revidert prosjekt

36/24 20/00011-449 Valg av leder og nestleder for perioden 1.1.2025 - 31.12.2025

37/24 20/00011-457 Møteplan 2025

Orienteringssaker

38/24	20/00011-462	Orienteringssaker
Eventuelt		

Ski, 25.11.2024

Kurt Soltveit
Leder

Øysten Paulsen
møtesekretær

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-444	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
27/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Godkjenning av innkalling og saksliste

Saksorientering

Det innkalles med dette til møte nr. 5/24 i Nordre Follo kirkelige fellesråd.

Møtet avholdes 5. desember kl. 18 – 20, i Ski nye kirke.

Sakslisten omfatter sakene fra og med sak 27/24, til og med sak 38/24.

Komplett innkalling og saksliste er sendt elektronisk fellesrådets medlemmer den 25. november, og dermed anses saksdokumentene sendt medlemmene innen fristen på 8 dager.

Kirkevergen gjør oppmerksom på at tidligere meldt sak til desember-møtet; *revidering av strategiplan for perioden 2025 – 2027*, ikke er mulig å få lagt frem før i januar-møtet. Dette har sin årsak i kort frist fra behandling i alle menighetsråd og for tiden høyt arbeidspress ved kirkevergens kontor.

Når det gjelder sak 35/24 Gravplass; navna minnelund Ski og Kolbotn, revidert prosjekt – vil denne ettersendes.

Evt. forfall fra fellesrådets medlemmer bes meldt kirkevergen snarest.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-445	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
28/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Godkjenning av protokoll møte nr. 4/24

Vedlegg:

Protokoll møte nr. 4-24

Saksorientering

Nordre Follo kirkelige fellesråd avholdt sitt møte nr. 4/24, den 19. september kl. 18. Møtet ble avholdt i Langhus kirke.

Fellesrådet behandlet sakene fra og med 22/24, til og med 26/24.

Forslag til protokoll følger vedlagt denne sak, og denne bes godkjent.

Forslag til vedtak

Protokollen godkjennes.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Møteprotokoll

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Møtedato:	19.09.2024 kl. 18:00
Møtested:	Langhus kirke
Arkivsak:	20/00011
Til stede:	Kurt Soltveit, Torgeir Nevland, Solvor Elisabeth Larsen, Terje Tjelta, Knut Kristian Presterud, Cecilie Pind, Espen Hasle
Møtende varamedlemmer:	Ingen
Forfall:	Erik Haugom og Gaute Godager
Andre:	
Protokollfører:	Øysten Paulsen

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
22/24 Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
23/24 Godkjenning av protokoll fra møte nr. 3/24	3
Saker til behandling	
24/24 Økonomirapport nr. 3/24	3
25/24 Revidert budsjett 2024 - Nordre Follo kirkelige fellesråd	6
Orienteringssaker	
26/24 Orienteringssaker	9
Eventuelt	

Sted 25.11.2024

Kurt Soltveit
LederØysten Paulsen
Sekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste

22/24 Godkjenning av innkalling og saksliste

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo kirkelige fellesråd	19.09.2024	22/24

Saksorientering

Det innkalles med dette til møte nr. 4/24 i Nordre Follo kirkelige fellesråd.

Møtet avholdes 19. september kl 18 – 20, i Langhus kirke.

Sakslisten omfatter sakene fra og med sak 22/24, til og med sak 26/24.

Komplett innkalling og saksliste er sendt fellesrådets medlemmer den 10. september, og dermed anses saksdokumentene sendt medlemmene innen fristen på 8 dager.

Kirkevergen vil gjøre oppmerksom på at tidligere utsatt sak 17/24; revidert utleiereglement, ikke vil fremlegges til behandling i møtet. Dette er pga. manglende tilbakemelding fra noen menighetsråd innen fristen. I samråd med fellesrådets leder, kommer denne til behandling i neste møte.

Evt. forfall fra fellesrådets medlemmer bes meldt kirkevergen snarest.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

Møtebehandling

Vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

[Lagre vedtak]

Godkjenning av protokoll**23/24 Godkjenning av protokoll fra møte nr. 3/24**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo kirkelige fellesråd	19.09.2024	23/24

Saksorientering

Nordre Follo kirkelige fellesråd avholdt sitt møte nr. 3/24, den 13. juni kl 18. Møtet ble avholdt i Greverud kirkestue.

Fellesrådet behandlet sakene fra og med 13/24, til og med 21/24.

Forslag til protokoll følger vedlagt denne sak, og denne bes godkjent.

Forslag til vedtak

Protokollen godkjennes.

Møtebehandling**Vedtak**

Protokollen godkjennes.

[Lagre vedtak]

Saker til behandling**24/24 Økonomirapport nr. 3/24**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo kirkelige fellesråd	19.09.2024	24/24

Saksorientering

Regnskapet pr. august 2024 kan leses på følgende måte:

Kolonne regnskap viser faktisk forbruk pr. 31.8.2024, budsjett for 2024 kommer frem i kolonne 2 og 3, samtidig som fjorårets regnskapstall pr 31.8.2023 vises i kolonne 4.

På denne måten får fellesrådet en god oversikt over hvordan vi ligger an i forhold til samme periode i fjor.

Det er høyere kostnader til lønn og sosiale kostnader enn samme periode i fjor. Dette skyldes resultatet etter årets sentrale tariffoppgjør. Samtidig vil kirkevergen informere fellesrådet om at det er beregnet pensjonskostnader med 21% i 2024; mot 24% i 2023. Lønnsoppgjøret for 2024 har tilbakevirkende kraft f.o.m. 1.mai 2024. Dette vil synliggjøres på lønnskjøring i september. Grunnen til sen utbetaling til ansatte, skyldes avventing på uravstemning som hadde frist den 15. august 2024.

Hele premiefondet i KLP med ca. 1,5 mill. kr., er benyttet til å dekke pensjonskostnader i 2024. Dette var formulert som et verbal-vedtak i kommunestyrets budsjettbehandling for inneværende år. I fellesrådets budsjettbehandling, valgte man da å imøtekomme dette. Vi har mottatt beregninger fra kommunens regnskapsavdeling som beskriver et nedtrekk i KLP-kostnader for inneværende driftsår med 2,4 mill. kr.

Dette vil komme frem i fellesrådets sak 25/24; forslag til revidert budsjett.

Refusjoner fra Borg bispedømme for lønn innenfor kateket og diakoni er inntektsført med akontobeløp med hhv. kr 400.000, - og kr 250.000, -. Avregninger overfor Borg skjer ved årsslutt. Det er gitt signaler fra Borg om at disse stillingene ikke blir fullfinansiert inneværende år. Dette har sammenheng med det generelle nedtrekket til rettssubjektet Dnk i stortingets budsjettbehandling for 2024.

Generelle driftskostnader ligger ca. kr 700.000, - lavere enn samme tidspunkt i fjor. Dette ses i sammenheng med en forholdsvis stram budsjettkontroll for inneværende år.

Lønnsavregninger overfor menighetene faktureres annenhver måned og er inntektsført pr. august.

Renteinntektene følger budsjett.

Fellesrådets regnskap føres på ansvarsnivå fra 100 - 406. De økonomiske oversiktene som ligger vedlagt denne saken er et sammendrag av alle ansvar, inkludert ansvar 400 trosopplæring. Ansvar 400 viser mindreforbruk på kr 1.572.227, - pr. 31. august.

Tildeling av trosopplæringsmidler fra rettssubjektet Dnk er inntektsført med kr 3.730.000, -. Dette inkluderer en indeksregulering med 3,91% fra 2023. I realiteten er dette et nedtrekk, hvis man tar hensyn til lønns- og prisvekst. Foreløpig finansieres dette ved bruk av bundne fondsmidler innenfor trosopplæring.

Ansvar 406 er menighetenes eget arbeid. Dette blir finansiert av menighetenes egne inntekter - selvsagt med nedtrekk av prosentvis andel av 2,4 mill. kr. i pensjonskostnader.

Kirkevergen er av den oppfatning at fellesrådet driftes iht. økonomireglementet. Rutiner følges tett, og dette gjøres i nært samarbeid med kommunens regnskapsavdeling og revisor til enhver tid.

Investeringsregnskapet vedlegges også til orientering. Investeringene i 2024 inkluderer følgende prosjekter:

- glasstak i Sofiemyr kirke
- skallsikring av Kråkstad kirke
- utbedring av tak i Siggerud kirke
- lys og bilde i Ski nye kirke
- utvidelse av gravplasser
- maskiner og utstyr gravplasser
- prosjektor Sofiemyr kirke
- kontorfløy Sofiemyr kirke

Investeringsprosjektet kirkestue på Siggerud er ikke igangsatt pr. dato, men vil starte opp raskt.

Kirkeverge, assisterende kirkeverge og seniorrådgiver økonomi har månedlig en full gjennomgang av regnskapet pr avsluttet periode.

Forslag til vedtak

Regnskapsrapporter pr. 31.8.2024 tas til orientering.

Møtebehandling

Vedtak

Regnskapsrapporter pr. 31.8.2024 tas til orientering.

[Lagre vedtak]

25/24 Revidert budsjett 2024 - Nordre Follo kirkelige fellesråd

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo kirkelige fellesråd	19.09.2024	25/24

Saksorientering

Kirkevergen viser til fellesrådets vedtak i sak 3/24; Driftsbudsjett 2024.

I henhold til regnskapsforskriften skal fellesrådet fatte vedtak om revidert budsjett minst en gang pr. driftsår - eller ved vesentlige endrede rammebetingelser. Denne behandlingen vil være fellesrådets 1. behandling av revidert budsjett for inneværende år.

Revidert budsjett baserer seg på forutsetninger i rammetilskudd fra kommunen, tilskudd til stillinger innenfor diakoni og undervisning fra Borg bispedømme, samt inntekter tilhørende gravplassforvaltningen. I tillegg viser forslag til revidert budsjett nødvendigheten av korrigerende i den økonomiske utviklingen i fellesrådet, som etter kirkevergens vurdering gjør det nødvendig med en ny og tilpasset justering av budsjettet for inneværende driftsår.

Drift av kirkebygg/evt. kirketorgstilling er også vakant inntil det foretas en avklaring i forhold til det pågående prosjekt omorganisering.

Lønnsoppgjøret i kirkelig sektor er avsluttet etter årets forhandlinger. Iverksettelsen av dette kan nå foretas etter enighet i uravstemning den 15. august 2024. Årets oppgjør endte på en prosentvis lønnsramme med 5,2% for alle kirkelige stillinger, utenom unormerte stillinger som har lokal forhandlingsrett. Dette gjelder kirkeverge og assisterende kirkeverge.

Når det gjelder inntektssiden faktureres det løpende pr. måned innenfor gravplasssektoren. Dette er i hovedsak inntekter tilknyttet festeavtaler og salg av stell på gravplassene. I 2024 har festeavgiften økt betydelig i henhold til vedtak. Det er mange som har valgt å si opp gravsteder, som også gjenspeiles på inntektssiden på ansvar 300 i forslag til revidert budsjett.

På kostnadssiden er det fortsatt utfordringer, spesielt i forhold til gravplass med reparasjoner av gammelt utstyr. Det er foretatt innkjøp av en lastebil som er kostnadsført i investeringsregnskapet. Strømkostnadene har moderert seg, og følger for tiden en stabil kurve.

Pensjonskostnaden ble i opprinnelig budsjettet for 2024, satt til 21%. Beregninger fra kommunens regnskapsavdeling antyder at det vil være om lag 2,4 mill. kr. for mye avsatt i vedtatt budsjett, i forhold til reelle kostnader. Årsaken vil være at kommunen

anbefalte fellesrådet å bruke hele premiefondet med 1,5 mill. kr. til å dekke reguleringspremien.

Videre vil kirkevergen informere fellesrådet om at konfirmantarbeidet f.o.m. inneværende år er tilbakeført til menighetene. Det er dermed budsjettert med bruk av fond ungdomsarbeid under ansvar 406, for å kunne avhjelpe noe av menighetenes evt. underskudd dette første året.

Alle budsjettposter er fordelt under de ulike ansvar, både detaljert under konto og oppsummert under ansvar.

Det er ikke budsjettert med bruk av disposisjonsfond etter nedtrekk av KLP pensjonskostnader med 2,4 mill. Samtidig er det budsjettert med bruk av fond ungdomsarbeid med kr 195.111, - for å avhjelpe menighetens underskudd i konfirmantarbeidet i 2024.

Renteinntektene følger i all hovedsak budsjett.

I hovedtrekk inneholder revidert budsjett prioriteringer innenfor fellesrådets hovedansvarsområder:

1. Ivareta ansattes lønns- og arbeidsvilkår
2. Opprettholde et forsvarlig tilbud til kommunens befolkning jmf. ansvar gitt i trossamfunnslov og gravplassforvaltningen
3. Opprettholde HMS-tiltak for ansatte
4. Tilskudd til menighetenes aktivitet
5. Kompetansehevende tiltak
6. Nødvendig vedlikehold av fellesrådets bygg og anlegg

Det reviderte budsjettforslaget inneholder kjente inntekter og utgifter for driftsåret og baserer seg på regnskapstall pr. august 2024.

Kirkevergen mener at fellesrådets budsjett er under svært god kontroll. Det er satt inn tiltak tidlig i driftsåret som fungerer godt, ved at det er rutiner på at kun det mest nødvendige kjøpes inn. Det er av stor betydning at god økonomisk styring og budsjett disiplin følges i hele organisasjonen.

Kirkevergen vil imidlertid nok en gang påpeke følgende utfordringer, som ikke kan vedvare over tid, uten at det vil få driftsmessige negative konsekvenser:

Rammen til drift av fellesrådet er betydelig lavere pr innbygger i Nordre Follo enn i sammenlignbare kommuner.

Dette gjelder både utgifter til gravplass og kirkelig virksomhet.

Kirkevergen vil påpeke at gravplassloven er nylig endret. Det er nå gjort en presisering ved at der kommunen splitter rammetilskuddet på kirkelig virksomhet og gravplassforvaltning; er det ikke anledning til å overføre midler på tvers av disse sektorer. Det betyr i klartekst at det er overmåte viktig at kommunestyret budsjetterer realistisk til begge sektorer. Kirkevergen minner også om at dersom gravplassforvaltningen underbudsjetteres i forhold til kirkelig sektor – vil dette påvirke støtten som andre tro- og livssynssamfunn mottar. Rammetilskudd tilhørende

gravplassforvaltning, skal ikke medregnes i denne støtten – da drift av gravplass er uavhengig av innbyggernes tros- og livssynstilhørighet.

Kirkevergen fremlegger med dette forslag til revidert budsjett for inneværende år, og forventer at dersom disse rammer legges til grunn for driften ut året, vil fellesrådet kunne styre mot balanse i regnskapsavleggelsen.

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar revidert budsjett for 2024 med en samlet inntekts- og utgiftsside på kr. 52.563.500, -.
2. Pensjonskostnaden reduseres med et nedtrekk på 2,4 mill. kr. iht. endrede beregninger.
3. Fellesrådet vedtar bruk av fond slik:
  - a) Bruk av fond 241080004 *ungdomsarbeid* med kr 195.111, - til å dekke menighetenes merforbruk i konfirmantarbeidet innenfor ansvar 406.
  - b) Bruk av fond 251080007 Trosopplæring med kr. 244 000, - til å dekke lønns- og prisstigning TO.

Møtebehandling

Vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar revidert budsjett for 2024 med en samlet inntekts- og utgiftsside på kr. 52.563.500, -.
2. Pensjonskostnaden reduseres med et nedtrekk på 2,4 mill. kr. iht. endrede beregninger.
3. Fellesrådet vedtar bruk av fond slik:
  - a. Bruk av fond 241080004 *ungdomsarbeid* med kr 195.111, - til å dekke menighetenes merforbruk i konfirmantarbeidet innenfor ansvar 406.
  - b. Bruk av fond 251080007 Trosopplæring med kr. 244 000, - til å dekke lønns- og prisstigning TO.

[Lagre vedtak]

Orienteringssaker

26/24 Orienteringssaker

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo kirkelige fellesråd	19.09.2024	26/24

Saksorientering

Kirkevergen fremlegger følgende til fellesrådets orientering:

- Vedlagt personalnytt pr. 9.9.24
- Protokoll fra møte i AU, den 2.9.24 (protokoll ikke formelt godkjent i AU)
- Kirkevergen vil i møtet orientere om kirkebevaringsfondet:
  - o Søknadsprosess
  - o Søknader kan deles inn i forprosjekt og hovedprosjekt
  - o En søknads krav til innhold
  - o Rammer for tilskudd fra bevaringsfondet og kommunalt tilskudd: Middelalderkirker
    - 50% intervall 0-30 mill. kr.
    - 75% 30-70 mill. kr.
    - 90% over 70 mill. kr.

Øvrige bygg knyttet til bevaringsprogrammet

- 50% intervallet 0-30 mill. kr.
- 60% 30-70 mill. kr.
- 80% over 70 mill. kr.
- o Muligheten for å samarbeide med Enebakk om ansettelse og/eller innleid konsulent som ressursperson innenfor forberedelse av tilstandsanalyse kirkebygg, søknadsprosess og anbudskonkurranse
- o Muligheten for å etablere *ressursgruppe kirkebygg*, med kommunal representasjon

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Møtebehandling

Kirkevergen orienterte i tillegg om følgende:

- Status navna minnelund i Ski: RA har ikke gitt tillatelse til oppføring av urnevegg. Kirkevergen sjekker nå ut hvilke mulighetsrom som finnes.
- Kirkevergen fremla et notat vedr. kirkebevaringsprogrammet
- Kirkevergen orienterte om resultatet av en rapport fra KA; økonomisk referansemåling for fellesrådet

Vedtak

Saken tas til orientering.

[Lagre vedtak]

Eventuelt

Ingen saker behandlet.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-446	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
29/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Regnskapsrapport nr. 4/24

Vedlegg:

Økonomiske oversikter alle ansvar pr 31.10.2024, inkludert investering.
Detaljerte økonomiske oversikter pr 31.10.2024

Saksorientering

Regnskapet pr oktober 2024 kan leses på følgende måte:

Kolonne regnskap viser faktisk forbruk pr 31.10.2024, budsjett og revidert budsjett 2024 kommer frem i kolonne 2 og 3, samtidig som fjorårets regnskapstall pr 31.10.2023 vises i kolonne 4.

På denne måten får fellesrådet en god oversikt over hvordan vi ligger an i forhold til samme periode i fjor.

Det er høyere kostnader til lønn og sosiale utgifter enn samme periode i fjor. Dette skyldes resultatet etter årets sentrale tariffoppgjør. Samtidig vil kirkevergen informere fellesrådet om at det er avsatt pensjonskostnader for 2024 med 21%. Nye beregninger fra kommunen tilsier pensjonskostnader med 11,3%. Denne avregningen vil skje i årsoppgjøret, og tilgodebeløpet er allerede ivare tatt med et nedtrekk i revidert budsjett for 2024, vedtatt fellesrådets møte i september måned.

Hele premiefondet i KLP med ca. 1,5 mill. kr er benyttet til å dekke pensjonskostnader i 2024.

Refusjoner fra Borg bispedømme for lønn til kateket og diakoni er inntektsført med akontobeløp med hhv kr 400.000,- og kr 250.000,-. Avregninger overfor Borg skjer ved årsslutt. Det er som tidligere beskrevet gitt signaler om at disse stillingene ikke vil bli fullfinansiert inneværende år.

Generelle driftskostnader ligger omtrent på samme nivå som i fjor. Budsjettkontroll er stram.

Lønnsavregninger overfor menighetene faktureres annenhver måned og er inntektsført pr oktober måned. Nedtrekket av KLP kostnaden vil bli avregnet pr årsslutt. Samtidig vil 1,5 mill. kr som ble brukt av premiefondet, fordeles prosentvis på menighetene.

Renteinntektene følger budsjett.

Fellesrådet regnskap føres på ansvarsnivå fra 100-406. De økonomiske oversiktene som ligger vedlagt denne saken er et sammendrag av alle ansvar, inkludert ansvar 400 trosopplæring. Ansvar 400 viser et mindreforbruk med kr 828.862, - pr 31.10.2024.

Tildelingen av trosopplæringsmidler fra rettssubjektet Dnk er inntektsført med kr 3.730.000, - , som inkluderer en indeksregulering med 3,91% fra 2023. I lys av lønns- og prisvekst er dette et reelt nedtrekk. Foreløpig finansieres dette ved bruk av bundne fondsmidler innenfor trosopplæring.

Ansvar 406 er menighetenes eget arbeid. Dette blir finansiert av menighetenes egne midler, med nedtrekk av pensjonskostnadene som tidligere nevnt.

Kirkevergen er av den oppfatning av at fellesrådet driftes iht. Økonomireglementet. Rutiner følges tett, og dette gjøres i nært samarbeid med kommunens regnskapsavdeling og revisor.

Investeringsregnskapet vedlegges også til orientering. Investeringene i 2024 inkluderer følgende prosjekter:

- Glasstak i Sofiemyr kirke
- Skallsikring av Kråkstad kirke
- Utbedring av tak i Siggerud kirke
- Lyd og bilde i Ski nye kirke
- Utvidelse av gravplasser
- Maskiner og utstyr gravplasser
- Prosjektor Sofiemyr kirke
- Kontorfløy Sofiemyr kirke

Investeringsprosjektet Siggerud kirkestue er i startfasen.

Kirkeverge, assisterende kirkeverge og seniorrådgiver økonomi har månedlig en full gjennomgang av regnskapet pr avsluttet periode

Forslag til vedtak

Regnskapsrapporter pr 31.10.2024 tas til orientering

Regnskapskjema - Driftsregnskap

20 Nordre Follo Kirkelig Fellesråd - 2024

06.11.2024

Bruker: 10004

Klokken: 14:38

Program: XKOST-HC Versjon:

Økonomiske oversikter
✖

Utvalgskriterier

Selskap Nordre Follo Kirkelig Fellesråd

Region NORDRE FOLLO KIRKELIG FELLESRÅD

Regnskapsår

Periode -

Spesifikasjon pr ▼

Styringsparametre

Ikke ta med budsjettendringer Skriv ut sammenligningskolonner

Periodisert budsjett

Driftsbudsjett
 Investeringsbudsjett
 Økonomisk oversikt drift
 Investeringsregnskap
 Balanse

Detaljer
 Vis medlemskonti
 Skjul null-linjer

▼

Regnskapsskjema - Driftsregnskap

20 Nordre Follo Kirkelig Fellesråd - 2024

06.11.2024

	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
Inntekter				
1 Brukerbetaling, salg, avgifter og leieinntekter	5.853.897,87	6.925.500,00	7.870.000,00	5.868.009,39
2 Salg av driftsmidler/fast eiendom	0,00	0,00	0,00	0,00
3 Refusjoner/overføringer	6.997.749,49	7.615.000,00	6.508.000,00	4.813.644,47
4 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale	0,00	0,00	0,00	0,00
5 Statlige tilskudd	0,00	0,00	0,00	0,00
6 Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	4.472.935,00	5.034.000,00	5.088.500,00	4.447.348,77
7 Rammeoverføring/tilskudd fra egen kommune	27.925.000,00	27.925.000,00	27.925.000,00	26.825.000,00
8 Tilskudd fra soknets organer	0,00	0,00	0,00	0,00
9 Andre tilskudd, gaver, innsamlede midler	28.720,00	0,00	0,00	63.250,00
10 Sum driftsinntekter	45.278.302,36	47.499.500,00	47.391.500,00	42.017.252,63
Utgifter				
11 Lønn og sosiale utgifter	28.057.029,85	33.790.000,00	35.465.500,00	25.775.761,50
12 Kjøp av varer og tjenester	7.822.078,88	9.448.500,00	8.947.500,00	8.582.890,34
13 Refusjoner/overføringer	4.010.196,12	5.840.111,00	5.610.000,00	3.413.972,75
14 Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	0,00	0,00	0,00	0,00
15 Tilskudd og gaver	0,00	380.000,00	380.000,00	380.000,00
16 Sum driftsutgifter:	39.889.304,85	49.458.611,00	50.403.000,00	38.152.624,59
17 Brutto driftsresultat:	5.388.997,51	-1.959.111,00	-3.011.500,00	3.864.628,04
18 Renteinntekter og utbytte	1.462.432,41	1.540.000,00	1.540.000,00	1.453.829,40
19 Mottatte avdrag på utlån	0,00	0,00	0,00	0,00
20 Renteutgifter og låneomkostn.	89,27	0,00	0,00	0,00
21 Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00	0,00
22 Utlån, kjøp av aksje, andeler o.l.	0,00	0,00	0,00	0,00
23 Netto finansinntekter/-utgifter	1.462.343,14	1.540.000,00	1.540.000,00	1.453.829,40
24 Avskrivninger	0,00	3.300.000,00	3.300.000,00	0,00
25 Motpost avskrivninger	0,00	3.300.000,00	3.300.000,00	0,00
26 Netto driftsresultat	6.851.340,65	-419.111,00	-1.471.500,00	5.318.457,44
Interne finansieringstransaksjoner:				
27 Bruk av utdisponert fra tidl. år (mindreforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00
28 Bruk av disposisjonsfond	0,00	797.611,00	1.247.500,00	386.079,06
29 Bruk av bundne fond	0,00	244.000,00	244.000,00	0,00
30 Sum bruk av avsetninger	0,00	1.041.611,00	1.491.500,00	386.079,06
31 Avsatt til dekning fra tidligere år (underskudd)	0,00	0,00	0,00	386.080,06
32 Avsatt til disposisjonsfond	15.123,63	602.500,00	0,00	0,00
33 Avsatt til bundne fond	16.200,00	20.000,00	20.000,00	19.080,30
34 Overført til investeringsregnskapet	136.588,00	0,00	0,00	122.591,00
35 Sum avsetninger	167.911,63	622.500,00	20.000,00	527.751,36
36 MERFORBRUK / MINDREFORBRUK	6.683.429,02	0,00	0,00	5.176.785,14

Regnskapsskjema - Investeringsreg

20 Nordre Follo Kirkelig Fellesråd - 2024

06.11.2024

	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
1 Investeringer i anleggsmidler	17.966.164,35	16.700.000,00	16.700.000,00	3.104.234,75
2 Kalk. utg. ved komm. tj.ytingsavtale	0,00	0,00	0,00	0,00
3 Renteutgifter, låneomkostninger	0,00	0,00	0,00	0,00
4 Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00	0,00
5 Utlån, kjøp av aksjer, andeler o.l.	136.588,00	0,00	0,00	122.591,00
6 Avsetninger	0,00	4.500.000,00	4.500.000,00	0,00
7 Arets finansieringsbehov	18.102.752,35	21.200.000,00	21.200.000,00	3.226.825,75
Finansiert slik:				
8 Inntekter fra salg av driftsmidler/fast eiend.	150.000,00	0,00	0,00	0,00
9 Refusjoner	3.529.891,28	0,00	0,00	620.846,95
10 Kalk. inntekt ved komm. tj.ytingsavtale	0,00	0,00	0,00	0,00
11 Tilskudd til investeringer	11.200.000,00	20.700.000,00	20.700.000,00	12.250.000,00
12 Bruk av lånemidler	0,00	0,00	0,00	0,00
13 Mottatte avdrag på utlån (ekstraord.)	0,00	0,00	0,00	0,00
14 Sum ekstern finansiering	14.879.891,28	20.700.000,00	20.700.000,00	12.870.846,95
15 Overført fra driftsregnskapet	136.588,00	0,00	0,00	122.591,00
16 Bruk av avsetninger	400.374,66	500.000,00	500.000,00	0,00
17 Sum finansiering	15.416.853,94	21.200.000,00	21.200.000,00	12.993.437,95
18 Udekket/udisponert	2.685.898,41	0,00	0,00	-9.766.612,20

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-451	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
30/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Budsjetregulering investering

Vedlegg:

Revidering av investeringsbudsjett 2024

Saksorientering

Det vil være behov av budsjetregulering av investeringsmidler for 2024. Årsaken vil være gravplassdriftens behov av maskinelt utstyr, hvor omdisponeringen gjelder bruk av fond 255080002 Utvidelse av Gravplasser med 3 mill.

Videre har det vært behov av utbedring av Glasstak i Sofiemyr kirke som foreslås dekket av bundet fond 255080001 med kr 224.333, - og Prosjektor i Sofiemyr kirke med kr 102.917, - også dekket av bundet fond 255080001.

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar omdisponering av 3 mill. kr fra fond 255080002 *Utvidelse av gravplasser*, til eiendel 6230 *Maskiner og utstyr*.
2. Fellesrådet vedtar omdisponering på kr 224.333, - fra bundet fond 255080001 til eiendel 6170 *Nytt glasstak/oppvarming Sofiemyr kirke*.
3. Fellesrådet omdisponerer kr 102.917, - fra bundet fond 255080001 til eiendel 6250 *Prosjektor Sofiemyr kirke*.

KAPITALFOND 255080001

inngående saldo pr 1.1.2024

809827,00

Bilagsnr.	Lin	Konto	Ansvar	Tjenes	Eiendel	Akt/Tiltak	Bilagstekst	Ar	Beløp
100654	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	73,125.00
100689	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	4,228.00
100756	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	88,620.00
100773	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	22,420.90
100826	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	38,475.20
100876	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	18,750.00
100880	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	80,952.00
100925	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	2,110.00
100963	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	3,750.00
100964	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	625.00
100981	2	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6260	Kontorfløy Sofiemyr kirke	2024	8,190.00
						Vedtak kr 500.000	brukt i 2024 pr nov		311,246.10

100576	32000	Inventar og utstyr	investerin;200	42	6250	Prosjektor Sofiemyr kirke	Avistic AS	2024	102,917.00
	39500	Bruk av bundet fond 255080001			6250	Prosjektor Sofiemyr kirke	Omdisponeres fra 6260 til 6250	2024	102,917.00

100872	32000	Inventar og utstyr	investerin;200	42	6170	Nytt glasstak Sofiemyr kirke	Byggmester Anders Dahl	2024	125,026.00
100356	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6170	Nytt glasstak Sofiemyr kirke	Muribø AS	2024	50,590.00
100402	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6170	Nytt glasstak Sofiemyr kirke	Muribø AS	2024	18,221.36
100745	32700	Konsulenttjenester	investerin;200	42	6170	Nytt glasstak Sofiemyr kirke	Nordre Follo glass AS	2024	30,495.30
	39500	Bruk av bundet fond 255080001			6170	Nytt glasstak Sofiemyr kirke	Omdisponeres fra 6260 til 6170	2024	-224,332.36

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-447	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
31/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Forslag til revidert utleiereglement - 2. gangs behandling

Vedlegg:

Forslag Utleiereglement for kirkene i NF fra 010125

Saksorientering

På møte 3/24 behandlet fellesrådet sak 17/24 *Forslag til revidert utleiereglement for kirkene*. Fellesrådet vedtok at saken skulle sendes på høring til menighetsrådene, og deretter legges frem for fellesrådet på nytt.

Alle menighetsrådene har svart, og flere har gitt sammenfallende hørings svar. Momenter som ble spilt inn:

Leiepriser/kostnadsrelatert

- Leieprisene er generelt for høye
- Lokal ledelse bør kunne avvike fra de fastsatte leieprisene ved eksempelvis
  - Utleie til lag, foreninger og korps
  - Bytte av tjenester med andre aktører
  - Utleie til ansatte og frivillige
  - Feiring av kirkelige handlinger
  - Kommersielle aktører kontra privatpersoner
- Det bør prises inn konsertvakt i prislisten
- Leieprisene for utstyr er for lav
- Kirkens egen virksomhet eller samarbeidspartnere trenger ikke betale leie
- Det bør tydeliggjøres at menighetens egne aktiviteter prioriteres foran ekstern utleie
- Pynting/rigging dagen før leiedato bør være inkludert
- Kjøkken bør være inkludert ved leie av kirkestue/peisestue
- Alle frivillige betaler fullt da det er vanskelig å differensiere mellom hvem som skal regnes som frivillige - faste frivillige kontra folk som har vært frivillig en gang

Annet

- Ansvarsavklaring hos ansvarlig leietaker bør formuleres slik at det er mer praktisk mulig å gjennomføre, knyttet til oversikt over personer i kirken. Det kan for eksempel differensieres mellom lukket og åpent arrangement.
- Det skal ikke være mulig å nyte alkohol i kirkens lokaler
- Tidsrom fremover for reservering av rom bør begrenses.

På bakgrunn av høringsinnspillene er utleiereglementet revidert med følgende endringer/t tillegg, med sikte på å favne majoriteten av innsendte innspill:

- Leiesatsene er justert ned noe.
- Priser for utstyr er justert noe opp.

- Konsertvakt er lagt til i prislisten.
- Følgende setninger er lagt inn:
  - «De fastsatte leiesatsene er veiledende. Lokal ledelse kan unntaksvis, og etter en skjønnsmessig vurdering, avvike fra disse».
  - Menighetens egne aktiviteter prioriteres foran ekstern utleie.
  - Arrangementsansvarlig plikter å gjøre seg kjent med kirkens branninstruks (nederst på siden), og ha oversikt over tilstedeværende tilknyttet det aktuelle arrangement.
- Fjernet følgende setning: «Ved særskilt avtale i forkant kan bruk av alkohol godkjennes ved spesielle anledninger».

Forslag til vedtak

Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar revidert utleiereglement for kirkene i Nordre Follo med virkning fra 01.01.2025, og gjelder for hele fellesrådsområdet.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

Utleie av kirkene i Nordre Follo

Kirkebyggene i Nordre Follo representerer en viktig del av kommunens kulturhistorie, med kirkebygg reist fra år 1150 og frem til moderne tid. Å leie lokaler i kirkene setter en unik ramme rundt enhver anledning, enten det er selskaper, konserter, møter eller andre arrangementer.

Nordre Follo kirkelig fellesråd er ansvarlig for kirkebyggene. Utleie administreres av lokal ledelse i menighetene. Dette dokumentet er en felles ramme for utleie av kirkene i Nordre Follo. Samtidig er kirkebyggene ulike, med sine egne individuelle særpreg og utforming, og vil i så måte kunne imøtekomme en stor bredde av behov hos leietakere.

Kirkene drives i tråd med Den norske kirkes (DNK) regler for bruk av kirker. Kirkerommene er vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og oppbyggelse for menigheten. Det forutsettes at all bruk av bygget skjer med respekt for dette. Hvert enkelt menighetsråd setter rammene for hvilke formål de ulike kirkene kan brukes til.

DEN NORSKE KIRKE
Nordre Follo kirkelig fellestråd

Innhold

Utleie av kirkene i Nordre Follo.....	1
Leieavtale.....	3
Priser for lokaler, utstyr og tjenester.....	4
Utleie til arrangementer med billettinntekter.....	5
Utleiereglement.....	6
Brannvernregler.....	7
Langtidsleie.....	8

DEN NORSKE KIRKE
Nordre Follo kirkelig fellestråd

Leieavtale

Leiedato (fra-til)	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Klokkeslett (fra-til)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kontaktinformasjon			Fakturainformasjon		
Navn	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
Telefon	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
E-post	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
Adresse	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
Org.nr.	<input type="text"/>		<input type="text"/>		
Kirke:	<input type="text"/>		Anledning:	<input type="text"/>	
Lokaler:	☐ Hele kirken	☐ Menighetssal	☐ Kirkerom	☐ Kjellerstue	☐ Ungdomssal
	☐ Kirketorg	☐ Auditoriet	☐ Kjøkken	☐ Grupperom	Annet: <input type="text"/>
Utstyr og tjenester	☐ Leie av orgel	☐ Leie av flygel	☐ Stemming flygel		☐ Lydanlegg
	☐ Leie av piano	☐ Stemming piano	☐ Leie av projektor og lerret		Annet: <input type="text"/>
☐ Utvask v. eksternt leverandør (kr 700 pr. time, legges til faktura etter utført utvask)					
Annet: <input type="text"/>					
Pris for leie av lokaler:	<input type="text"/>				
Pris for leie av utstyr / tjenester:	<input type="text"/>				
Totalpris:	<input type="text"/>				
☐ Leietaker har lest og godkjenner utleieregler og vilkår, og leietakers ansvar og plikter som beskrevet i avtalens vedlegg s. 3 - 7					
Presiseringer / tillegg til avtalen:	<input type="text"/>				
FOR LEIETAKER			FOR KIRKEN		
Sted, dato:	<input type="text"/>		Sted, dato:	<input type="text"/>	

X

_____
Signatur

X

_____
Signatur

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

Priser for lokaler, utstyr og tjenester

	Priser pr. 01.01.2025			
	Mandag - Torsdag		Fredag - Søndag	
	0-6 timer	6-12 timer	0-6 timer	6-12 timer
Sofiemyr kirke	5000	6000	6000	7000
Kirkerommet	3000	4000	4000	5000
Menighetssal	2500	3000	3000	4000
Kirkestue	2000	3000	3000	4000
Kjellerstua	2000	3000	3000	4000
Kirketorg	1500	2000	2000	3000
Auditoriet	1500	2000	2000	3000
Grupperom	1000	2000	2000	3000
Kjøkken	500	1000	1000	1500
Greverud kirke	5000	6000	6000	7000
Kirkerommet	3000	4000	4000	5000
Menighetssal	2500	3000	3000	4000
Kirkestue	2000	3000	3000	4000
Kafe + klatrevegg	1000	1500	1500	2000
Lekerom	1000	1500	1500	2000
Kjøkken	500	1000	1000	1500
Ski nye kirke	5000	6000	6000	7000
Kirkerommet	3000	4000	4000	5000
Menighetssal	2500	3000	3000	4000
Ungdomsalen	2000	2500	2500	3000
Grupperom	1000	2000	2000	3000
Kjøkken	500	1000	1000	1500
Langhus kirke	5000	6000	6000	7000
Kirkerommet	3000	4000	4000	5000
Menighetssal	2500	3000	3000	4000
Kirkestue	2000	3000	3000	4000
Ungdomsalen	2000	2500	2500	3000
Dåpssakristi	750	1000	1000	1500
Kjøkken	500	1000	1000	1500
Siggerud kirke	5000	6000	6000	7000
Kirkerommet	3000	4000	4000	5000
Kirkestue	2000	3000	3000	4000
Oppegård kirke	5000	6000	6000	7000
Utleie ved utenbys gravferd				
Kirke inkl. organist	5000	6000	6000	7000
Kapell inkl. organist	4000	5000	5000	6000
Kapell uten organist	3000	4000	4000	5000
Kolbotn kirke	5000	6000	6000	7000
Ski middelalderkirke	5000	6000	6000	7000
Kråkstad kirke	5000	6000	6000	7000
Utstyr og tjenester				
Konsertvakt	500	1000	1000	1500
Leie av piano	500	1000	1000	1500
Stemming av piano		1000		
Leie av orgel	1000	1500	1500	2000
Leie av flygel	1000	1500	1500	2000
Stemming av flygel		2000		
Leie av projektor og lerret	750	1000	1000	1500
Lydanlegg	750	1000	1000	1500
Utvask v ekstern leverandør		Kr 700 pr. time		
Annet		Avtales individuelt		

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

Utleie til arrangementer med billettinntekter

For utleie til arrangementer med billettinntekter faktureres leietaker for 10% av billettinntektene. Følgene oppgjørsskjema fylles ut ved arrangementets slutt og leveres lokal ledelse.

OPPGJØRSSKJEMA

Arrangement:

Kirkens navn:

Dato:

Kontaktperson:

Billetter

Forhåndssolgte: stk a kr = kr x10% = kr

Solgt i døren: stk a kr = kr x10% = kr

Sum billettinntekter: = kr x10% = kr

Totalt antall deltakere / tilstedeværende =
(Brukes ifm brannvern og SSB-statistikk)

Summen skal være 10% av brutto billettinntekter og vil bli fakturert i etterkant.

Sted, dato:

X

Signatur
FOR LEIETAKER

X

Signatur
FOR KIRKEN

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

Utleiereglement

LEIEFORHOLDET: Ansvarlig leietaker er den som har avtalt leie av kirken.

Arrangementsansvarlig er den som er til stede under arrangementet. Arrangementsansvarlig plikter å gjøre seg kjent med kirkens branninstruks (nederst på siden), og ha oversikt over tilstedeværende tilknyttet det aktuelle arrangement. Arrangementsansvarlig må også påse at reglene for bruk av kirken følges. Leietaker skal kun bruke de avtalte rommene. Ved mislighold av leieavtalen kan gebyr tillegges faktura. Leietaker har ansvar for at uvedkommende ikke får tilgang til kirken.

BETALING: Faktura sendes fra Nordre Follo kirkelige fellesråd til fakturainfo oppgitt i denne avtalen, etter at arrangementet er avsluttet. Ansatte leier lokaler gratis. De fastsatte leieprisene er veiledende. Lokal ledelse kan unntaksvis, og etter en skjønnsmessig vurdering, avvike fra disse.

NØKLER / KODEBRIKKE: Arrangementsansvarlig er ansvarlig for at nøkler og kodebrikke leveres tilbake etter bruk.

RYDDING OG RENHOLD: Leietaker/bruker har kun adgang til rom som inngår i leieforholdet. Inventaret behandles med forsiktighet. Leietaker er erstatningsansvarlig for eventuelle skader. Det skal være ryddet i de rom som har vært i bruk av leietaker. Alt settes tilbake slik det var ved ankomst (ta gjerne bilde av lokalet ved ankomst). Bordene vaskes før de settes på plass. Gulvene kostes. Se over toalettene. Støvsuger, koster og vaskeutstyr skal være tilgjengelig i kirkene. Termostater skal ikke røres. Vinduer lukkes, lys slukkes og alle dører sjekkes/låses. Sjøppel tas med og kastes i søppeldunkene. Sjekk at folk har forlatt alle rom og lys er slukket før en forlater bygget og setter på alarmen. Hvis det er andre i kirkebygget, må ikke alarmen settes på. Hvis det ikke er ryddet, kostet, vasket etter avtale, blir leietaker belastet kostnaden for å gjennomføre dette.

KJØKKEN: Kjøkkenet kan brukes til enkel tilberedning av mat, under forutsetning av godt renhold og gode hygieniske forhold. Sjekk at kjøkkenet er ryddet og benker rengjort. Bestikk og servise skal vaskes i maskinen og settes tilbake på anvist plass i skuffer og skap. Fjern mat fra kjøleskapet som dere har tatt med til eget bruk ved arrangementet.

SØPPEL: Merk at det er egen beholder for matrester, plast og annet avfall. Disse må tømmes før leietaker forlater. Det er søppelcontainere ute som har tilsvarende sortering. Følg instruksjonen til oppvaskmaskin og kaffemaskin.

TONO: Leietaker er selv ansvarlig for avspilling av musikk beskyttet av åndsverksloven og at bruken registreres hos TONO ved behov.

RØYKING OG ALKOHOL: Det er ikke tillatt å røyke, bruke alkohol eller andre rusmidler i noen del av kirkebygget.

GENERELT: Vis hensyn til andre leietakere som bruker kirken samtidig. Penger og verdisaker oppbevares på eget ansvar. Leietaker/bruker som forlater benyttede rom med mangelfull rydding og renhold, vil måtte dekke de ekstrautgiftene som påløper, minimum kr. 500,-. Ved gjentatte tilfeller

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

kan leietaker/bruker bli nektet leie/bruk av lokaler i kirken. Ordinær bruk og utleie skal vanligvis avsluttes kl. 22.00.

FØR KIRKEN FORLATES: Det skal være ryddet i de rom som har vært i bruk. Utstyr som er blitt flyttet på skal settes tilbake på plass. Stoler tilbake på plass. Bordene skal vaskes og ryddes tilbake etter bruk. Påse at vinduer og luftedører i de rom som har vært i bruk er lukket og låst. Innvendige dører til rom som har vært i bruk må låses. Alle utgangsdører i begge etasjer, inklusive nødutganger må sjekkes/ låses. Tømme søppel. Alarm aktiveres.

LOKALE REGLER: Enkelte lokale regler og bestemmelser ved den enkelte kirke kan komme i tillegg.

Brannvernregler

Hvis ikke annet er avtalt er leietaker arrangementsansvarlig og brannansvarlig under leieforholdet. Arrangementsansvarlig utpeker en evakueringsansvarlig blant de som skal være til stede under arrangementet. Arrangementsansvarlig og evakueringsansvarlig gjør seg kjent med orienteringsplan (byggningsplan), branntavle og branninstruks.

BRANNALARM: Ved brannalarm oppsøker brannansvarlig stedet hvor brannalarm er utløst og evakuering iverksettes. Videre skal brannansvarlig informere brannvesenet når de ankommer stedet. Evakueringsansvarlig har i oppgave å informere publikum, hjelpe til å evakuere bygget og å rapportere til brannvernleder / stedlig brannansvarlig på møteplassen.

HVIS DET BRENNER:

BRANNINSTRUKS

1. Ring **110**
2. Evakuer alle
3. Forsøk å slukke
4. Lukk dører og vinduer
5. Møt og informer brannvesenet
6. Gå til møteplass for registrering

MØTEPLASS VED BRANN:
DEN STORE PARKERINGSPLASSEN
NEDEFOR KIRKEN

07.11.2022

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

Langtidsleie

Ved langtidsleie skal egen særskilt avtale inngås mellom utleier og leietager for å regulere leieforholdet. Følgende mal kan benyttes:

Leieavtale for [ ] kirke

mellom partene

[ ] sokn og [ ] (leietaker)

v. daglig leder, [ ] v./ [ ]

1. Omfang

Lokalene i kirken (leieobjektet) leies ut til leietaker etter plan sendt til utleier, med forbehold om at de aktuelle lokalene ikke allerede er utleid eller reservert til andre formål.

2. Varighet

Avtalen gjelder for ett kalenderår av gangen. Begge parter kan be om revisjon av avtalen en gang i året. Hvis partene ikke tar initiativ til dette innen årsslutt videreføres gjeldende avtale for et nytt kalenderår.

3. Leie

Leie av lokaler: Ved årsslutt fakturerer utleier for leietakers registrerte bruk av lokaler gjennom året, ut fra gjeldende leiepriser. Grunnet langtidsleie gjennom året tilbys leietaker rabatt på [ ]% av den totale leiesummen ved årsslutt.

Leie av lager: Ved leie av lager / oppbevaring av utstyr i kirken faktureres et årlig beløp på kr. [ ] for leietakers bruk av lagerlokaler i kirken.

Konsserter: Ved konsserter med billettinntekter fakturerer utleier for 10% av leietakers billettinntekter.

4. Bruk av leieobjektet

Leieobjektet må kun benyttes til avtalt formål og kan ikke fremleies. Feil og mangler ved lokalet eller evt skader som oppstår ifm leieforholdet skal meddeles utleier uten unødig opphold.

5. Plikter

Kirkene drives i tråd med Den norske kirkes (DNK) regler for bruk av kirker. Kirkerommene er vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelig fellesråd

og oppbyggelse for menigheten. Det forutsettes at all bruk av bygget skjer med respekt for dette. Hvert enkelt menighetsråd setter rammene for hvilke formål de ulike kirkene kan brukes til. Utleier plikter å stille lokaler til disposisjon til avtalt tid. Utleier er ansvarlig for at leieobjektet tilfredsstiller lovpålagte krav til nødutganger, slukkemidler mv. Utleier tar i mot forespørsler om endringer i oppsatt plan for leie av lokaler.

Leieren forplikter seg til å behandle de leide lokaler med tilbørlig aktsomhet og blir erstatningsansvarlig for all skade som skyldes dem selv eller andre deltakere ifm gjennomføring av arrangementet. Leietaker er brannansvarlig i fravær av kirkens ansatte.

6. Underskrifter

Denne leiekontrakten er utferdiget i 2 – to – eksemplarer, hvorav partene beholder hvert sitt eksemplar

FOR KIRKEN

FOR LEIETAKER

_____
Signatur og dato

_____
Signatur og dato

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-458	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
32/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Godtgjøreelsesreglement for fellesrådet - revidering

Vedlegg:

20_00011-291 Saksprotokoll NF, 31052023, Sak 18_23, Møtegodtgjørelse folkevalgte i felles 283318_232085_0

Saksorientering

Kirkevergen viser til fellesrådets vedtak i sak 18/23, den 31.5.2023. Fellesrådet fattet følgende vedtak:

- Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar følgende godtgjøring til fellesrådets medlemmer:*

Pr. møte: 810,- for medlemmer.
Pr. møte: 1215,- for leder.
Pr. møte: 1000,- for nestleder.
- Fellesrådet vedtar at det innføres godtgjørelse for møter i AU, PSU og AMU, lik møter i fellesrådet.*
- Satser for godtgjøring gjøres gjeldende med tilbakevirkende kraft, fra og med 1.1.2023.*

Saksforberedelsen og vedtak hadde sin bakgrunn i at det ikke var vedtatt godtgjøreelsesreglement for fellesrådets medlemmer – og fellesrådet ba kirkevergen legge frem en sak med sikte på å få vedtatt et slikt reglement. Det ble i forkant innhentet opplysninger om hvilket reglement og nivå som var gjeldende i sammenlignbare fellesråd.

Bakgrunn for denne saken, er at arbeidsmengden til fellesrådets leder har endret seg de siste årene. Det er etablert *nettverk for fellesrådsledere* på bispedømmenivå og nasjonalt nivå. Nettverket har bedt kirkevergene om å vurdere å legge frem forslag til reglement som ivaretar fellesrådsleders tidsbruk og arbeidsmengde.

Saken er drøftet i arbeidsutvalget (AU), og kirkevergen legger på bakgrunn av dette, frem forslag til revidert godtgjøreelsesreglement.

Kirkevergen bygger forslaget på 2 hovedprinsipp:

- Generell økning med bakgrunn i kommunal deflator på 4,3%
- Fastgodtgjøreelses pr. år til fellesrådsleder

Folkevalgte i kirken skal ha arbeidsforhold som gjør det mulig å ivareta sitt verv. I den forbindelse ser man til hvordan øvrige sammenlignbare fellesråd godtgjør sine folkevalgte.

I tillegg skal det være et prinsipp om at det å være folkevalgt i et kirkelig fellesråd, er et offentlig organ, som på lik linje med øvrige offentlige organ i offentlig sektor skal godtgjøres.

Kirkevergen foreslår derfor at den generelle godtgjørelsen for medlemmer og nestleder, økes med kommunal deflator på 4,3%, slik:

- Pr. møte: 845,- for medlemmer
- Pr. møte: 1043,- for nestleder
- Pr. år: 30 000,- for leder

For øvrig foreslår kirkevergen at vedtak i sak 18/23, pkt. 2., videreføres. Reglementene gjøres gjeldende fra og med 1.1.2025.

De økonomiske konsekvenser i forslag til godtgjøreelsesreglement, er innarbeidet i FR-sak 33/24.

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar endringer i godtgjøreelsesreglementet slik:
  - a. Pr. møte: 844,- for medlemmer.
  - b. Pr. møte: 1042,- for nestleder.
  - c. Pr år: 30 000,- for leder.
2. Godtgjørelsen gjelder for møter i fellesrådet, AU, PSU og AMU.
3. Kirkevergen bes innarbeide de økonomiske konsekvenser i budsjett for 2025.
4. Endring i reglement gjøres gjeldende fra og med 1.1.2025.

DEN NORSKE KIRKE

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 20/00011
Arkivkode
Saksbehandler Øysten Paulsen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
2 Nordre Follo kirkelige fellesråd	31.05.2023	18/23

Møtegodtgjørelse folkevalgte i fellesrådet og utvalg - 2. gangs behandling

---

Nordre Follo kirkelige fellesråd har behandlet saken i møte 31.05.2023 sak 18/23

Møtebehandling

Vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar følgende godtgjøring til fellesrådets medlemmer:

Pr. møte: 810,- for medlemmer.
Pr. møte: 1215,- for leder.
Pr. møte: 1000,- for nestleder.
2. Fellesrådet vedtar at det innføres godtgjørelse for møter i AU, PSU og AMU, lik møter i fellesrådet.
3. Satser for godtgjøring gjøres gjeldende med tilbakevirkende kraft, fra og med 1.1.2023.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-448	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
33/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Forslag til budsjett 2025; drift og investering

Vedlegg:

Forslag budsjett 2025 drift og investering

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkevergen har utarbeidet forslag til driftsbudsjett for 2025 i henhold til gjeldende praksis og føringer lagt i dialog med ansatte, menighetsråd og fellesrådets AU.

Budsjettsforslaget er basert på følgende forutsetninger:

- Nordre Follo kommunes økonomiske ramme for 2025 er i henhold til kommunedirektørens budsjettforslag til kommunestyret på kr 29 400 000, -.
- Nordre Follo kommune har ikke foretatt en deling av rammetilskuddet mellom kirke og gravplass, slik intensjonen er i gravplassloven.
- Kirkevergen foreslår å dele rammetilskuddet fra kommunen, med kr. 6 980 400, - til gravplass.
- Nordre Follo kommunes økonomiske ramme for 2025 er i henhold til kommunedirektørens budsjettforslag til kommunestyret på kr 1 450 000 til kremasjonsavgift fra og med 1.7.2025, og er budsjettert på gravplass.
- Nordre Follo kommunes økonomiske ramme for 2025 er i henhold til kommunedirektørens budsjettforslag til kommunestyret på kr 400 000, - til ungdomsdiakon i Ski og Kråkstad.

Utfordringsbildet

Den økonomiske rammen for driftsåret 2025, inneholder en økning med kr 1 475 000, - fra Nordre Follo kommune, som skal ivareta økte lønnskostnader, jfr. lønnsoppgjør i 2024 samt den generelle prisveksten. Det er i tillegg bevilget kr 1 450 000, - til å dekke kremasjonsavgiften for andre halvår 2025, slik at kistegravlegging/urnegravlegging blir likestilt. Videre er det bevilget kr 400 000, - til ungdomsdiakon i Ski og Kråkstad.

Budsjettforslaget forutsetter videre tilskudd fra Den norske kirke til kateket og diakoni. Den norske kirke yter også midler til trosopplæring som er bundet til formålet. Øvrige inntekter er festeavgifter, gravstellavtaler, utleie av kirker, lønnsrefusjoner fra menighetene og brukerbetaling til de enkelte tiltak.

Med bakgrunn i at rentenivået forventes å holde seg stabilt høyt gjennom 2025, er det budsjettert med renteinntekter med helårsvirkning på kr. 1 600 000,-.

Budsjettforslag viderefører tilskudd til ungdomsdiakon i Ski og Kråkstad med kr 400 000, -, som tilsvarer tilskuddet fra Nordre Follo kommune. Ski menighetsråd og Kråkstad menighetsråd stiller de resterende midler til disposisjon for stillingen.

Budsjettforslaget ivaretar menighetens trosopplæringsplaner, og inntekter og utgifter budsjetteres i balanse, slik intensjonen i daværende trosopplæringsreform var, med kr 4 329 700, -.

Ved evt. mindreforbruk i denne sektoren skal tildelingsmidler over 5% tilbakebetales Borg bispedømme.

Rammene for de enkelte tiltak er fortsatt svært stramme.

Pensjonskostnader for arbeidsgiver er ivaretatt med 19,5% etter beregning mottatt fra KLP.

Alle budsjettposter er ellers fordelt under de ulike ansvarene, både detaljert på konto og summert opp under ansvarene. Mer-/mindreforbruk kommer frem i delsummer.

Alternativer

Kirkevergens forslag til budsjett er med en samlet inntekt- og utgiftsside på 55 059 200,- mill. kr. Av dette er 33 516 000,- mill. kr. bundet i lønn og sosiale kostnader til om lag 55 ansatte. Dette betyr at i prinsippet er det ikke mulig for fellesrådet å prioritere disse midlene på annen måte i budsjettet, uten å foreslå endring i stillinger som nedtrekk. Kirkevergen gjør fellesrådet oppmerksom på at beløpet på 33 516 000,- mill., også inneholder lønnskostnader som dekkes av menighetene, men dekkes over fellesrådets budsjett – da de ansatte har sitt formelle ansettelsesforhold i fellesrådet og ikke i menighetene.

Kirkevergen kan peke på noen valgmuligheter fellesrådet kan ha for å prioritere andre oppgaver/ansvarsområder innenfor følgende kostnadsområder:

- Møteutgifter og kompetansehevende tiltak for ansatte med kr. 185 000,-
- IKT/data/lisenser med kr. 1 400 000,-
- Godtgjørelser folkevalgte med kr. 70 000,-
- Forbruksmateriell menigheter med kr. 113 000,-
- Vedlikehold bygg og anlegg med kr. 1 280 000,-

Kirkevergen vil gjøre oppmerksom på at det innenfor særlig området vedlikehold bygg og anlegg, ligger inne kostnader til brøyting av veier inn til – og inne på; kirkebygg og gravplasser i kommunen.

Kirkevergens vurderinger

Kirkevergens forslag inneholder prioriteringer basert på strategiske og faglige vurderinger innenfor følgende områder:

1. Ivareta ansattes lønns- og arbeidsvilkår
2. Opprettholde forsvarlig tilbud til kommunens befolkning, jfr. trossamfunnsloven og gravplassloven
3. Opprettholde et minimum av fremtidsrettede HMS-tiltak for ansatte
4. Tilskudd til menighetenes aktivitet
5. Kompetansehevende tiltak for alle ansatte

Lovpålagte og vedtatte betalingstjenester og gebyrer økte f.o.m. 1.1.2024. I 2025 er det budsjettet med kr 6 260 000 i brukerbetaling. Videre er det budsjettet med kr 1 450 000, - i kremasjonsavgift fra og med 1.7.2025.

Kirkevergen minner om at hele virksomheten bygges på samhold og konstruktivt arbeid i årene som ligger foran oss. Det jobbes kontinuerlig med å opprettholde felles kultur- og organisasjonsforståelse blant alle ansatte i fellesrådsområdet.

Fokus er og vil være HMS og målstyring gjennom aktiv medvirkning fra alle parter, både ansatte og arbeidsgiver. Kirkevergen mener at den viktigste ressurs som fellesrådet har, er

de ansatte. Det er de som skal skape kirke lokalt i hver menighet – hver dag. De ansatte i menighetene arbeider etter føringer som bl.a. menighetsrådene har bestemt gjennom planverktøy.

Budsjettforslaget inneholder kjente inntekter og utgifter for driftsåret 2025. Kirkevergen presiserer nødvendigheten av god økonomisk styring og budsjettdisiplin i hele organisasjonen. Fellesrådet vil bli holdt løpende orientert gjennom økonomirapporteringer.

Helheten i budsjettforslaget viser en krevende; men oversiktlig drift i 2025. Den økonomiske rammen fra kommunen er økt med 5,2% fra 2024. Dette skal ivareta den generelle lønns- og prisstigning i samfunnet som helhet.

Det er foreløpig ikke budsjettert med bruk av premiefond i KLP, i og med at fondet ble benyttet i sin helhet for inneværende år. Dette vil bli tatt en ny vurdering på i forbindelse med behandlingen av revidert budsjett 2025. Dette vil i stor grad være avhengig av hvor mye KLP tilbakefører til fondet, basert på avkastning i 2024.

Investeringsbudsjettet ligger i egen fane i oppsettet, i balanse ifølge lovverket.

Kirkevergen anbefaler fellesrådet å fatte vedtak i tråd med innstillingen.

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar driftsbudsjett for 2025, med en samlet inntekts- og utgiftsside på kr. 55 059 200, -.
2. Fellesrådet vedtar investeringsbudsjett for 2025 med en samlet inntekts- og utgiftsside på kr. 21 333 011, -.
3. Fellesrådet vedtar bruk av bundet fond 251080007 trosopplæring med kr. 258 000, -.

	Regnskap pr 31.10.2024	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	Budsjett 2025
Administrasjon ansvar 100				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	2 115 357	2 682 000	2 486 000	2 800 000
Driftsutgifter	1 558 312	1 916 500	1 837 500	2 113 000
Refusjon til kommune, regnskapsføring og lønnsbehandling	0	450 000	450 000	500 000
Refusjon til menighetsråd				
Merverdiavgift	237 433	650 000	650 000	700 000
Avsetning til ubundne fond	0	0	0	0
Overføring til inv regnskap og avskrivninger	136 587	100 000	100 000	100 000
Utgifter	4 047 689	5 798 500	5 523 500	6 213 000
Diverse inntekter				
Diverse inntekter	-7 074	0	0	0
Refusjon fra Staten/Nav				
Refusjon fra rettssubjektet Den norske kirke	0	0	0	0
Refusjoner fra andre/menighet	-567	0	0	0
Merverdiavgift	-237 433	-650 000	-650 000	-700 000
Administrasjonsinntekter konf og trosopp	-125 000	-125 000	-125 000	-150 000
Tilskudd fra staten/statlige institusjoner				
Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke, prosteseekretær	-92 935	0	7 000	0
Tilskudd fra kommunen	-3 363 000	-3 363 000	-3 363 000	-3 540 600
Renteinntekter	-1 440 215	-1 500 000	-1 500 000	-1 600 000
Bruk av bundne fond	0	0	0	-200 000
Motpost inv regnskap og avskrivninger	0	-100 000	-100 000	-100 000
Inntekter	-5 266 224	-5 738 000	-5 731 000	-6 290 600
Resultat mer-mindreforbruk	-1 218 535	60 500	-207 500	-77 600
Kirker ansvar 200				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	11 793 220	15 592 000	14 859 000	16 399 500
Driftsutgifter	3 293 582	3 782 000	3 930 000	3 612 500
Refusjon til kommune, regnskapsføring menigheter	0	470 000	470 000	490 000
Merverdiavgift	723 823	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Tilskudd/gaver til menighetsråd, kirkevertordning mv	0	380 000	380 000	0
Disagio	89	0	0	0
Overføring til inv. regnskapet, nybygg, mva nybygg				
Avsetning ubundne fond				
Avskrivninger	0	2 200 000	2 200 000	2 200 000
Utgifter	15 810 714	23 424 000	22 839 000	23 702 000
Diverse inntekter, billettinntekter, utleie mv				
Diverse inntekter, billettinntekter, utleie mv	-715 637	-890 000	-780 000	-940 000
Merverdiavgift	-723 823	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Refusjoner fra menighetsråd (lønn) og andre/interne overføringer	-433 954	-408 000	-408 000	-200 000
Sykelønsrefusjon	-853 119	-100 000	-700 000	0
Tilskudd fra staten/strøm	0	0	0	0
Refusjon fra Den norske kirke, lønn kateket	-400 000	-863 000	-863 000	-870 000
Tilskudd fra kommunen	-17 213 000	-17 213 000	-17 213 000	-18 322 000

(Utbytte Knif) og bruk av ubundne fond	-22 217	-40 000	-40 000	-30 000
Bruk av ubunde fond KLP, lønn	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	-2 200 000	-2 200 000	-2 200 000
Overføring fra driftsregnskapet investering/mva investering				
Inntekter	-20 361 750	-22 714 000	-23 204 000	-23 562 000
Resultat mer-mindreforbruk	-4 551 036	710 000	-365 000	140 000

Gravlund ansvar 300				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	7 032 300	7 971 000	8 287 000	7 955 000
Kremasjonsavgift				1 450 000
Driftsutgifter	2 420 864	2 569 000	2 747 000	2 297 000
Kalkulatoriske utgifter ved kommunal tjenesteyting	2 093 919	2 100 000	2 100 000	2 200 000
Merverdiavgift	525 833	500 000	500 000	520 000
Avsetning bundne fond Ski kirkegård				
Rente og avdragsutgifter				
Avskrivninger	0	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Utgifter	12 072 916	14 140 000	14 634 000	15 422 000

Festeavgifter, salg gravstell, utensokns gebyrer mv	-4 959 069	-6 750 000	-5 915 500	-6 260 000
Refusjoner fra NAV, ansatte kirkegård	-1 483 753	-550 000	-1 550 000	-670 000
Refusjon fra andre	-3 883	0	-3 000	0
Merverdiavgift	-525 833	-500 000	-500 000	-520 000
Tilskudd fra kommunen	-5 063 000	-5 063 000	-5 063 000	-6 980 400
Bruk av ubunde fond	0	0	0	0
Bruk av ubundne fond KLP, lønn	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	0	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Inntekter	-12 035 538	-13 863 000	-14 031 500	-15 430 400
Resultat mer- mindreforbruk	37 378	277 000	602 500	-8 400

Trosoppføring ansvar 400				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	2 776 987	3 381 000	3 114 000	3 430 000
Driftsutgifter	525 697	631 000	898 000	654 700
Refusjoner til FR, interne overføringer	125 000	125 000	125 000	150 000
Merverdiavgift	64 949	110 000	110 000	95 000
Tilskudd gaver til menighetsråd				
Avsetning til bundne fond	16 200	0	0	0
Utgifter	3 508 833	4 247 000	4 247 000	4 329 700

Betaling fra deltakere	-179 191	-230 000	-230 000	-125 000
Sykelønsrefusjon	-330 850	-110 000	-110 000	0
Refusjon merverdiavgift	-64 949	0	0	-95 000
Refusjon fra andre	-32 705	0	0	0
Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	-3 730 000	-3 663 000	-3 663 000	-3 841 700

Tilskudd gaver fra andre				-10 000
Bruk av ubundne fond KLP, lønn	0	0	0	0
Bruk av bundne fond	0	-244 000	-244 000	-258 000
Inntekter	-4 337 695	-4 247 000	-4 247 000	-4 329 700
Resultat mer- mindreforbruk	828 862	0	0	0

Lederforum ansvar 401				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	151 781	102 500	94 000	103 500
Driftsutgifter	887	10 000	10 000	10 000
Merverdiavgift	1	0	0	0
Utgifter	152 669	112 500	104 000	113 500

Refusjon merverdiavgift	-1	0	0	0
Refusjon fra fellesråd	0	0	0	0
Refusjon fra andre (Lene)				
Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	0	-112 500	-104 000	-113 500
Bruk av ubundne fond, KLP lønn				
Inntekter	-1	-112 500	-104 000	-113 500
Resultat mer- mindreforbruk	152 668	0	0	0

Diakoni ansvar 403				
Lønn og sosiale utgifter, inkl KLP	2 142 352	2 717 000	2 506 000	2 792 000
Driftsutgifter	-1 862	19 000	31 000	26 000
Merverdiavgift	967	5 000	5 000	5 000
Overføring til menighetsråd ungdomsdiakon	210 000	200 000	210 000	400 000
Avsetning bundne fond, BUFDIR				
Bruk av bundne fond, ungdomsdiakon Ski	0	0	0	0
Utgifter	2 351 457	2 941 000	2 752 000	3 223 000

Tilskudd fra staten/statlige institusjoner	0	0	0	0
Refusjoner fra NAV sykelønn	-95 191	0	-80 000	0
Tilskudd fra Den norske kirke	-250 000	-450 000	-411 000	-465 000
Tilskudd fra kommunen	-2 286 000	-2 286 000	-2 286 000	-2 807 000
Refusjoner fra andre	-1 134	0	0	0
Merverdiavgift	-967	-5 000	-5 000	-5 000
Bruk av ubundne fond KLP, lønn	0	0	0	0
Inntekter	-2 633 292	-2 741 000	-2 782 000	-3 277 000
Resultat mer-mindreforbruk	-281 835	200 000	-30 000	-54 000

Lønn og sosiale utgifter forskuttert av NFKF	2 091 055	3 020 000	2 444 000	2 036 000
Driftsutgifter, stillingsannonse, forsikringer	-9 528	20 000	20 000	20 000
Interne overføringer				
Merverdiavgift				
Utgifter	2 081 527	3 040 000	2 464 000	2 056 000
Refusjon fra staten/statlige institusjoner/sykepengener	-139253	0	0	0
Refusjon lønn mv fra menighetsråd	-1 946 926	-3 040 000	-2 464 000	-2 056 000
Merverdiavgift	0	0	0	0
Refusjon fra andre	-1 869	0	0	0
Inntekter	-2 088 048	-3 040 000	-2 464 000	-2 056 000
Resultat mer-mindreforbruk	-6 521	0	0	0

Sum

Ansvar 100	-1 218 535	60 500	-207 500	-77 600
Ansvar 200	-4 551 036	710 000	-365 000	140 000
Ansvar 300	37 378	277 000	602 500	-8 400
Ansvar 400	-828 862	0	0	0
Ansvar 401	152 668	0	0	0
Ansvar 403	-281 835	200 000	-30 000	-54 000
Ansvar 406	-6 521	0	0	0
	-6 696 743	1 247 500	0	0

Utgifter	40 025 805	53 703 000	52 563 500	55 059 200
Inntekter	46 720 548	-52 465 500	53 000 500	-65 059 200
Mindre/merforbruk	-6 696 743	1 247 500	0	0
Bruk av bundne trosopplæring	0	301 000	301 000	301 000

Bruk av disp fond
 Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk

disp fond
 pensjonsfond

Rammetilskudd fra kommunen

-27 925 000

-27 925 000

-31 650 000
 1450000 kremavng

-30 200 000

400000 ung diakon
 -29 800 000 frie inntekter

Regnskap pr 31.10.2024		Revidert budsjett 2024		Budsjettforslag 2025	
1 498 771		1 892 000		1 976 000	
Inntekter/Utgifter Konto					
100	Administrasjon	10100	Fastlønn		
100	Administrasjon	10101	Avtalerfestede tillegg fastlønn		
100	Administrasjon	10102	Påløpte feriepenger	29 473	40 000
100	Administrasjon	10500	Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelse		60 000
100	Administrasjon	10800	Godtgjørelse folkevalgte	319 272	214 000
100	Administrasjon	10900	KLP Pensjon	2 250	4 000
100	Administrasjon	10950	Trekkpliktige forsikringer	265 591	296 000
100	Administrasjon	10990	Arbeidsgiveravgift	11 524	333 000
100	Administrasjon	11000	Kontormateriell		15 000
100	Administrasjon	11100	Aktivitetsrelatert forbruksmateriell/utstyr/tjenester		1 000
100	Administrasjon	11200	Annet forbruksmateriell	1 526	1 500
100	Administrasjon	11204	Påskønnelser, gaver	12 170	9 000
100	Administrasjon	11205	Kjøp av mat med mva fradrag		60 000
100	Administrasjon	11206	Kjøp av mat uten mva fradrag	47 579	60 000
100	Administrasjon	11209	Velferdstiltak		15 000
100	Administrasjon	11210	Personalgutter (HMS)	1 559	2 000
100	Administrasjon	11300	Post- banktj- telefon- internett/bredbånd	57 308	60 000
100	Administrasjon	11310	Avgiftsfrie gebyrer	6 460	12 000
100	Administrasjon	11400	Annonser	-2 564	5 000
100	Administrasjon	11500	Oppføring og kurs	15 200	25 000
100	Administrasjon	11600	Skyss og kostgodtgjørelse- oppholdsavgift	10 869	15 000
100	Administrasjon	11650	Andre oppgavepliktige godtgjørelser		25 000
100	Administrasjon	11700	Ikke oppl.pl. reiseutgifter- skyssutgifter	20 255	25 000
100	Administrasjon	11850	Forsikringer	131 450	132 000
100	Administrasjon	11950	Kommunale avgifter		135 000
100	Administrasjon	11951	Lisenser, kontingenter og andre gebyrer	916 658	1 150 000
100	Administrasjon	12000	Inventar og utstyr	73 380	80 000
100	Administrasjon	12100	Leie- leasing kjøp av transportmidler <100.000		220 000
100	Administrasjon	12200	Leie- leasing- kjøp av maskiner	156 371	200 000
100	Administrasjon	12400	Serviceavtaler og reparasjoner og vaktmestertjenester		
100	Administrasjon	12700	Konsulenter- vikartjeneste- juridisk bistå	98 567	80 000
100	Administrasjon	13300	Refusjon til kommune/regnsk.tj.		262 500
100	Administrasjon	13500	Refusjon til menighetsråd		500 000
100	Administrasjon	13900	Kalkulatoriske utgifter ved kommunal tjenesteyting		
100	Administrasjon	14290	Merverdiavgift	237 433	650 000
100	Administrasjon	14700	Tilskudd/gaver til andre		700 000
100	Administrasjon	15400	Avsetning til ubundne fond		
100	Administrasjon	15700	Overføring til investeringsregnskapet (KL)	136 587	100 000
100	Administrasjon	15900	Avskrivninger		100 000
				4 047 689	5 523 500
					6 213 000
100	Administrasjon	16200	Avgiftsfrie inntekter og salgsinntekter		
100	Administrasjon	17000	Refusjon fra staten/statlige institusjoner		
100	Administrasjon	17050	Refusjon fra rettssubjektet Dnk		
100	Administrasjon	17100	Sykkelønsrefusjon/refusjon fødselspeng	-7 074	-700 000
100	Administrasjon	17290	Kompensasjon mva	-237 433	-650 000

200	Kirker	Utgifter	12500	Materialer til vedlikehold								
200	Kirker	Utgifter	12600	Renholds- vaskeri og vaktmestertjeneste	251 761	200 000	200 000					270 000
200	Kirker	Utgifter	12650	Vakthold og vektertjenester- alarmsystemer	220 996	250 000	250 000					260 000
200	Kirker	Utgifter	12700	Konsulenter- vikartjeneste- juridisk bistå	79 970	80 000	80 000					62 500
200	Kirker	Utgifter	13300	Refusjon til kommune		470 000	470 000					490 000
200	Kirker	Utgifter	13500	Refusjon til menighetsråd	25 209	25 000	25 000					1 000 000
200	Kirker	Utgifter	14290	Merverdiavgift	723 823	1 000 000	1 000 000					
200	Kirker	Utgifter	14500	Tilskudd/gaver til menighetsråd		380 000	380 000					
200	Kirker	Utgifter	14700	Tilskudd/gaver til andre								
200	Kirker	Utgifter	15004	Disagio	89							
200	Kirker	Utgifter	15400	Avsetning ubundne fond								
200	Kirker	Utgifter	15700	Overføring til investeringsregnskapet								
200	Kirker	Utgifter	15900	Avskrivninger								
		200 Utgifter			15 810 714	2 200 000	22 839 000	2 200 000				2 200 000
												23 702 000
200	Kirker	Inntekter	16000	Brukerbetaling for kirkelige tjenester	-363 450	-370 000	-370 000					-420 000
200	Kirker	Inntekter	16200	Avgiftsfrie inntekter og salgsinntekter	-104 700	-70 000	-70 000					-130 000
200	Kirker	Inntekter	16290	Billettinntekter (ikke momsplichtige)	-3 987	-40 000	-40 000					-40 000
200	Kirker	Inntekter	16300	Utleie av lokaler- husleieinntekter	-243 500	-300 000	-300 000					-350 000
200	Kirker	Inntekter	17000	Refusjoner fra staten/statlige institusjoner		-700 000	-700 000					-1 000 000
200	Kirker	Inntekter	17100	Sykelønsrefusjon/refusjon fødselspengi	-853 119	-1 000 000	-1 000 000					
200	Kirker	Inntekter	17290	Kompensasjon mva	-723 823							
200	Kirker	Inntekter	17500	Refusjon fra menighetsråd		-408 000	-408 000					-200 000
200	Kirker	Inntekter	17700	Refusjon fra andre/private								
200	Kirker	Inntekter	17800	Interne overføringer	-433 954							
200	Kirker	Inntekter	18000	Tilskudd fra staten								
200	Kirker	Inntekter	18050	Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kli	-400 000	-863 000	-863 000					-870 000
200	Kirker	Inntekter	18300	Tilskudd fra kommunen/kommunale inst	-17 213 000	-17 213 000	-17 213 000					-18 322 000
200	Kirker	Inntekter	19050	Utbytte og eieruttak	-22 217	-40 000	-40 000					-30 000
200	Kirker	Inntekter	19400	Bruk av ubundne fond								
200	Kirker	Inntekter	19400	Bruk av KLP								
200	Kirker	Inntekter	19900	Motpost avskrivninger		-2 200 000	-2 200 000					-2 200 000
		200 Inntekter			-20 361 750	-2 204 000	-23 562 000	-2 204 000				-23 562 000
300	Gravlund	Utgifter	10100	Fastlønn	3 589 175	5 200 000	5 200 000					5 031 000
300	Gravlund	Utgifter	10101	Avtalefestede tillegg fastlønn	17 920							
300	Gravlund	Utgifter	10200	Lønn til vikarer	1 103 638	900 000	900 000					1 000 000
300	Gravlund	Utgifter	10300	Lønn til ekstrarhjelp	424 662	500 000	500 000					
300	Gravlund	Utgifter	10500	Annenn lønn og trekkpliktige godtgjørelse	56 624	70 000	70 000					80 000
300	Gravlund	Utgifter	10900	KLP Pensjon	992 212	607 000	607 000					982 000
300	Gravlund	Utgifter	10950	Trekkpliktige forsikringer	11 130	10 000	10 000					12 000
300	Gravlund	Utgifter	10990	Arbeidsgeberavgift	836 939	1 000 000	1 000 000					850 000
300	Gravlund	Utgifter	11000	Kontormateriell	238	1 000	1 000					2 000
300	Gravlund	Utgifter	11100	Aktivtetsrelatert forbruksmateriell/utstyr	85 738	100 000	100 000					100 000
300	Gravlund	Utgifter	11200	Annet forbruksmateriell	45 072	40 000	40 000					40 000

300	Gravlund	11201	Utgifter	Arbeidsstøy	72 580	70 000	70 000
300	Gravlund	11204	Utgifter	Påskjønnelser, gaver			
300	Gravlund	11206	Utgifter	Kjøp av mat uten mva fradag	5 982	10 000	10 000
300	Gravlund	11209	Utgifter	Velferdstiltak			
300	Gravlund	11210	Utgifter	Personalutgifter	974	1 000	2 000
300	Gravlund	11300	Utgifter	Post- banktj- telefon- internett/bredbånd	485	0	
300	Gravlund	11310	Utgifter	Avgiftsfrie gebyrer	1 471	3 000	3 000
300	Gravlund	11400	Utgifter	Annonser			
300	Gravlund	11500	Utgifter	Opplæring og kurs	128 471	100 000	50 000
300	Gravlund	11600	Utgifter	Skyss og kostgodtjøreise- oppholdsutgift	21 708	25 000	25 000
300	Gravlund	11650	Utgifter	Andre opplysningspliktige, ikke trekkpliktige tjenester			
300	Gravlund	11700	Utgifter	Ikke oppl.pl. reiseutgifter- skyssutgifter	7 723	3 000	5 000
300	Gravlund	11701	Utgifter	Driftsutgifter til egne/leide transportmid	181 295	170 000	190 000
300	Gravlund	11800	Utgifter	Strøm/energi	147 184	241 500	280 000
300	Gravlund	11850	Utgifter	Forsikringer	97 003	95 000	110 000
300	Gravlund	11950	Utgifter	Kommunale avgifter	67 569	250 000	125 000
300	Gravlund	11951	Utgifter	Lisenser, kontingenter og andre gebyrer	195 392	250 000	250 000
300	Gravlund	11951	Utgifter	Kremasjonsavgift			1 450 000
300	Gravlund	12000	Utgifter	Inventar og utstyr	63 482	70 000	70 000
300	Gravlund	12100	Utgifter	Leie- leasing kjøp av transportmidler <100.000			
300	Gravlund	12200	Utgifter	Leie- leasing- kjøp av maskiner	28 574	30 000	
300	Gravlund	12300	Utgifter	Vedlikehold og byggtjenester- nybygg			
300	Gravlund	12400	Utgifter	Serviceavtaler og reparasjoner og vaktm	862 173	800 000	550 000
300	Gravlund	12500	Utgifter	Materialer til vedlikehold	131 905	90 000	140 000
300	Gravlund	12501	Utgifter	Materialer til gravstell	23 050	50 000	30 000
300	Gravlund	12600	Utgifter	Renholds- vaskeri og vaktmestertjeneste	218 104	300 000	200 000
300	Gravlund	12650	Utgifter	Vakthold og vektertjenester- alarmsyster	32 391	45 000	45 000
300	Gravlund	12700	Utgifter	Konsulenter- vikartjeneste- juridisk bistå	2 300	2 500	
300	Gravlund	13300	Utgifter	Refusjon til kommune	2 093 919	2 100 000	2 200 000
300	Gravlund	14290	Utgifter	Merverdiavgift	525 833	500 000	520 000
300	Gravlund	15000	Utgifter	Renteutgifter			
300	Gravlund	15100	Utgifter	Avdragsutgifter			
300	Gravlund	15400	Utgifter	Avsetning bundne fond			
300	Gravlund	15800	Utgifter	Regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd)/udisponert			
300	Gravlund	15900	Utgifter	Avskrivninger		1 000 000	1 000 000
300	Utgifter				12 072 916	14 634 000	15 422 000
300	Gravlund	16000	Inntekter	Brukerbetaling for kirkelige tjenester		-500	
300	Gravlund	16200	Inntekter	Avgiftsfrie inntekter og salgsinntekter	-950	-4 400 000	-4 750 000
300	Gravlund	16300	Inntekter	Festeavgifter	-3 498 500	-425 000	-425 000
300	Gravlund	16500	Inntekter	Utenbys gravferder	-371 120	-1 025 000	-1 025 000
300	Gravlund	16501	Inntekter	Salg gravstell	-1 024 766	-65 000	-60 000
300	Gravlund	16502	Inntekter	Salg gravstell fra legat	-63 733	-900 000	-500 000
300	Gravlund	17000	Inntekter	Refusjon fra NAV	-790 080	-650 000	-170 000
300	Gravlund	17100	Inntekter	Sykelønnrefusjon/refusjon fødselspeng	-693 673	-500 000	
300	Gravlund	17290	Inntekter	Kompensasjon mva	-525 833	-500 000	-520 000

300	Gravlund	Inntekter	17700	Refusjon fra andre/private	-3 883	-3 000	
300	Gravlund	Inntekter	18300	Tilskudd fra kommunen kremasjonsavgift			-1 450 000
300	Gravlund	Inntekter	18300	Tilskudd fra kommunen/kommunale inst	-5 063 000	-5 063 000	-5 530 400
300	Gravlund	Inntekter	19400	Bruk av ubundne fond			
300	Gravlund	Inntekter	19400	Bruk av ubundne fond KLP			
300	Gravlund	Inntekter	19400	Bruk av ubundne fond KLP			
300	Gravlund	Inntekter	19900	Motpost avskrivinger	-12 035 538	-1 000 000	-1 000 000
300	Inntekter					-14 031 500	-15 430 400
390	Gravstellsjenester	Utgifter	15500	Avsetning til bundne fond	15 124	20 000	20 000
390	Gravstellsjenester	Inntekter	17800	Interne overføringer	-15 124	-20 000	-20 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10100	Fastlønn	1 809 805	2 385 000	2 399 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10101	Avtalefestede tillegg fastlønn	85 457	31 000	40 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10200	Lønn til vikarer	153 085	30 000	90 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10300	Lønn til ekstrahjelp			
400	Trosopplæring	Utgifter	10400	Overtidslønn			
400	Trosopplæring	Utgifter	10500	Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelse	21 183	20 000	20 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10900	KLP Pensjon	417 335	272 000	468 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10950	Trekkpliktige forsikringer	5 841	6 000	8 000
400	Trosopplæring	Utgifter	10990	Arbeidsgiveravgift	284 281	370 000	405 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11000	Kontormateriell	25 052	17 000	15 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11100	Aktivitetsrelatert forbruksmateriell/utstyr	214 106	532 000	280 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11200	Annet forbruksmateriell	3 276	7 000	8 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11204	Påskjønnelser, gaver	1 080	2 000	2 500
400	Trosopplæring	Utgifter	11205	Kjøp av mat med mva fradag	51 199	50 000	80 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11206	Kjøp av mat uten mva fradag	2 116	2 000	2 500
400	Trosopplæring	Utgifter	11210	Personaltgifter			
400	Trosopplæring	Utgifter	11300	Post- banktj- telefon- internett/bredbånd	46 002	75 000	70 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11310	Avgiftsfrie gebyrer	1 305	22 000	12 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11400	Annonser			
400	Trosopplæring	Utgifter	11500	Opplæring og kurs, inkl Slora leir	154 923	135 000	95 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11501	Konfirmatleir			
400	Trosopplæring	Utgifter	11550	Reiseutgifter- opplæring (ikke oppg.pl)			
400	Trosopplæring	Utgifter	11600	Skyss og kostgodtjøreise- oppholdsutgift-	6 227	6 000	6 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11650	Andre opplysningspliktige, ikke trekkpliktige tjenester			
400	Trosopplæring	Utgifter	11700	Ikke oppl.pl. reiseutgifter- skyssutgifter	26 252	36 000	30 000
400	Trosopplæring	Utgifter	11850	Forsikringer	-5 841		
400	Trosopplæring	Utgifter	11900	Leie av lokaler og grunn			
400	Trosopplæring	Utgifter	11950	Kommunale avgifter			
400	Trosopplæring	Utgifter	11951	Lisenser, kontingenter og andre gebyrer			
400	Trosopplæring	Utgifter	12000	Inventar og utstyr		14 000	53 700
400	Trosopplæring	Utgifter	13500	Refusjon til menighetsråd			
400	Trosopplæring	Utgifter	13800	Interne overføringer/adm.gebyr	125 000	125 000	150 000
400	Trosopplæring	Utgifter	14290	Merverdiavgift	64 949	110 000	95 000
400	Trosopplæring	Utgifter	14500	Tilskudd/gaver til menighetsråd			

400	Trosopplæring	15500	Avsetning til bundne fond	16 200		
400	Utgifter			3 508 833	4 247 000	4 329 700
400	Trosopplæring	16100	Betaling fra deltakere	-179 191	-230 000	-125 000
400	Trosopplæring	16200	Avgiftsfrie inntekter og salgsinntekter			
400	Trosopplæring	17100	Sykelønnsrefusjon/refusjon fødselspengi	-330 850	-110 000	-95 000
400	Trosopplæring	17290	Kompensasjon mva	-64 949		
400	Trosopplæring	17500	refusjon fra menighetsråd	-2 500		
400	Trosopplæring	17700	Refusjon fra andre/private	-1 485		
400	Trosopplæring	17800	Interne overføringer			
400	Trosopplæring	18050	Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kii	-3 730 000	-3 663 000	-3 841 700
400	Trosopplæring	18700	Tilskudd/gaver fra andre	-28 720		-10 000
400	Trosopplæring	19400	Bruk av ubunde fond KLP,			
400	Trosopplæring	19500	Bruk av bundne fond	-244 000	-244 000	-258 000
400	Inntekter			-4 337 695	-4 247 000	-4 329 700
401	Lederforum for trosopplæring	10100	Fastlønn	109 535	74 000	75 500
401	Lederforum for trosopplæring	10500	Annen lønn og trekkpliktig godtgjørelse	215		
401	Lederforum for trosopplæring	10900	KLP Pensjon	23 275	8 500	15 000
401	Lederforum for trosopplæring	10950	Trekkpliktige forsikringer			
401	Lederforum for trosopplæring	10990	Arbeidsgiveravgift	18 756	11 500	13 000
401	Lederforum for trosopplæring	11000	Kontormateriell			
401	Lederforum for trosopplæring	11100	Aktivitetsrelatert forbruksmateriell/utstyr/tjenester	4	5 000	5 000
401	Lederforum for trosopplæring	11200	Annet forbruksmateriell		5 000	5 000
401	Lederforum for trosopplæring	11204	Påskjønnelser/gaver			
401	Lederforum for trosopplæring	11206	Kjøp av mat uten mva fradrag	284		
401	Lederforum for trosopplæring	11300	Post- banktj- telefon- internett/bredbånd			
401	Lederforum for trosopplæring	11500	Opplæring og kurs			
401	Lederforum for trosopplæring	11550	Reiseutgifter- opplæring (ikke oppg.pl)	565		
401	Lederforum for trosopplæring	11600	Skyss og kostgodtgjørelse- oppholdsutgift.			
401	Lederforum for trosopplæring	11650	Andre oppl.pl godtgjørelser- selvstendige næringsdrivende/enkeltmannsforetak	34		
401	Lederforum for trosopplæring	11700	Ikke oppgavepliktige reiseutgifter			
401	Lederforum for trosopplæring	11850	Forsikringer			
401	Lederforum for trosopplæring	11900	Leie av lokaler og grunn	1		
401	Lederforum for trosopplæring	14290	Merverdiavgift	152 669	104 000	113 500
401	Utgifter					
401	Lederforum for trosopplæring	17290	Kompensasjon mva	-1		
401	Lederforum for trosopplæring	17500	Refusjon			
401	Lederforum for trosopplæring	17700	Refusjon fra andre			
401	Lederforum for trosopplæring	18050	Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke		-104 000	-113 500
401	Lederforum for trosopplæring	19400	Bruk av ubundne fond KLP			
401	Inntekter			-1	-104 000	-113 500

403	Diakoni	Utgifter	10100	Fastlønn	1 532 298	1 945 000	2 023 000
403	Diakoni	Utgifter	10101	Avtalefestede tillegg fastlønn	9 786	10 000	11 000
403	Diakoni	Utgifter	10200	Lønn til vikarer			
403	Diakoni	Utgifter	10500	Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelse	13 849	15 000	15 000
403	Diakoni	Utgifter	10900	KLP Pensjon	327 729	222 000	395 000
403	Diakoni	Utgifter	10950	Trekkpliktige forsikringer	4 500	7 000	7 000
403	Diakoni	Utgifter	10990	Arbeidsgiveravgift	254 190	307 000	341 000
403	Diakoni	Utgifter	11100	Aktivitetsrelatert forbruksmateriell/utstyr	726	3 000	3 000
403	Diakoni	Utgifter	11200	Annet forbruksmateriell			
403	Diakoni	Utgifter	11204	Påskjønnelser, gaver			
403	Diakoni	Utgifter	11205	Kjøp av mat med mva fradrag		1 000	1 000
403	Diakoni	Utgifter	11206	Kjøp av mat uten mva fradrag			
403	Diakoni	Utgifter	11300	Post- banktj- telefon- internett/bredbånd	-8 631		
403	Diakoni	Utgifter	11400	Annonser		15 000	10 000
403	Diakoni	Utgifter	11500	Opplæring og kurs			
403	Diakoni	Utgifter	11550	Reiseutgifter- opplæring (ikke oppg.pl)			
403	Diakoni	Utgifter	11600	Skyss og kostgodtgjørelse- oppholdsutgift.	8 893	10 000	10 000
403	Diakoni	Utgifter	11700	Ikke oppl.pl. reiseutgifter- skyssutgifter	1 650	2 000	2 000
403	Diakoni	Utgifter	11850	Forsikringer	-4 500		
403	Diakoni	Utgifter	12000	Inventar og utstyr			
403	Diakoni	Utgifter	12700	Konsulenter- vikartjeneste- juridisk bistand o.l.	210 000	210 000	400 000
403	Diakoni	Utgifter	13500	Refusjon til menighetsråd	967	5 000	5 000
403	Diakoni	Utgifter	14290	Merverdiavgift			
403	Diakoni	Utgifter	15400	Avsetning til ubundne fond			
403	Diakoni	Utgifter	15500	Avsetning til bundne fond			
403	Utgifter				2 351 457	2 752 000	3 223 000
403	Diakoni	Inntekter	17050	Refusjon fra rettssubjektet Den norske kirke			
403	Diakoni	Inntekter	17000	Refusjon fra staten/statlige institusjoner			
403	Diakoni	Inntekter	17100	Sykkelønnrefusjon/refusjon fødselspengi	-95 191	-80 000	-5 000
403	Diakoni	Inntekter	17290	Kompensasjon mva	-967	-5 000	
403	Diakoni	Inntekter	17500	Refusjon fra menighetsråd			
403	Diakoni	Inntekter	17700	Refusjon fra andre/private	-1 134		
403	Diakoni	Inntekter	18000	Tilskudd fra staten/statlige institusjoner			
403	Diakoni	Inntekter	18050	Tilskudd fra rettssubjektet Den norske kirke	-250 000	-411 000	-465 000
403	Diakoni	Inntekter	18300	Tilskudd fra kommunen ungdomsdiakon			
403	Diakoni	Inntekter	18300	Tilskudd fra kommunen/kommunale inst			
403	Diakoni	Inntekter	18700	Tilskudd/gaver fra andre	-2 286 000	-2 286 000	-2 407 000
403	Diakoni	Inntekter	19400	Bruk av ubundne fond			
403	Diakoni	Inntekter	19500	Bruk av bundne fond			
403	Inntekter				-2 633 292	-2 782 000	-3 277 000
406	Menighetenes barne- og ungdom	Utgifter	10100	Fastlønn	1 226 575	1 700 000	1 271 000
406	Menighetenes barne- og ungdom	Utgifter	10101	Avtalefestede tillegg fastlønn	16 783	15 000	17 000
406	Menighetenes barne- og ungdom	Utgifter	10200	Lønn til vikarer	26 017	15 000	25 000

Beregnet fra kommunen -2817752
Differanse 3 748

Investeringsbudsjett 2025

Dnk:

2025	20 Tak Ski nye	32700	200	42	6200	3 500 000
2025	20 Tak Ski nye	38300	200	42	6200	-3 500 000
2025	20					
2025	20 Tak Sofiemyr	32700	200	42	6290	500 000
2025	20 Tak Sofiemyr	38300	200	42	6290	-500 000
2025	20					
2025	20 Langhus kirke - tak/vegg	32700	200	42	6300	1 000 000
2025	20 Langhus kirke - tak/vegg	38300	200	42	6300	-1 000 000
2025	20					
2025	20 Kontorfløy Sofiemyr kirke	32700	200	42	6260	2 620 000
2025	20 Kontorfløy Sofiemyr kirke	38500	200	42	6260	-2 500 000
2025	20 Kontorfløy Sofiemyr kirke	39500	200	42	6260	-120 000
2025	20					
2025	20 Siggerud kirkestue	32700	200	42	6270	7 500 000
2025	20 Siggerud kirkestue	38300	200	42	6270	-4 500 000
2025	20 Siggerud kirkestue	38500	200	42	6270	-3 000 000
2025	20					
2025	20					
2025	20 Prosjektering navna minnelunder 2024/25	32700	300	43	6220	613 011
2025	20 Navna minnelund Ski	32700	300	43	6220	2 350 000
2025	20 Navna minnelund Kolbotn	32700	300	43	6220	2 250 000
2025	20 Maskiner og utstyr	32000	300	43	6230	1 000 000
2025	20	39500	300	43		-6 213 011
2025	20 Sum:					0

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-450	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
34/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Kirkebevaringsprogrammet - strategier for videre arbeid

Vedlegg:

bevaringsstrategi

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkene er sentrale i norsk kulturarv, så også i vår kommune. I forbindelse med avviklingen av Opplysningsvesenets fond (OVF), har regjeringen har lagt fram en bevaringsstrategi for kirkene, med et eget fond for å ta vare på kirkene for fremtiden. Pengene kommer bevilgninger over statsbudsjettet og fra avkastningen fra Allstad (tidligere Opplysningsvesenets fond).

I Norge har kirkene vært religiøse og administrative sentre. I vår kommune gir både kirkebygg og gravplasser innsikt i historisk religiøst liv, arkitektur og politisk historie. De brukes fortsatt aktivt til religiøse seremonier og samlinger i lokalsamfunn, som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser. Kirkene i Nordre Follo fungerer også som symbolbygg og møteplasser for lokale aktiviteter.

Bevaringsstrategien omfatter både fredede og listeførte kirker i Nordre Follo. Den inkluderer også tiltak som istandsetting, sikring og konservering av både eksteriør og interiør. I tillegg omfatter programmet også tiltak innenfor formidling. Her tenkes særlig på formidling av kirkebyggenes fortelling til kommende generasjoner.

Utfordringer

Regjeringen har tidligere uttalt at målet er 500 mill. kr. årlig til bevaringsprogrammet. For 2025 er det lagt inn 300 mill. kr. til fondet, og av disse er 100 mill. kr. øremerket prosjekter som har fått tilsagn inneværende år. Det betyr at det ligger 200 mill. kr. til fordeling i 2025.

Satsingen i programmet omfatter middelalderkirker, kirker fra perioden 1537-1850 og listeførte kirker fra etter 1850. Bevaringsprogrammet for middelalderkirker skal ha prioritet fram mot år 2030.

Barne- og familiedepartementet uttaler beskriver følgende:

Prosjekter som får tilskudd, skal bidra til å støtte opp under målet med tilskuddsordningen slik det fremkommer av forskriften her og bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Det kan under tilskuddsordningen gis tilskudd til forprosjekt og hovedprosjekt på en kirke som skal bevares. Forprosjekter finansieres fullt ut gjennom tilskuddsordningen, mens hovedprosjekter krever medfinansiering, jf. § 4-4. Gjennomført forprosjekt er en forutsetning for at ny søknad kan utløse tilskudd til hovedprosjekt, jf. § 3-5.

Strategier

Kirker som er betegnet som kulturhistorisk verdifulle er omfattet av denne forskriften. Med kulturhistorisk verdifulle kirker menes her kirker som er fredet eller listeført av Riksantikvaren, uavhengig av eierskap.

For å sikre at kirkebyggene som har størst vedlikeholdsbehov og størst kulturhistorisk og kirkelig verdi settes i stand først, vil programstyret foreta en prioritering når de ulike kirkene inviteres til å søke. Prioriteringen som danner grunnlag for når de ulike kirkene inviteres til å søke om tilskudd til forprosjekt, baseres på eksisterende kunnskapsgrunnlag. Dette omfatter blant annet kulturhistorisk og kirkelig arkivmateriale om kirken og kirkestedet og gjennomførte tilstandsanalyser.

Prioriteringen som danner grunnlag for når de ulike kirkene inviteres til å søke om tilskudd til hovedprosjekt, baseres på oppdatert kunnskapsgrunnlag etter gjennomført forprosjekt. I prioriteringen kan det også tas hensyn til informasjon om kapasitet i markedet, tilgang på kvalifiserte håndverkere og geografiske forhold.

Dette gjelder for prioriteringen som skal ligge til grunn for utlysning av tilskudd til både forprosjekt og hovedprosjekt.

I bevaringsprogrammet for middelalderkirker vil staten dekke kostnadene til istandsetting, sikring og konservering etter følgende intervaller:

- 25 prosent av kostnadene i intervallet 0 – 10 mill. kroner
- 40 prosent av kostnadene i intervallet 10 - 30 mill. kroner
- 75 prosent av kostnadene i intervallet 30 - 70 mill. kroner
- 90 prosent av kostnadene over 70 mill. kroner

Prosessen med tilstandsanalyse for hvert aktuelt kirkebygg, søknadsprosess til forprosjekt og i neste omgang hovedprosjekt, er noe omfattende. Til fellesrådets orientering, arbeides det med å søke samarbeid mellom fellesråd i Borg med tanke på en felles ansattressurs innenfor dette spesialområdet, eller felles innkjøp av denne tjenesten fra kompetansemiljøer utenfor kirkelig fellesråd. Dette må kirkevergen få komme tilbake til i løpet av første halvdel av 2025.

I all hovedsak vil kirkebygg i Nordre Follo som omfattes av bevaringsprogrammet frem til år 2030, være:

- Kråkstad kirke; kalking av utvendig steinflater, vinduer og inventar.
- Ski middelalderkirke; kalking av utvendige steinflater, vinduer, glassmalerier og inventar.
- Formidling knyttet til våre 2 middelalderkirker

I størrelse på kostnadssiden her, har vi estimert et behov på mellom 20 – 50 mill. kr. I arbeidet med lokale bevaringsstrategier, er det sterkt anbefalt av KA at fellesrådet knytter til seg kompetanse fra faglig miljø i kommunen, og politisk miljø i kommunen.

Det er etter kirkevergens oppfatning, nødvendig med å etablere en struktur rundt arbeidet med bevaringsprogrammet. Kirkevergen foreslår at det opprettes et *kirkebevaringsutvalg* i Nordre Follo, med bla. ovenstående kompetanse. I den forbindelse har kirkevergen hatt dialog med kommunedirektør om muligheter for faglig kompetanse i dennes stab. Kommunedirektør er positiv til deltakelse, og har frigitt en navngitt faglig ressurs til utvalget.

Fellesrådet bør drøfte med det politiske nivå i kommunen, om tilsvarende deltakelse. Kirkevergen viser til ordførers sete i fellesrådet, i den forbindelse. I tillegg anser kirkevergen det som naturlig at kirkevergen – eller den denne utnevner, leder arbeidet i utvalget. Det vil da ikke bli et kirkepolitisk utvalg, men et faglig-administrativt og politisk utvalg. Dette kan gjerne fellesrådet ha synspunkter på.

Tilrådning

Kirkevergen anbefaler fellesrådet å opprette et kirkebevaringsutvalg, bestående av følgende representasjon:

- Ett medlem fra fellesrådet
- Ett medlem fra kommunedirektør's fagstab
- Ett politisk medlem fra politisk ledelse
- Kirkevergens administrasjon

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd viser til statlig *bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg*.
2. Fellesrådet oppnevner en kirkebevaringsgruppe med følgende representanter:
  - a. Ett medlem fra fellesrådet.
  - b. Ett medlem utnevnt av kommunedirektør i Nordre Follo.
  - c. Ett politisk medlem fra politisk ledelse.
  - d. Ett medlem utnevnt av kirkevergen.
3. Kirkebevaringsgruppens arbeid ledes av kirkevergen eller den denne utnevner, og arbeider etter mandat gitt av kirkevergen.

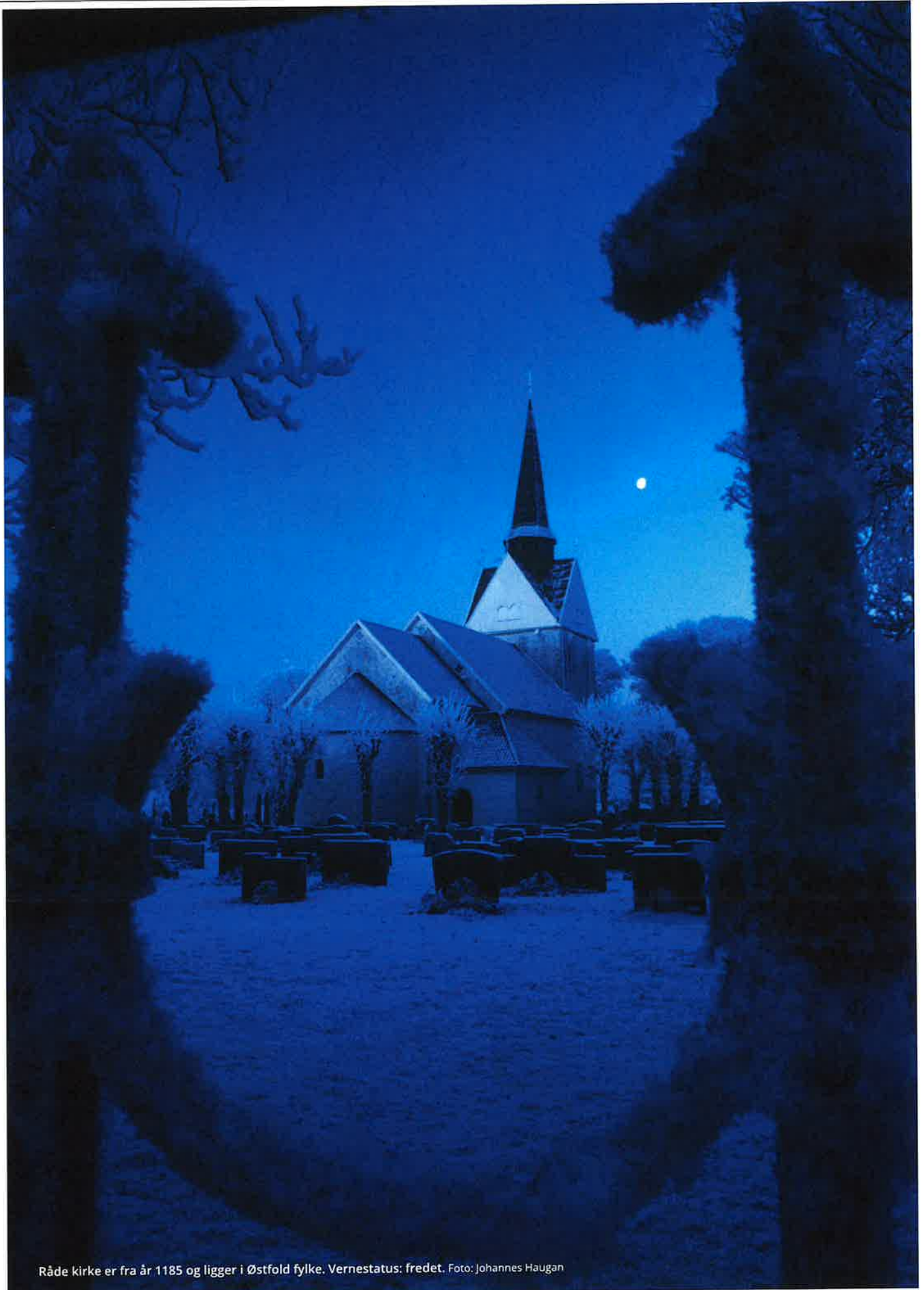

Barne- og familiedepartementet

Strategi

Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

Råde kirke er fra år 1185 og ligger i Østfold fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Johannes Haugan

Innhold

Forord	6
1 Bakgrunn	9
1.1 Opplysningsvesenets fond	9
1.2 Relevante stortingsmeldinger og føringer fra Stortinget	10
1.3 Faglig underlag	11
1.4 Om forbehold og behovet for å gjøre endringer i strategien	11
2 Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg	19
2.1 Innledning	19
2.1.1 Kirker som kulturarv	19
2.1.2 Kirker som samlingssted for menigheter og lokalsamfunn	20
2.2 Mål for bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg	20
2.2.1 Samfunns mål	20
2.2.2 Effektmål	21
2.3 Avgrensninger	22
2.3.1 Kirker som omfattes av bevaringsstrategien	22
2.3.2 Tiltak på kirkebygg som omfattes av bevaringsstrategien	22
2.3.3 Avgrensning mot kirkens omgivelser	23
2.3.4 Om tilbakevirkende kraft	24
2.4 Én bevaringsstrategi – tre bevaringsprogram	24
2.4.1 Bevaringsprogram for middelalderkirker	25
2.4.2 Bevaringsprogram for kirker fra år 1537–1850	26
2.4.3 Bevaringsprogram for kirker oppført etter 1850.....	27
2.4.4 Prioritering mellom de tre bevaringsprogrammene	28
2.5 Innsatsområder i bevaringsprogrammene	28
2.6 Nærmere om de fire innsatsområdene.....	30
2.6.1 Innsatsområde 1 – Bevaring (istandsetting, sikring og konservering)	30
2.6.2 Innsatsområde 2 – Kunnskap og kompetanse	33
2.6.3 Innsatsområde 3 – Opplevelse og formidling	36
2.6.4 Innsatsområde 4 – Engasjement og deltakelse	38
2.6.5 Prioriteringen mellom innsatsområder	39
3 Organisering av bevaringsstrategiarbeidet	41
3.1 Styringsmodell	41
3.2 Lokalisering og navn	42
3.3 Organiseringen av Kirkebevaringsfondet.....	42
3.3.1 Programeier	42
3.3.2 Programstyret	43
3.3.3 Programsekretariatet	43
3.3.4 Nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet.....	45
3.4 Saksflyt og klagesaksbehandling	45
3.5 Eiendomsdatabasens nytteområder for bevaringsprogrammene	47

4	Finansiering	49
4.1	Uttaket av statens verdier	49
4.2	Forpliktelser for kommunene som mottar tilskudd	49
4.2.1	Innretningen av den kommunale medfinansieringen	50
4.2.2	Innretningen av forpliktelser til fremtidig vedlikehold	52
5	Særlig om prioriteringer i strategiens to første år	55
6	Oppsummering	57

Digitalt vedlegg:

Liste over kirker som omfattes av denne bevaringsstrategien per 21. februar 2024 er tilgjengelig i nettversjonen av strategien.

Mariakirken i Bergen er fra år 1140 og ligger i Vestland fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Kirkebygdatabasen

Forord

Etter innføringa av kristendommen og kristenretten på Mostertinget i 1024 starta ei storstilt kyrkjebygging i Noreg. Omkring 1500 kyrkjer vart reist på 1100- og 1200-talet. Dei første kyrkjene vart bygd i tre. Det var vesentleg dyrare å byggje i stein og det var difor framfor alt i byane og i rike jordbruksbygder at det vart bygd steinkyrkjer i den første tida. Etter kvart vart fleire av trekyrkjene erstatta av steinkyrkjer, men det står framleis att nokre trekyrkjer frå den første tida. Stavkyrkjene er døme på dette.

Opp gjennom historia har det vore fleire døme på at den gamle kyrkja på staden vart riven og erstatta av ei ny, og gjerne større, kyrkje. Under siste halvdel av 1800-talet skjedde dette i eit stort omfang, som følgje av nye krav i kyrkjelova av 1851. Kyrkjene skulle ha plass til 3/10 av innbyggjarane i soknet. Eller 2/10 der det var to gudstenester kvar søndag. I eit historisk perspektiv kan vi sjå at dette hadde ein utilsikta og uheldig verknad, då ei rekkje av våre små, men verdifulle, mellomalderkyrkjer forsvann.

Likevel har vi i dag mange kyrkjer der heile eller store delar av bygningskroppen og interiøret kan daterast tilbake til 1100-talet. I mange av kyrkjene som vart rivne og erstatta av ei ny, tok ein dessutan vare på det gamle interiøret og førte det vidare i den nye kyrkja. Slik er kyrkjene unike kulturminne, frå mellomalderen og fram til i dag. Dei fortel historier om alt frå byggjekunst og teknikkar, til religiøse skikkar og levd liv i Noreg. Og slik vil vi at det framleis skal vere. Ei levande folkekyrkje i heile landet krev at kyrkjene blir vedlikehaldne og ikkje forfell.

Med denne bevaringsstrategien markerer vi starten på eit nasjonalt løft for å ta vare på denne fantastiske materielle og immaterielle kulturskatten vår. Den er starten på ei historisk satsing og eit historisk samarbeid mellom kyrkjelege og antikvariske styresmakter.

Dei neste 20 til 30 åra skal staten sikre at det kan brukast inntil 500 millionar kroner årleg på å setje i stand våre kulturhistorisk verdifulle kyrkjebygg gjennom utbytter frå tidlegare Opplysningsvesenets fond og naudsynte tilleggsøyvingar over statsbudsjettet. Dette inntil staten sin del av verdiane i Opplysningsvesenets fond er brukt opp. Regjeringa har vidare sikra at utbytter frå Opplysningsvesenets fond vert sett av til føremålet gjennom eit generasjonsfond når den statlege forpliktinga er nådd. Aldri før har vi sett tilsvarande satsing for å ta vare på historia vår.

Denne statlege forpliktinga er tidlegare estimert til å vere i storleiken 10 milliardar kroner og vil i strategien verte omtalt som «Kyrkjebevaringsfondet». Den endelege verdien vil vere klar når arbeidet med å føre over eigedomar til Den norske kyrkja er ferdig.

Ei slik storstilt satsing, krev brei forankring. Forankring og samarbeid. Difor har vi lytta til faglege råd og organisert forvaltninga av midla som eit samarbeid mellom Den norske kyrkja og Riksantikvaren. Dei skal trekke på kunnskap og erfaringar frå kyrkjeigarar, kommunar, fylkeskommunar, universitet og høgskular, byggjenæringa, musea og frivilligheita m.m. På lokalt plan vil det bli stilt krav til eit nært samarbeid mellom kyrkja og kommunen, sidan det er kommunane som etter lova har finansieringsansvaret for kyrkjene som staten no går inn og understøttar.

Regjeringa vil opprette eit programstyre for arbeidet, sett saman av Riksantikvaren og Den norske kyrkja ved Kyrkjerådet, preses og KA. Preses i Den norske kyrkja vil leie programstyret. Riksantikvaren vil ha fleirtal i styret for å sikre naudsynte styringslinjer etter økonomiregelverket i staten. Slik sikrar vi at vi også her har ein god balanse mellom kyrkjelege og antikvariske omsyn i arbeidet. For å sikre eit godt samarbeid med

kulturmiljøfaglege miljø i andre delar av landet, og med andre kyrkjeieigarar og kompetansemiljø, får programstyret i oppdrag å etablere eit fagråd.

Det formelle forvaltningsansvaret vil liggje til Riksantikvaren, som eit statleg forvaltningsorgan. Sekretariatet som vil bli oppretta for å drive bevaringsprogramma i det daglege, vil vere sett saman av fagressursar frå både Riksantikvaren og Den norske kyrkja ved Kyrkjerådet og Hovudorganisasjonen KA, i tillegg til ei sekretariatsleiing hjå Riksantikvaren. Det vil sikre både kyrkjeleg og antikvarisk kompetanse inn i arbeidet. Administrasjonen for arbeidet vil bli lagt til Trondheim.

Breidda i innsatsen gjev seg òg uttrykk i innretninga av strategien. I ramma av bevaringsstrategien etablerer vi tre bevaringsprogram: Eitt mellomalderkyrkjeprogram, eitt for kyrkjer som er oppført i perioden 1537 til 1850, og eitt for kyrkjer oppført etter 1850. Dette vil gjere det mogleg å innrette innsatsen i tråd med dei ulike behova frå dei forskjellige periodane.

Vidare skal bevaringsstrategiarbeidet gi ein meirverdi for kyrkjelydane, og det skal gi ein meirverdi for lokalsamfunna rundt kyrkjene og for samfunnet som heilskap. Ei god og berekraftig forvaltning av kyrkjene fordrar bruk og kunnskap. Nye generasjonar må kunne ta kyrkjene i bruk som folkekyrkje, og lære om denne kulturarven. Arbeidet må gjennomførast på ein korrekt måte, og lokalsamfunna rundt kyrkjene må engasjere seg og kjenne på eigarskap til kyrkjebygget sitt.

Innanfor kvart bevaringsprogram vil det difor bli etablert fire tverrgående innsatsområde: Bevaring (istandsetjing, sikring og konservering), kunnskap og kompetanse, oppleving og formidling, og engasjement og deltaking. Gjennom ei slik brei tilnærming i strategien, med fleire bevaringsprogram og innsatsområde, vil arbeidet

medverke til å sikre framtidig bruk og berekraftig forvaltning av våre kulturhistorisk verdifulle kyrkjebygg.

Det er Barne- og familiedepartementet som vil vere programeigar. Slik er det også barne- og familieministeren som vil vere konstitusjonelt og parlamentarisk ansvarleg for arbeidet. Eit tett og godt samarbeid med Klima- og miljødepartementet, som etatsstyrar av Riksantikvaren, er likevel heilt naudsynt for at dette arbeidet skal bli vellukka. Strategien er difor undertegna av oss begge som statsrådar, for å markere at dette er eit arbeid vi står saman om.

Eit historisk samarbeid og ei historisk satsing. Med dette sikrar vi kyrkjene våre som materiell og immateriell kulturarv, slik at dei kan gje innsikt i Noreg si kulturhistorie og halde fram med å vere til glede og bruk som folkekyrkje òg for framtidige generasjonar.

Kjersti Toppe
Barne- og familieminister

Andreas Bjelland Eriksen
Klima- og miljøminister

Urnes stavkirke er fra år 1130 og ligger i Vestland fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Riksantikvarken

1 Bakgrunn

1.1 Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond ble dannet ved lov i 1821 og har gjennom 200 år forvaltet eiendommer og verdier som historisk har vært knyttet til prestegårdene i Norge. I grunnlovsbestemmelsene i 1814 ble disse eiendommene omtalt som det «geistligheten benefiserte gods». Det benefiserte godset skulle tjene til prestenes underhold.

I løpet av de årene som er gått siden fondet ble stiftet har det meste av eiendommene blitt solgt, og staten har overtatt finansieringen av prestenes lønn. I dag består fondet av gjenværende prestegårdseiendommer, eiendommer som i årenes løp er kommet til og den finanskapitalen som har oppstått fra eiendomssalg og forvaltning.

Eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond har vært omdiskutert siden 1800-tallet. Men ettersom det har vært en statskirkeordning der fondet har vært forvaltet av staten ved departementet, har det ikke vært behov for å avklare spørsmålet om eiendomsretten til fondet. Ved endringer i kirkeloven i 2016 fikk Den norske kirke en rettslig selvstendighet i 2017. Selvstendigjøringen ble forsterket ved ny trossamfunnslov som trådte i kraft fra 2021. Med Den norske kirkes selvstendighet ble spørsmålet om eiendomsretten til Opplysningsvesenets fond aktualisert. Forslag til løsning av eierspørsmålet ble lagt fram for Stortinget i en egen melding (Meld. St. 29 (2018–2019) *Opplysningsvesenets fond*) med to løsningsalternativer. Den norske kirke blir eier av hele fondet eller fondet blir delt mellom Den norske kirke og staten på bestemte forutsetninger.

Stortinget bestemte at verdiene i Opplysningsvesenets fond skal deles mellom Den norske kirke og staten, jf. Innst. 209 S (2019–2020). Ved denne løsningen ble det ikke ansett som nødvendig å ta stilling til spørsmålet om det var staten eller Den norske kirke som eide fondet. Fondet er et eget rettssubjekt som eier de verdiene det består av. De verdiene som ikke overføres til Den norske kirke, ble staten eier av fra og med 1. januar 2023. Stortinget forpliktet samtidig staten til å øke innsatsen for bevaring av kulturhistorisk verdifulle kirker tilsvarende verdien av statens andel av Opplysningsvesenets fond. Omfanget av denne forpliktelsen er beregnet med utgangspunkt i verdien på det tidspunktet staten formelt ble eier og er tidligere estimert til å være i størrelsesorden 10 mrd. kroner. Endelig verdi er ikke fastsatt enda. Det er disse verdiene som er grunnlaget for bevaringsstrategien.

Sylling prestegård med Sylling kirke i bakgrunnen. Sylling kirke er fra år 1852 og ligger i Buskerud fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Opplysningsvesenets fond

1.2 Relevante stortingsmeldinger og føringer fra Stortinget

Under behandlingen av Meld. St. 29 (2018–2019) *Opplysningsvesenets fond* 24. mars 2019, gjorde Stortinget følgende vedtak, jf. Innst. 209 S (2019–2020):

Betingelsen for delingen av fondet er at staten øker sin innsats for bevaring av de kulturhistorisk viktige kirkebyggene i et omfang som svarer til de verdiene som staten blir eier av på et bestemt tidspunkt. Når eiendelene i Opplysningsvesenets fond er endelig fordelt mellom staten og kirken, må det gjøres beregning av den reelle verdien. Den reelle verdien skal komme de kulturhistorisk viktige kirkebyggene til gode ved istandsetting og sikring av kirkene. Statens økte innsats for bevaring av kirkene må over tid minst svare til denne verdien (inflasjonsjustert).

Statens økte innsats overfor kirkebyggene skal ikke avløse kommunenes økonomiske ansvar for kirkebyggene eller komme til erstatning for andre tiltak eller ordninger som finnes på området.

I samråd med kirkelige instanser, antikvariske myndigheter mfl. igangsettes arbeidet med bevaringsprogrammer for ulike kategorier av kulturhistorisk viktige kirkebygg, for eksempel ved å kategorisere kirkebyggene etter alder, verneverdi eller vedlikeholdstilstand.

(Vedtak nr. 500)

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utbedring av verneverdige kirkebygg.

(Vedtak nr. 502)

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold* 10. juni 2020,

gjorde Stortinget følgende vedtak, jf. Innst. 379 S (2019–2020):

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at en av de nye bevaringsstrategiene skal handle om kirker, og at det i den forbindelse legges til grunn en målsetting om at alle steinkirker fra middelalderen skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad.

(Vedtak nr. 708)

Utarbeidelsen av bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg er en oppfølging av disse anmodningsvedtakene fra Stortinget.

Stortingsmelding nr. 29 om Opplysningsvesenets fond kom i juni 2019 og stortingsmelding nr. 16 om Nye mål i kulturmiljøpolitikken ble utgitt i mars 2020.

1.3 Faglig underlag

I samråd med Klima- og miljødepartementet (KLD) ga Barne- og familiedepartementet (BFD) 20. desember 2021 Riksantikvaren i oppdrag å utforme forslag til et eller flere bevaringsprogram/vernestrategier for istandsetting av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Oppdraget skulle gjennomføres i samarbeid med Den norske kirke. Samlerapporten med Riksantikvarens og Den norske kirkes faglige anbefaling ble overlevert Barne- og familiedepartementet 15. desember 2022. I tillegg leverte Riksantikvaren og Den norske kirke en utfyllende beskrivelse av «samarbeidsmodellen» som styringsmodell den 15. mai 2023. Som en del av utarbeidelsen av den faglige anbefalingen, ble det gjennomført en medvirkningsprosess med innhenting av innspill fra ulike aktører, deriblant kirkevergelagene, bispedømmerådene, kulturmiljøforvaltningen i fylkeskommunene og Norsk institutt for kulturminneforskning.

I tillegg har Riksantikvaren, Den norske kirke og Hovedorganisasjonen KA deltatt i arbeids- og dialogmøter med departementene underveis i arbeidet.

Riksantikvar Hanna Geiran og direktør i Kirkerådet Ingrid Vad Nilsen overleverer Riksantikvarens og Den norske kirkes faglige anbefalinger for arbeidet i Grønland kirke, 15. desember 2022.

Foto: Thea Finstad, Barne- og familiedepartementet.

Bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg bygger på det rammeverk og kunnskapsgrunnlag som har fremkommet av nevnte leveranser.

1.4 Om forbehold og behovet for å gjøre endringer i strategien

Flere steder i det faglige underlaget pekes det på et mulig behov for å gjøre justeringer underveis for å sikre god ressursutnyttelse og en kunnskapsbasert istandsetting. Økonomiregelverket i staten sier også at alle tilskuddsordninger skal evalueres. Barne- og familiedepartementet mener derfor det er naturlig å se nærmere på innretningen av arbeidet når vi har vunnet mer erfaring. I dette arbeidet vil erfaringsinnhenting skje kontinuerlig. Hovedelementene i strategien som fastsettes nå, vil imidlertid ligge fast.

I tillegg inneholder strategien elementer som presenteres med et forbehold om at det kan komme justeringer. Den kommunale medfinansieringen og tilskuddsordningen i sin helhet må fastsettes i forskrift, som har Stortingets bevilgningsvedtak som hjemmelsgrunnlag. Etter planen skal hovedelementene i tilskuddsordningen legges fram for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett. Tilskuddsordningen (*Forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg*) må på vanlig måte på alminnelig høring og det tas derfor forbehold om at det kan komme justeringer i strategien på dette området. Det må også tas forbehold om at Stortinget slutter seg til innretningen. I tillegg er størrelsen på den statlige forpliktelsen på om lag 10 mrd. kroner basert på tidligere anslag. Den endelige verdien av fondet blir beregnet når beslutninger knyttet til eiendommer med mer til Den norske kirke er tatt.

Støpul ved Lomen stavkyrkje. Lomen stavkyrkje er fra år 1180 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Alterring og altertavle i Oddernes kirke i Agder fylke. Kirken er fra år 1100.

Foto: Bjørnar Refsland, Barne- og familiedepartementet

Interiør i Værnes kirke i Trøndelag fylke. Kirken er fra år 1100.

Foto: Bjørnar Refsland, Barne- og familiedepartementet

Interiør og veggmalierier i Gravberget kirke. Gravberget kirke er fra år 1955 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Riksantikvaren

SENTRALE BEGREPER I BEVARINGSSTRATEGIEN

Kulturhistorisk verdifulle kirkebygg:

Alle fredete og listeførte kirkebygg i Norge, uavhengig av eierskap.

Fredete kirker: Kirker av nasjonal verdi, som er fredet med hjemmel i kulturminneloven. Skal det gjøres tiltak på disse ut over vanlig vedlikehold, må Riksantikvaren godkjenne tiltaket. I tillegg må det sørges for kirkelig godkjenning av tiltaket etter kirkeordningen. Alle kirker som er oppført før år 1650 er automatisk fredet.

Listeførte kirker: Verneverdige kirker av nasjonal verdi fra tiden etter år 1649. Regler om listeføring og forvaltning følger av forskrift til trossamfunnsloven § 15. Skal det gjøres tiltak ut over vanlig vedlikehold på listeført kirke, må Riksantikvaren uttale seg før biskopen godkjenner tiltaket. Alle kirker fra perioden 1650 til 1850 er listeført. I tillegg er et utvalg kirker bygget etter 1850 listeført.

Kirkeeier: Kirker som eies av Den norske kirke er soknets eiendom, jf. trossamfunnsloven § 15. Når begrepet kirkeeier brukes i strategien, refereres det for disse kirkene til det kirkelige fellesrådet, som opptrer på vegne av soknet. For kirkebygg som eies av Fortidsminneforeningen eller andre aktører, inkludert andre tros- og livssynssamfunn, refererer kirkeeier til den faktiske eier.

Menighetene/soknene: I Den norske kirkes organisasjon og struktur er hvert enkelt medlem av Den norske kirke knyttet til et geografisk sokn og en menighet. Alle sokn har (minst) en kirke. Soknene er egne rettssubjekter og representeres av to organer: menighetsrådet og fellesrådet. Menighetsrådet opptrer alltid på vegne av soknet og er et valgt organ. Fellesrådet er et fellesorgan som opptrer på vegne av flere sokn – dersom det er flere sokn i kommunen – og består av valgte representanter fra de enkelte menighetsrådene.

Kirkebevaringsfondet: Begrep som brukes for å benevne den økonomiske forpliktelsen som følger av delingen av verdiene i Opplysningsvesenets fond mellom staten og Den norske kirke. Rent budsjetteknisk er det ikke helt korrekt å bruke begrepet «fond» i denne sammenhengen, se nærmere omtale under kapittel 4 «Finansiering». «Kirkebevaringsfondet» er likevel et innarbeidet uttrykk som gjør at man i dagligtale enkelt kan referere til denne samlede statlige forpliktelsen til å sette i stand de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene i tråd med denne strategien.

Nærmere informasjon om disse og andre aktuelle begreper i kirkeforvaltningen, finnes i rundskriv Q-06/2020 *Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø*.

AKTØRBILDET OG ROLLER I KIRKEFORVALTNINGEN

Barne- og familiedepartementet (BFD):

Ansvarlig departement for bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg og oppgjøret etter delingen av Opplysningsvesenets fond. Klageinstans for vedtak fattet av programstyret for bevaringsstrategien, se nærmere omtale under organiseringen av bevaringsarbeidet.

Klima- og miljødepartementet (KLD):

Ansvarlig departement for blant annet kulturmiljøpolitikken, og har blant annet etatsstyringsansvar for Riksantikvaren. Klageinstans på vedtak Riksantikvaren fatter etter kulturminneloven.

Riksantikvaren: Direktorat underlagt Klima- og miljødepartementet. Departementets rådgiver i saker som gjelder kulturmiljø. På kirkefeltet har Riksantikvaren en rolle som kulturmiljømyndighet for forvaltningen av fredete kirker (jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven) og listeførte kirker (jf. kirkebyggforskriften). Alle istandsettingsarbeider («tiltak ut over vanlig vedlikehold») på en fredet kirke må godkjennes av Riksantikvaren før arbeidet kan påbegynnes. På en listeført kirke skal det foreligge uttalelse fra Riksantikvaren. Riksantikvaren er også myndighet til å fastsette omfang og kostnader til særskilt gransking av automatisk fredete arkeologiske kulturminner eller særskilte tiltak for å verne dem.

Fylkeskommunene: Regional kulturmiljømyndighet med vedtaksmyndighet for alle automatisk fredete arkeologiske kulturminner som kan være bevart på et kirkested (eksempelvis middelalderisk gravplass, kirkegrunn, gravhauger og spor

etter førreformatorisk bosetning/aktivitet). Fylkeskommunene er rett myndighet til å avgjøre om undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 er oppfylt. Fylkeskommunene har også ansvar for rådgivning om tiltak i listeførte kirkers omgivelser.

Sametinget: Kulturmiljømyndighet for alle samiske kulturminner og kulturmiljø, med tilsvarende ansvar og myndighet som fylkeskommunene.

Norsk institutt for kulturminneforvaltning (NIKU):

Ansvar etter forskriften om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven. NIKU gir på anmodning råd i saker som gjelder nye tiltak på middelalderiske gravplasser. NIKU gjennomfører arkeologiske utgravninger mv. på middelalderiske gravplasser, kirker, kirketufter og rester av slike kulturminner.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark:

Godkjenningsmyndighet for anlegg, utvidelse, nedleggelse eller annen vesentlig endring på en gravplass. Større tiltak som berører gravplassen i forbindelse med et bevaringsarbeid på kirken, kan også kreve godkjenning fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Kommunene: Økonomisk ansvarlig for drift og vedlikehold av kirkebygg, jf. trossamfunnsloven § 14. Lokal planmyndighet med ansvar for at tiltak er innenfor plan- og bygningsloven. Skal utarbeide kommunal planstrategi, kommuneplan med samfunnsdel og arealdel, samt reguleringsplan, i form av områderegulering eller detaljregulering. Visse endrings- og sikringstiltak i kirkene krever også byggesaksbehandling i kommunen.

Kirkelig fellesråd i Den norske kirke:

Kirkebyggene i Den norske kirke eies av det enkelte kirkesokn. Kirkelig fellesråd er et fellesorgan som opptre på vegne av flere sokn og som ivaretar administrative og økonomiske oppgaver for soknene, herunder forvaltningen av kirkebyggene i kommunen og de kommunale – og under denne strategien også de statlige – tilskuddene til soknene. Kirkelig fellesråd utarbeider også mål og planer for den kirkelige virksomheten og fremmer samarbeid med kommunen.

Biskopen i Den norske kirke: Kirkelig godkjenningmyndighet for tiltak ut over vanlig vedlikehold som gjennomføres på en kirke i Den norske kirkes eie. Det vil si at istandsettings-, sikrings- og konserveringsarbeider som gjennomføres innenfor bevaringsprogrammets rammer på kirker som soknet eier, enten må godkjennes av biskopen (listeførte) eller sendes til biskopen for uttalelse (fredet).

Kirkerådet: Kirkemøtets forberedende og iverksettende organ. Kirkemøtet (Den norske kirkes «Storting») fastsetter regelverk for bruk av kirkebygg, herunder godkjenningsordninger ved endringer på alle kirkebygg, og har også fastsatt en egen kulturarvstrategi. Kirkerådet gir veiledning om Kirkemøtets regelverk og er klageinstans på biskopens vedtak etter kirkebyggforskriften. Myndigheten som klageorgan vil trolig overføres til Den norske kirkes klagenemnd fra 2024.

Hovedorganisasjonen KA:

Arbeidsgiverorganisasjon for landets kirkeiere (kirkelige fellesråd), som siden 2004 har fått tilskudd over statsbudsjettet for å være et nasjonalt fagmiljø for kirkeiere. KA driver

veiledning/rådgivning og kompetanseheving av kirkeiere innenfor bygherrerollen, offentlige anskaffelser, forvaltning, drift, sikring, ENØK, vedlikehold og konservering av kirkeinventar. KA utvikler også bransjestandarder og gjennomfører jevnlig tilstandskontroller av landets kirkebygg.

Oppgavefordelingen mellom de ulike aktørene i kulturmiljøforvaltningen følger av forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven. Oppgavefordelingen mellom de kirkelige aktørene fremgår av kirkeordningen. I rundskriv Q-06/2020 *Forvaltning av kirke, gravplass og kirkens omgivelser som kulturminne og kulturmiljø* er det gitt en gjennomgang av det samlede aktørbildet og rollefordelingen i forvaltningen av kirkene med deres omgivelser.

Interiør Rollag stavkirke. Rollag stavkirke er fra år 1250 og ligger i Buskerud fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Riksantikvaren.

EKSEMPLER PÅ RELEVANTE SAMARBEIDSPARTER OG KOMPETANSEMILJØER FOR BEVARINGSSTRATEGIEN

Fylkeskommunene: Ansvar for videregående opplæring og fagskoleutdanningen. Fylkeskommunene er også relevante gjennom sin samfunnsutviklerrolle.

Fagskolene: Utdanninger som retter seg mot yrkesutøvere, som enten har fag- eller svennebrev, studiekompetanse eller realkompetanse/opptaksprøve e.l. Eksempler på relevante utdanninger er: *Fagskolen Vestfold og Telemark* (tilbyr utdanning innen «Rehabilitering av verna konstruksjoner i betong, mur og puss») og *Fagskolen Innlandet* (tilbyr «Bygningsvern 1» og «Bygningsvern 2», samt «Bygg og treteknikk», som retter seg mot snekkere og tømrere, murere, blikkenslagere, malere osv.). *Fagskolen Vestland* (tilbyr «Klassisk bygningshåndverk og restaurering» i Bergen, som kvalifiserer til restaurerings- og vernearbeid på museum, kulturvern osv. og retter seg mot de som allerede har fag- eller svennebrev treskjæring, limtre osv. og bøkkere, møbelsnekkere, orgelbyggere, tømrere osv. fra videregående opplæring).

Universiteter og høyskoler: Universiteter og høyskoler tilbyr høyere utdanning innenfor flere relevante fagområder for bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Blant annet tilbyr Norge teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i dag et bachelorstudium i tradisjonelt bygghåndverk med fokus på tre som materiale, og bygningsvernutdanning for arkitektstudenter. NTNU jobber også med nye studietilbud som kan favne flere fagområder/materialer og samarbeider tett med bl.a. Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR) og Innlandet fylkeskommune. Også forskning og analyse-arbeid (som dendrokronologi) som

er relevant for arbeid på antikvariske bygninger foregår på universiteter og høyskoler.

Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (NDR): Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider forvalter Nidaros domkirke og Erkebisppegården i Trondheim. Formålet er at disse byggene skal bevares, utvikles og formidles som levende kulturminner og kirkelige byggverk. Bygghytta er utpekt av Stortinget til å være et nasjonalt kompetansesenter for bevaring og restaurering av verneverdige bygninger i stein.

Kulturminnefondet: Underliggende etat under Klima- og miljødepartementet og tilskuddsordning for bevaring av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer.

Norsk håndverksinstitutt: Arbeider med å dokumentere, bevare og fremme tradisjonelt håndverk som kunnskap, kultur og yrke, samt øke samfunnets kjennskap til og respekt for håndverkstradisjoner.

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU): Uavhengig forsknings- og kompetansemiljø for kulturminner, med særlig kompetanse på blant annet middelalderarkeologi og kirker og kirkekunst, herunder konservering av kirkekunst og inventar.

Museene og bygningsvernsentrene: Mange museer rundt om i landet har kompetanse og kunnskap om kulturminner, antikvarisk istandsetting og bygningsvern. Museene har også kompetanse på formidling, som er et sentralt innsatsområde i strategien.

Bygningsvernsentre og regionale kompetansearenaer og rådgivningstjenester finnes i de fleste fylker. De tilbyr ulike typer rådgivningstjenester, kurs og opplæringstiltak. Av sentrale aktører kan blant annet nevnes *Rørosmuseet Bygningsvernsenteret* (setter fokus på bygningsvern og tradisjonelt bygningshåndverk gjennom rådgivning, kurs og informasjonsvirksomhet), *Arkeologisk museum i Stavanger* (kompetansemiljø på arkeologiske utgravninger, arkitekturhistorie, steinhugger-teknikker og bygningskonstruksjon, delvis bygget opp i forbindelse med restaureringen av Stavanger Domkirke) og *Sør-Troms museum i Harstad* (fagmiljø for bygningsvern og tradisjonshåndverk i Troms, som også er læringsarena for NTNU – Bachelor i tradisjonelt bygghåndverk). Det finnes også et eget *museumsnettverk for bygningsvern og tradisjonshåndverk*.

Frivillige organisasjoner: Frivillige lag og organisasjoner spiller en viktig rolle i å ta vare på kulturmiljøverdiene i og rundt kirkene. Både organisasjoner som blant annet Fortidsminneforeningen og andre relevante medlemsforeninger i Norges kulturvernforbund, men også mer uorganisert frivillighet, kan bidra med viktige kompetanse inn i arbeidet på flere av innsatsområdene i strategien.

På «Bygg og Bevar» sin nettside finnes god oversikt over flere relevante aktører. Bygg og bevar er et samarbeidsprogram mellom Klima- og miljødepartementet og Byggenæringens landsforening (BNL), og er bindeledd mellom bygningsvern og byggebransjen som bidrar med informasjon og kunnskap om hvordan eldre bygninger kan settes i stand.

Håndverker fra Norsk institutt for kulturminneforskning arbeider i Hoidhus gamle kirke.

Foto: Riksantikvaren

Bygghytta ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider har plass på UNESCOs liste over gode vernepraksiser for sin unike kompetanse innen tradisjonelle håndverk. Her er steinhugger Espen i aksjon.

Foto: Henning Groett og Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider

Trondenes kirke er verdens nordligste middelaldersteinkirke. Trondenes kirke er fra år 1400 og ligger i Troms fylke. Vernestatus: fredet.
Foto: Riksantikvaren.

2 Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

2.1 Innledning

2.1.1 Kirker som kulturarv

Kirkene er en viktig del av den norske kulturarven. De forteller om opptil 1000 års kulturhistorie og viser noe av det ypperste Norge har produsert innen arkitektur, kunst og håndverk. Kirkebyggene, og gravplassene rundt, er kilder til både kunnskap og opplevelser. De forteller blant annet om hvordan det religiøse livet har vært, om arkitekturhistorie, håndverkstradisjoner og materialbruk opp gjennom tidene. I tillegg har kirkene hatt en viktig administrativ rolle for statsapparatet, og er slik sett også en kilde til norsk politisk historie.

I mange tilfeller er dagens kirke den nyeste av en lang rekke kirker som har stått oppført på samme sted. Interiøret kan derimot stamme fra tidligere kirker på stedet. Interiøret og inventaret i kirkene kan slik være uttrykk for både tidligere tiders og den spesifikke kirkens tidsperiode og liturgiske uttrykk. Kirkekunst, som altertavler og andre malerier, skulpturer, kirkesølv og tekstiler, representerer derfor store kulturhistoriske og økonomiske verdier.

Kirkeinteriør fra Tingvoll kirke: kalk, skulptur og korbue. Tingvoll kirke er fra år 1200 og ligger i Møre og Romsdal fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Kjartan Hauglid, Norsk institutt for kulturminneforskning

2.1.2 Kirker som samlingssted for menigheter og lokalsamfunn

De fleste kirkene i Norge er fremdeles i aktiv bruk som menighetskirker. De er en grunnleggende del av troslivet og den landsomfattende folkekirken, og et sted hvor folk møtes i sorg og glede, slik som for eksempel dåp, konfirmasjon, giftemål, begravelse og nattverd. Kirkerommet brukes som samlingssted ved livets høytider, til konserter, og av lokale kor og organisasjoner m.m., og har ofte en plassering og funksjon i lokalsamfunnet som går langt ut over det å være kirke for kirkens medlemmer. Kirkene har også en funksjon som symbolbygg i lokalsamfunnet.

2.2 Mål for bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

2.2.1 Samfunns mål

Et samfunns mål er et uttrykk for den nytte eller verdiskapning et investeringstiltak skal føre til for samfunnet på kort og lang sikt.

Bevaringsstrategien skal legge til rette for at verdiene tilsvarende statens andel av Opplysningsvesenets fond bidrar til en målrettet innsats for å sette i stand og sikre de kulturhistorisk verdifulle kirkene for både nålevende og kommende generasjoner. For å lykkes i dette arbeidet legges det til grunn en bred tilnærming i strategien. Istandsettingsarbeidet følges av en parallell satsing på kunnskap, kompetansebygging, formidling og deltakelse. Arbeidet må gjøres i nært samarbeid med den enkelte kirkeier og kommune, og det må legges vekt på samarbeid mellom kulturmiljøforvaltning

Kor i Bragernes kirke. Foto: Bragernes menighet

og kirken, og mellom ulike forvaltningsaktører på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

For bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg gjelder følgende samfunns mål:

De kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene bevares og tas i bruk av menighetene, lokalsamfunnene og fellesskapet på en bærekraftig måte. Kirkebyggene med deres interiør og omgivelser verdsettes som kilder til tro og kunnskap, og er grunnlag for opplevelse, engasjement og innsikt i Norges kulturhistorie.

Samfunns målet er et uttrykk for at midlene staten bruker på bevaring av de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene også skal gi en merverdi for menighetene som bruker dem, lokalsamfunnene de befinner seg i og for samfunnet som helhet når det gjelder opplevelse, engasjement og kunnskap om kulturhistorien. Denne merverdien er viktig for å sikre et varig vern av kirkene og er nærmere uttrykt i de tilhørende effektmålene.

Glassmaleri fra Bragernes kirke. Bragernes kirke er fra år 1871 og ligger i Buskerud fylke. Vernestatus: listeført.

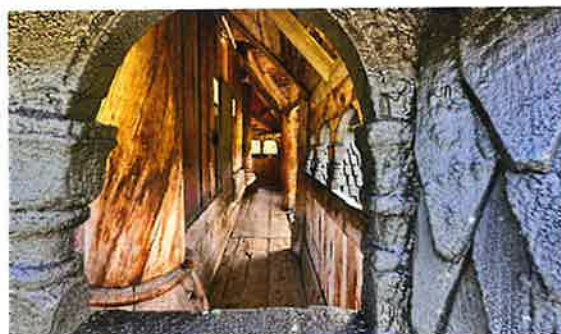
Foto: Ole Christian Torkildsen

2.2.2 Effektmål

Et effektmål er et uttrykk for hvilke virkninger som skal søkes oppnådd gjennom tiltaket. Det kan være et uttrykk for både formål, hensikt og gevinst av å gjennomføre bevaringsstrategien.

For bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg fastsettes følgende effektmål:

1. De kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene er av både lokal og nasjonal verdi, og forvaltes på en langsiktig og bærekraftig måte som ivaretar de kulturhistoriske verdiene.
2. Kirkestedene med kirkebygg og gravplasser er åpne, tilgjengelige og i aktiv bruk av menigheten, lokalsamfunnene og fellesskapet.
3. Istandsettingsarbeidene på de kulturhistorisk verdifulle kirkebyggene bidrar så langt det er mulig til å gjøre bygningene robuste i møte med klimaendringer (klimatilpasning) samtidig som de kulturhistoriske verdiene ivaretas.
4. Gode prosesser og godt samspill mellom kirkeiere, kommuner, kirkelige og statlige myndigheter ligger til grunn for gjennomføring av prosjekter og tiltak.
5. Arbeidet med å formidle kunnskapen om de norske kirkenes historie og materielle kulturarv gjennomføres på en systematisk måte som gir grunnlag for god bevaring og styrket engasjement.
6. Forvaltningen og istandsettingen av kirkebyggene bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og kompetanse i alle ledd.

Vindusparti fra Eidsborg stavkirke. Eidsborg stavkirke er fra år 1200 og ligger i Vestfold fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Nærøy gamle kirke under restaurering i 2017. Nærøy gamle kirke er fra år 1100 og ligger i Trøndelag fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Hege Sejnæs Eilertsen, Riksantikvaren

2.3 Avgrensninger

2.3.1 Kirker som omfattes av bevaringsstrategien

Kirker som har status som **fredet eller listeført** av Riksantikvaren er omfattet av denne bevaringsstrategien, uavhengig av eierskap. Disse benevnes som **kulturhistorisk verdifulle kirkebygg**. De aller fleste av disse kirkene er i Den norske kirkes eie, men kirkebygg som eies av for eksempel Fortidsminneforeningen og andre tros- og livssynssamfunn, omfattes også, jf. kapittel 10.2 i Meld. St. 29 (2018–2019). Enkelte kirker som staten eier eller fullfinansierer omfattes ikke fordi disse har annen statlig finansiering.

En fullstendig liste over alle kirker som omfattes ved oppstarten av bevaringsstrategien ligger som digitalt vedlegg og finnes i nettversjonen av strategien. Listen vil til en viss grad være dynamisk, ved at kirker kan legges til eller trekkes fra dersom vernestatus endres.

Per 2024 omfatter strategien 220 fredete kirker og rundt 750 listeførte kirker. Av de fredete kirkene er 193 middelalderkirker; 159 i stein og seks i tre der store deler av bygningskroppen er fra middelalderen. I tillegg regnes de 28 stavkirkene som middelalderkirker. Av de listeførte kirkene er 300 fra perioden 1650 til 1850 og 450 er fra perioden etter 1850.

2.3.2 Tiltak på kirkebygg som omfattes av bevaringsstrategien

Hovedinnsatsen i bevaringsstrategien vil ligge på **istandsetting, sikring og konservering** av de kulturhistorisk verdifulle kirkenes **eksteriør og interiør**.

Med **eksteriør** menes kirkens klimaskall, dvs. alle utvendige konstruksjoner som tak, tårn, fasader, kledning, grunnmur, vinduer, dører og bærende konstruksjoner. Alle tiltak som innebærer sikring og istandsetting av disse delene av bygningskroppen, omfattes av strategien. Det

samme gjelder frittstående klokketårn – støpuler eller kampaniler – da disse er å regne som tilhørende kirkebygget.

Tiltak som innebærer at kirken blir universelt utformet, for eksempel etablering av rampe inn til kirken, kan omfattes av strategien, men ikke som formål alene. Dersom det ellers gjøres istandsettningstiltak på kirken som kulturminne, kan det også lages gode universelle utforminger på samme tid. Det samme gjelder for ENØK-tiltak. Disse kan omfattes når det ellers gjøres istandsettingsarbeider på kirken gjennom et av bevaringsprogrammene. Utskifting av el-anlegg, sikringssskap og gamle rørover kan omfattes som selvstendige tiltak dersom formålet er å sikre kirken mot brann.

Med **interiør** menes fast og løst inventar som kirkekunst, vegg- og takmalerier, orgler, møbler, tekstiler, belysning, tårnur, kirkeklokker og alle andre gjenstander av kulturhistorisk verdi i

kirkene. Konservering og sikring av disse delene av kirken omfattes av bevaringsstrategien når de har stor kulturhistorisk verdi. Dette kan også gjelde selv om bygget som sådan ikke har vernestatus. Blir det nødvendig å prioritere mellom eksteriør og interiør i det enkelte prosjekt, skal eksteriøret prioriteres.

2.3.3 Avgrensning mot kirkens omgivelser

Bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg omfatter istandsettings-, sikrings- og konserveringstiltak på og i kirkebygningene. Strategien omfatter ikke tiltak i kirkens omgivelser. Det er derfor ikke mulig å søke om tilskudd gjennom bevaringsprogrammene for tiltak i en kirkes omgivelser alene.

Et istandsettningstiltak på kirken vil imidlertid ofte berøre en kirkes omgivelser. I slike tilfeller kan det være situasjoner hvor det er hensiktsmessig at også disse delene av istandsettingsarbeidet

Demonveggen fra Sauherad kirke i Telemark

Kalkmaleriene på korbuen i Sauherad kirke, også kalt demonveggen, har vært en gåte siden veggen ble restaurert i 1940. Dekoren har blitt antatt å være fra 1600-tallet, men ingen har kunnet plassere den i en kunsthistorisk sammenheng, eller funnet dens like. Ny forskning har avdekket at denne fascinerende og samtidig uforståelige dekoren er langt yngre enn tidligere antatt. NIKU-forskerne konkluderer med at den må ha blitt skapt av konservator Gerhard Gotaas i årene 1940–1941. Historien vitner om betydningen av kunnskap og kompetanse i arbeidet med å restaurere kirkene og forstå kulturhistorien.

Foto og kilde: Susanne Kaun, Norsk institutt for kulturminneforskning. Kilde: www.niku.no/2021/07/overraskende-datering-pa-demonveggen-i-sauherad-kirke/

faller inn under prosjektene. For eksempel kan kostnadene ved arkeologiske utgravinger langs kirkeveggen innlemmes i kostnadene for selve istandsettingsprosjektet. Det er også slik at en bred tilnærming i strategien (se under) forutsetter at kirken og dens omgivelser ses på som en helhet. Det ligger til programstyret å avgjøre om kostnadene på et tiltak i en kirkes omgivelser innenfor disse rammene kan inngå eller ikke.

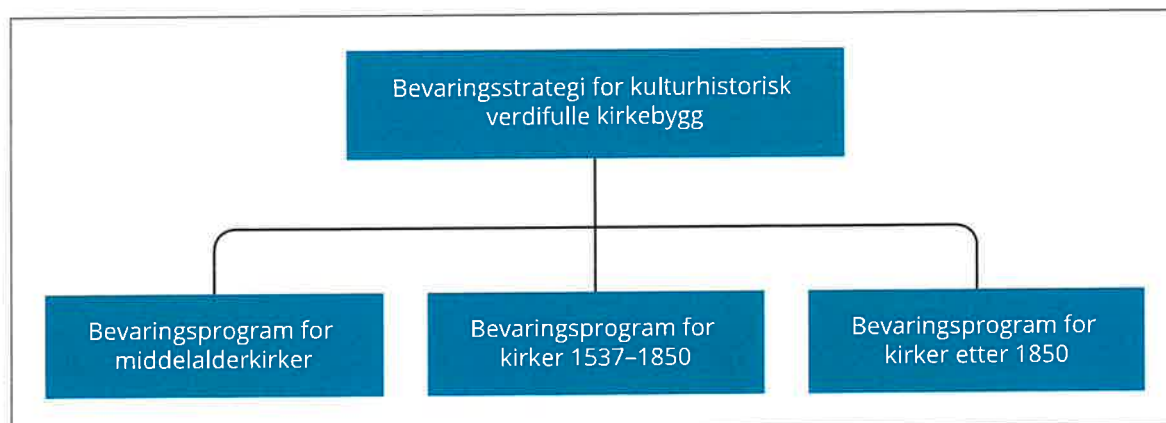
2.3.4 Om tilbakevirkende kraft

Bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg skal danne grunnlag for tilskudd til istandsetting av fremtidige prosjekter og ikke ha tilbakevirkende kraft. Arbeider som er utført på kirkene før *Forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg* trer i kraft, kan dermed ikke omfattes. Prosjekter som er igangsatt kan omfattes med støtte til arbeider som gjennomføres fra og med tilskuddsordningens ikrafttredelse. Dette fastsettes nærmere i forskrift.

2.4 Én bevaringsstrategi – tre bevaringsprogram

Realiseringen av samfunns målet og de seks effektmålene i bevaringsstrategien vil skje gjennom tre bevaringsprogrammer. På de neste sidene gis en overordnet presentasjon av programmene. Videreutvikling av detaljene i hvert enkelt program, herunder utarbeiding av resultatmål og tiltak, vil gjøres av programstyret og programsekretariatet i løpet av strategiens to første år. Nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet skal involveres i arbeidet. De ulike instansene i organiseringen av Kirkebevaringsfondet er beskrevet i kap. 3 *Organisering av bevaringsstrategiarbeidet*.

Overordnet vil bevaringsarbeidet struktureres som én bevaringsstrategi med tre underliggende bevaringsprogrammer for ulike kategorier av kirkebygg:

Figur 2.1 Bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg har tre bevaringsprogram: Et program for middelalderkirker, et program for kirker bygget mellom 1537-1850 og et program for kirker bygget etter 1850.

Søsterkirkene på Gran, Mariakirken og Nikolaikirken. Mariakirken er fra år 1150 og Nikolaikirken er fra år 1200 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Johannes Haugan

2.4.1 Bevaringsprogram for middelalderkirker

Middelalderkirkene i Norge er viktig kildemateriale fra en tid vi ellers har sparsomt med dokumentasjon fra. De utgjør en stor andel av vår bevarte middelalderiske bygningsarv og er sammen med gravplassene rundt særlig viktige kilder til kunnskap om middelalderens

kirkebygging, befolkning, tidlig kristen tro og praksis. Alle kulturminner fra før reformasjonen er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4.1.

Det er bevart 159 steinkirker, 28 stavkirker og seks trekirker med annen konstruksjon fra middelalderen i Norge. Bevaringsprogrammet for middelalderkirker gjelder for disse 193 kirkene.

Gildeskål gamle kirke er fra år 1130 og ligger i Nordland fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Kirkebygdatabasen

Selbu kirke er fra år 1150 og ligger i Trøndelag fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Kåre Gustav Høyem

Hurdal kirke er fra år 1681 og ligger i Akershus fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Johannes Haugan

2.4.2 Bevaringsprogram for kirker fra år 1537–1850

I den første tiden etter reformasjonen ble det av ulike grunner bygget få kirker i Norge. Det er bevart 17 kirker som er kalt «erklært stående byggverk fra perioden 1537–1649» og som dermed er automatisk fredet etter kulturminneloven § 4.3. Disse første etter-reformatoriske kirkene viser en overgangstid i arkitekturen, samtidig som en ny liturgi manifesterte seg i kirkerommene.

Fra perioden 1650–1850 er det bevart 300 kirker. Deres alder, utforming og tekniske løsninger gjør dem til viktige kulturminner, som viser norsk kirkebygging før de radikale tekniske og formmessige endringene og standardiseringene kom rundt 1850. Disse byggene er listeført som kirker med nasjonal kulturmiljøinteresse. Et fåtall er også vedtaksfredet.

Bevaringsprogrammet for kirker fra år 1537–1850 gjelder for alle fredete og listeførte kirker fra denne perioden.

Romfo kirke er fra år 1824 og ligger i Møre og Romsdal fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Per Arvid Åsen, Kirkebygdatabasen.

Træna kirke er fra år 1773 og ligger i Nordland fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Jiri Havran, Kirkebygdatabasen

Volda kirke er fra år 1932 og ligger i Møre og Romsdal fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Per Arvid Åsen, Kirkebygdatabasen

2.4.3 Bevaringsprogram for kirker oppført etter 1850

Perioden etter 1850 og frem mot århundreskiftet var den mest aktive kirkebyggingsperioden etter middelalderen. Det skjedde også en endring i lovverk, arkitektur og byggt tekniske løsninger, som i sterk grad påvirket byggingen av nye kirker. Dette er også en tid for standardisering, og man får typetegninger på kirker. Denne utviklingen fortsatte på 1900-tallet.

De 450 kirkebyggene som er listeført fra denne perioden er nøye utvalgt som representanter for sin tid, ut fra kriterier som bl.a. arkitektonisk eller kunstnerisk verdi, representativitet, autentisitet, plassering eller interiør. Bevaringsprogrammet for kirker oppført etter 1850 gjelder for disse listeførte kirkene, samt vedtaksfredete kirker fra perioden.

I dette programmet vil antallet kunne endres dersom kirker legges til eller tas ut av listen. Reglene for listeføring fremgår av *Forskrift om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker* (kirkebyggforskriften) § 2.

Vågan kirke er fra år 1898 og ligger i Nordland fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Lavangen kirke er fra år 1891 og ligger i Troms fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Per Arvid Åsen, Kirkebygdatabasen

2.4.4 Prioritering mellom de tre bevaringsprogrammene

I årene fram mot 2030 skal bevaringsprogrammet for middelalderkirker ha høyest prioritet. Dette begrunnes i Stortingets anmodningsvedtak nr. 708 (se kap. 1.2), som også er i tråd med Hurdalsplattformens målsetning og bygningenes kulturhistoriske verdi som formidlere av den første kirkebyggertiden. Tilstandsgraden på disse byggene er også gjennomgående lav, slik at behovet for sikring og istandsetting er stort.

Prioriteringen av bevaringsprogrammet for middelalderkirker er likevel ikke til hinder for at det arbeides med prosjekter fra alle de tre bevaringsprogrammene parallelt slik at oppdragsmengden fordeles på flere håndverksfag, for eksempel trekirker fra 1700-tallet og nyere kirker i tegl og betong, og man får en god geografisk spredning av innsatsen. Flere av disse kirkene har høy kulturhistorisk og kirkelig verdi, men er i dårlig stand.

Kviteseid gamle kirke er fra år 1150 og ligger i Telemark fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Ole Christian Torkildsen

2.5 Innsatsområder i bevaringsprogrammene

Gjennom en bred tilnærming i strategien med flere innsatsområder vil arbeidet bidra til å sikre et varig vedlikehold av våre kulturhistorisk verdifulle kirkebygg.

Til hvert bevaringsprogram hører det egne innsatsområder. Disse angir på et overordnet nivå hvilke områder som skal prioriteres i de tre bevaringsprogrammene for at bevaringsstrategiens målsettinger skal nås. Innsatsområdene er tverrgående og inngår i alle de tre bevaringsprogrammene. Hvert innsatsområde er også gjensidig avhengig av hverandre. For eksempel er god, effektiv og antikvarisk riktig istandsetting avhengig av kompetanse hos håndverkere.

Figur 2.2 viser de fire innsatsområdene som skal være en del av bevaringsprogrammene i strategien

For hvert av innsatsområdene skal det utarbeides resultatmål og tiltak. Det er programsekretariatet som utarbeider forslag til resultatmål og tiltak innenfor rammene og føringene i strategien, se nærmere omtale under «Organisering av bevaringsarbeidet». Nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet bør inviteres til å komme med innspill. Resultatmålene og tiltakene skal godkjennes av programstyret, før de legges fram for departementet for endelig godkjenning. Resultatmål og tiltak kan justeres avhengig av endringer i utfordringsbildet. Barne- og familiedepartementet kan gi nærmere føring i instruks og tildelingsbrev.

Figur 2.2 Oversikt over de fire innstasjonsområdene i strategien. De fire innsatsområdene i strategien er: Bevaring – istandsetting, sikring og konservering, Kunnskap og kompetanse, Opplevelse og formidling og Engasjement og deltakelse.

2.6 Nærmere om de fire innsatsområdene

2.6.1 Innsatsområde 1 – Bevaring (istandsetting, sikring og konservering)

Innsatsområdet bevaring omfatter istandsettings-, sikrings- og konserveringstiltak på kirkebygninger og kirkeinteriør:

Istandsetting omfatter kirkebyggets klimaskall og konstruksjoner, det vil si alle utvendige overflater som tak, kledning, vinduer, dører samt kirkens fundamenter og bærekonstruksjoner.

Sikring omfatter tiltak for å hindre eller redusere konsekvensen av hendelser som brann, hærverk og klima- og naturskade.

Konservering retter seg i hovedsak mot interiør og inventar og omfatter kirkekunst, vegg- og takmalerier, orgler, møbler, tekstiler, belysning, tårnur, kirkeklokker og alle andre gjenstander av kulturhistorisk verdi i kirkene.

2.6.1.1 Modell for prioritering mellom kirkene

For å sikre at det er kirkene med størst vedlikeholdsbehov og størst kulturhistorisk og kirkelig verdi som settes i stand først, vil det bli foretatt en prioritering av når de ulike kirkene

Tingelstad gamle kirke under restaurering. Tingelstad gamle kirke (St.Petri kirke) er fra år 1220 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Riksantikvaren

Figur 2.3 Oversikt som viser prioritering under innsatsområde 1 Bevaring.

inviteres til å søke om tilskudd innenfor dette innsatsområdet. Prioriteringen baseres på modellen vist i figur 2.3.

Proessen med å prioritere kirker i den første runden gjøres på bakgrunn av eksisterende kunnskapsgrunnlag. Dette omfatter blant annet kulturhistorisk og kirkelig arkivmateriale om kirken og kirkestedet og gjennomførte tilstandsanalyser. Det kan også tas hensyn til informasjon om kapasitet i markedet, tilgang på kvalifiserte håndverkere og geografiske forhold.

Prioriterte kirker blir invitert til å søke om midler til forprosjekt. Formålet med forprosjektene er å fremskaffe den bygningshistoriske og tekniske kunnskapen som er nødvendig for å sikre et forsvarlig

grunnlag for planlegging og gjennomføring av istandsettingen. I tillegg skal forprosjektene bidra til et oppdatert kunnskapsgrunnlag, samt et godt kunnskapsgrunnlag for de øvrige innsatsområdene i bevaringsstrategien.

Gjennomførte forprosjekt vil danne grunnlag for ny prioritering av hvilke kirker som først skal bli invitert til å søke om tilskudd til istandsetting, sikring og konservering i bevaringsprogrammet (hovedprosjektet). Også i denne prioriteringen vil hensyn som kapasitet i markedet, tilgang på kvalifiserte håndverkere og geografiske forhold kunne vektlegges.

Forprosjektene vil være fullt ut statlig finansiert. Hovedprosjektene vil kreve kommunal medfinansiering, se omtale under kap. 4.2.

Seljord kirke er fra år 1180 og ligger i Vestfold fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Ålvundeid kirke er fra år 1848 og ligger i Møre og Romsdal fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Ole Christian Torkildsen

2.6.1.2 Rammer og oppgaver for innsatsområde 1

- Resultatmålene og tiltakene som skal fastsettes for dette innsatsområdet må tilpasses både kirkebygningens utfordringsbilde, kapasiteten i markedet for håndverkere og i kirke- og kulturmiljøforvaltningen.
- Stortingets føring om en målsetting om at alle steinkirker fra middelalderen skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad i 2030, er en sentral føring for arbeidet.
- Bestemmelsene om tilskudd til istandsetting, sikring og konservering vil fastsettes nærmere i forskrift.
- Istandsettingsarbeidene skal så langt det er mulig bidra til å gjøre bygningene robuste i møte med klimaendringer (klimatilpasning), jf. effektmål nr. 3. ENØK-tiltak bør derfor omfattes når det ellers er planlagt istandsettingsarbeider på kirken. Det samme gjelder tiltak som har som hensikt å forbedre inneklime med tanke på å sikre bygg og inventar. Utskifting av el-anlegg, sikringsskap og gamle rørovnere kan omfattes som selvstendige tiltak dersom formålet er å sikre kirken mot brann.
- For å bidra til effektmål nr. 2 om at kirkebyggene og gravplassene skal være åpne, tilgjengelige og i aktiv bruk av fellesskapet og lokalsamfunnene, bør også tiltak for universell utforming omfattes dersom det ellers gjøres tiltak på kirken.
- Kravene til hva et forprosjekt skal inneholde bør ikke være for høye. Det bør skilles mellom nye forprosjekt som igangsettes etter at tilskudsregelverket har trådt i kraft (sannsynligvis 1. juli 2024), og kirker som allerede helt eller delvis er ferdigprosjektert ved ikrafttredelsestidspunktet. Programstyret avgjør om tidligere prosjekteringer kvalifiserer som godkjent forprosjekt, og bør så langt som mulig veilede om hva som eventuelt kreves av tillegg heller enn å avslå en eventuell søknad om å få prosjekteringen godkjent.
- For nye forprosjekt vil departementet likevel sette visse rammer og føringer for å sikre god måloppnåelse. Arkivsøk, fysiske forundersøkelser og grundige tilstandsvurderinger skal inngå i forprosjektet. Likeens bør en intensjonsavtale mellom kirkeier og kommunen om bruk, tilgjengeliggjøring og fortsatt vedlikehold av bygget etter at istandsettingen er ferdigstilt, innlemmes i, eller ligge som vedlegg til, søknaden om forprosjekt. Barne- og familiedepartementet kan som programeier gi nærmere føringer om dette i tildelingsbrev.

Vindu i Moster gamle kyrkje. Historien sier at det i 1732 ble satt inn nye vinduer med navnet på de som ga glassrutene. Blant de fire givene var «Hederlig og Fornemme Mand Niels Nielsen Høybye. Klokker til Stordøens Præstegjeld». Kirken er fra år 1100 og ligger i Vestland fylke. Vernestatus: fredet.

Kilde: <https://www.geelmuyden-info.no/TNG/getperson.php?personID=I2180&tree=Geelmuyden>

Foto: Geir Erik Bardalen, Castor Kompetanse AS.

Alstadhaug kirke er fra år 1100 og ligger i Nordland fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Torhild Granhaug, Kirkebygdatasen

2.6.2 Innsatsområde 2 – Kunnskap og kompetanse

Det er viktig at arbeidene på kirkebygningen planlegges og gjennomføres på bakgrunn av et tilstrekkelig godt kunnskapsgrunnlag om kirkens historie, tilstand og kulturmiljøverdi.

Det kan være behov for å utvikle ny kunnskap der kunnskapsgrunnlaget er for svakt. Der potensialet for å avdekke særlig interessante deler av kirkehistorien er til stede, kan det være klokt å planlegge for å registrere og dokumentere denne.

Det er viktig for istandsettingsarbeidene at håndverkere har riktig kompetanse for å gjennomføre arbeider etter antikvariske retningslinjer. Det er også viktig at tilgangen på kvalifiserte håndverkere er god nok og at det planlegges tiltak for å bedre denne.

Kirkeeier – eller den som eventuelt opptrer på vegne av denne – må ha god byggherrekompetanse, herunder bestillerkompetanse, prosjektledelse og kontraktsforståelse.

Rådgivende konsulenter må ha god nok kompetanse om kirkebygningens tilstand og dens kirkelige og kulturhistoriske verdi. De må også ha innsikt i de bygningsmessige prinsippene som er riktige i det enkelte tilfelle.

For å sikre at arbeider gjennomføres med den kunnskap, kompetanse og kapasitet som er nødvendig, kreves kunnskapsutvikling og kompetansehevende tiltak overfor alle disse nevnte gruppene. Ulike utdanningsløp og opplæringstiltak må vurderes. Både formelle utdanningsløp, kurs og opplæringstiltak i regi av bygningsvernsentre og andre kompetansemiljøer, samt opplæringstiltak på byggeplass og i bedrifter kan være aktuelle. Det er også vesentlig å sikre at eksisterende og ny kunnskap systematiseres og lagres digitalt slik at den gjøres lett tilgjengelig både for den enkelte kirkeeier og for ulike nasjonale formål som bruk i forvaltning, forskning, historieformidling, kompetanseheving med mer.

Gjennom en satsning på kompetanse vil bevaringsstrategien bidra til å sikre antikvarisk riktig vedlikehold, varig vern og et stabilt arbeidsmarked for tradisjonshåndverkere.

Ringsaker kirke. Klimaskallsikring av tak over kor. Ringsaker kirke er fra år 1150 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: fredet.
Foto: Geir Erik Bardalen, Castor Kompetanse AS.

I slike ovner brant man kortreist kalk med ved fra middelalderen til slutten av 1800-tallet. Dette er en ny tradisjonsovn på Helgøya med kapasitet på ca. 16 tonn pr. brenning. Hver brenning tar ca. 3 døgn.

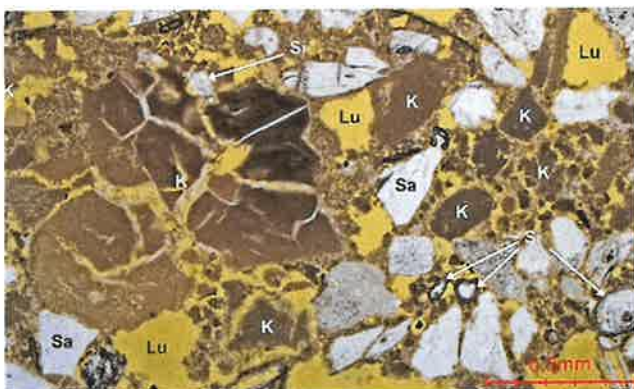
«Koklesking» (våtlesking) av vedbrent kalk til slemming og hvitting.

Noen dråper av kjemikaliet fenolftalein indikerer at den nye kalkpussen ikke er herdet/karbonatisert, her selv etter flere år. Dette betyr at pussen er følsom for frost. Årsaken er først og fremst for fuktige forhold og manglende tildekking første vinter etter påføring.

Flammetesten er enkel. Akryl- og annen plastmaling gløder eller brenner og lukter «vondt», i motsetning til kalk som ikke har noen lukt.

Full mørtelanalyse må gjøres med bl.a. polarisasjonsmikroskop. Her ser vi en porøs kalkmørtel (Lu=luftporer), med lite sandtilslag (Sa), en «feit» mørtel. Kalken selv (det brunlige) har et høyt innhold av kalkklumper (K), som viser at den er nokså dårlig blandet, noe som var typisk i middelalderen da man blandet for hånd. Brente silikat-korn (Si) indikerer at kalken er svakt hydraulisk. Skalaen er 0,5 mm.

Åpnede prøvefelter på Hesby kirke.

2.6.2.1 Rammer og oppgaver for innsatsområde 2

- Resultatmålene og tiltakene som skal fastsettes for innsatsområdet må ta utgangspunkt i dagens kapasitet og kunnskap, og stille opp realistiske målsettinger. Det må også tas utgangspunkt i at både forvaltningsarbeidet og istandsettingsprosjektene skal bygge på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og kompetanse i alle ledd, jf. effektmål nr. 6.
- Det må samarbeides godt mellom programorganisasjonen og ulike kompetanse- og kunnskapsmiljøer for å sikre kapasiteten på håndverkernesiden. Særlig vil det være viktig å etablere et godt samarbeid med fylkeskommunene som ansvarlige for videregående opplæring og fagskoleutdanningene.
- Arbeidet med å sikre kapasitet og kunnskap på håndverkernesiden må utføres på en systematisk og planmessig måte. Det skal i arbeidet ses hen til Riksantikvarens håndverksstrategi, slik at disse utfyller hverandre. I tillegg bør det tas høyde for og legges til rette for lokale variasjoner i oppgaveløsningen og at ulike kompetansemiljøer kan utfylle hverandre.
- Etter lov om offentlige anskaffelser skal statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer stille krav om at leverandører er tilknyttet en lærlingeordning, og at en eller flere lærlinger deltar i arbeidet med gjennomføringen av kontrakten. Kravet må stå i forhold til kontraktens art og omfang. Kravet gjelder i bransjer hvor Kunnskapsdepartementet i forskrift har definert at det er særlig behov for læreplasser.
- For å bidra til å sikre rekruttering og kompetanseoverføring må også kirkeiere tilstrebe å inngå tjenestekontrakter og kontrakter om bygge- og anleggsarbeider med leverandører som er tilknyttet en lærlingeordning eller som på annen måte kan vise til tiltak for kompetanseoverføring. Dette gjelder særlig for arbeider som skal utføres på store prosjekter innen mur og tre.
- Store istandsettingsprosjekter (over 50 mill. kroner) skal ha krav om lærlinger. Programstyret kan etter søknad gi unntak fra dette der tilgangen på lærlinger ikke er mulig eller hensiktsmessig for prosjektet.
- I mange tilfeller vil kompetanseheving kunne løses ved at relevante fagarbeidere får den riktige kompetansen til å løse oppdragene gjennom fagskolestudier. Fagskoler tilbyr også deltidsstudier som kan kombineres med jobb. På den måten vil fagskoler kunne være viktige bidragsytere til å utvikle leverandørers kompetanse på ulike fagområder for bygningsvern og restaurering.
- Mange kirkeforvaltninger er små, uten mulighet for å opparbeide seg omfattende kompetanse innenfor områder som tilstandsanalyser, prosjektledelse og byggherrerollen (heretter kalt bestillerkompetanse). Programstyret skal derfor, etter forslag fra programsekretariatet og innspill fra fagrådet, utarbeide en plan for hvordan små og store kirkeiere kan sikres god bestillerkompetanse. Dette kan enten gjøres gjennom kompetanseoppbygging av den enkelte kirkeier, og/eller gjennom veiledning og samarbeidsløsninger. Programsekretariatet skal selv besitte kompetanse til å gi lokal kirkeforvalter nødvendig veiledning om de formelle sidene ved å sette i gang arbeider og søke om tilskudd.
- Det må settes av tilstrekkelige ressurser til å utarbeide gode systemer for digital lagring og tilgjengeliggjøring av dokumentasjon, saksflyt og kompetansehevende tiltak. Systemene bør bygge på allerede eksisterende verktøy.
- Kirkeiere utarbeider og implementerer rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV).

2.6.3 Innsatsområde 3 - Opplevelse og formidling

Et rikt spekter av opplevelsesmuligheter knytter seg til kirkene og kirkestedene. Å legge til rette for gode opplevelser og systematisk tilgjengeliggjøring og formidling av kirkens historie, er viktig for å sikre at kirkene benyttes og besøkes av et mangfold av brukere. Det er også viktig for å sikre at kunnskapen om kulturarven

blir formidlet til kommende generasjoner. Innsatsen som blir gjort på kirkebygget og inventaret gjennom bevaringsprogrammene, bør formidles til folk og lokalsamfunn.

Innenfor dette innsatsområdet er det viktig at det legges til grunn en bred forståelse av kirkebyggets sammensatte bruk og betydning både som gudshus, kulturminne og identitetsbærende symbolbygg i lokalsamfunnet.

Seminar i Bergen domkirke.

Fagseminar i forbindelse med Istandsettingen av tak og murverk på Bergen domkirke.

Foto: Riksantikvaren

Korbarn fra Bragernes kirkes Minores (kor) familiemesse.

Foto: Bragernes menighet.

2.6.3.1 Rammer og oppgaver for innsatsområde 3

- Resultatmålene og tiltakene som skal fastsettes for innsatsområdet må ta høyde for lokale variasjoner og potensiale for opplevelsestiltak og formidling. Formidlingen må gjennomføres på en systematisk måte, jf. effektmål nr. 5, og det må sikres gode prosesser og et godt samspill mellom kirkeeier, kommune, kirkelige og statlige myndigheter, jf. effektmål nr. 4.
- Innenfor innsatsområdet skal det blant annet utarbeides et digitalt kunnskapsarkiv som gjør informasjon om bygget og historien tilgjengelig for både fagpersoner, eiere og andre målgrupper, som for eksempel publikum. Det bør vurderes om det i denne sammenhengen er hensiktsmessig å utarbeide en strategi for digital formidling. Etablerte datalagringsystem bør ligge til grunn for arkivet.
- Kirkeiere som mottar tilskudd gjennom bevaringsprogrammene skal utarbeide en overordnet plan for bruk av bygget, tid for åpen kirke og formidling av historien det representerer. Planen skal også inkludere risikovurdering og være forankret hos kommunen der kommunen har finansieringsansvaret.
- Det skal utarbeides maler eller forslag til planer og samarbeidsavtaler mellom kommune og kirkeier. Det skal også utarbeides ressursmateriell som kan tilpasses og brukes av menigheten og kirkeier lokalt. Dette inkluderer veiledere og eksempler på god praksis.
- Det skal utarbeides ressursmateriell for formidling av kulturarven overfor ulike målgrupper (barn, unge, voksne, eldre). Eksisterende ressursmateriale utarbeidet i regi av kirkens trosopplæring, den kulturelle skolesekken mv. bør gjennomgås med sikte på oppdatering og ny bruk.
- Museene og andre aktuelle virksomheter og frivillige organisasjoner kan ha en sentral rolle i å rådggi om og sørge for god formidling. Det bør etableres dialog med museumsnettverket og andre relevante aktører.
- Programstyret og sekretariatet har en viktig oppgave i å sørge for forankring og brukermedvirkning i sine respektive sektorer. Det nasjonale fagrådet som skal etableres av programstyret, bør så langt det er mulig bidra til det samme i sine sektorer. God informasjonsflyt er viktig i utarbeidelsen av planer og strategier for formidling og kommunikasjon med innbyggere, lokalsamfunn, forskere m.m.

Guide Wanja Aasen Hamre i Ringsaker kirke sommeren 2022.

Foto: Kristin Dahl Sørensen Dimitrova.

2.6.4 Innsatsområde 4 – Engasjement og deltakelse

Engasjement og deltakelse er viktig for å sikre et varig vern av kirkene og kirkestedene. Det er derfor viktig å mobilisere den frivilligheten som ofte kjennetegner lokalsamfunn med kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Det lokale eierskapet til kirkebyggene har dype røtter i

norsk historie og byggene forvaltes i all hovedsak i dag av kirkelig fellestråd. Bevisstgjøring og aktivisering av disse og andre kirkeiere, samt lokale historielag, menigheter, velforeninger, frivillige organisasjoner m.m. er viktig for å stimulere lokalsamfunnene til å engasjere seg og delta i arbeidet med kirkene. Å ha en bred understøttelse av eierne er helt sentralt innenfor dette innsatsområdet.

2.6.4.1 Rammer og oppgaver for innsatsområde 4

- Resultatmålene og tiltakene som fastsettes for dette innsatsområdet skal sikre at det jobbes systematisk med å etablere og videreutvikle arenaer for deltakelse, jf. effektmål nr. 2.
- Resultatmålene skal også sikre at det etableres et samspill mellom kunnskapsbærerne og lokalsamfunnet slik at kulturarven holdes levende og oppleves som betydningsfull også for dagens mennesker.
- Det bør utarbeides inspirasjons- og kommunikasjonsmateriell for hvordan kirken lokalt kan inspirere lokalsamfunnet til å engasjere seg for istandsettingsarbeidet og for kirkebygget og kirkestedet mer generelt. Det kan bl.a. legges til rette for «åpen dag» på byggeplassen eller lages kommunikasjonsmateriell for skolene eller undervisningsopplegg for konfirmanter. Det kan også lages opplegg rettet mot videregående opplæring, for eksempel til bruk i bygg- og anleggsfagene.
- Kirkeiere skal tilbys god opplæring om sitt særskilte ansvar som eier av kulturhistorisk verdifulle kulturminner og programsekretariatet skal ellers bistå med informasjon, veiledere og eksempler på god praksis.

- Tiltak innenfor dette innsatsområdet må ses i nær sammenheng med tiltak som etableres innenfor innsatsområde 3 «Opplevelse og formidling», men også innsatsområde 2 «Kunnskap og kompetanse».

En mobilisering av frivilligheten er viktig for å få lokalsamfunnene til å engasjere seg og delta i arbeidet med kirkene.

Bragernes kirkes jentekor.

Foto: Bragernes menighet.

2.6.5 Prioriteringen mellom innsatsområder

Størstedelen av statens midler under alle de tre programmene skal gå til innsatsområde 1 «Bevaring – istandsetting, sikring og konservering». For øvrig vil ressursene til hvert av innsatsområdene fordeles ut fra hvert enkelt programs og den enkelte søknads behov. Barne- og familiedepartementet kan gi nærmere føringer om dette i forskrift og tildelingsbrev.

Selv om den største delen av statens midler vil gå til istandsettings-, sikrings- og konserveringstiltak på og i kirkebyggene (innsatsområde 1), henger de ulike innsatsområdene tett sammen og skal i fellesskap bidra til å nå målet om bevaring både på kort og lang sikt. For eksempel er kompetanse

hos både bestiller, rådgiver og håndverker viktig for at istandsettingsarbeidene skal være holdbare over en lang tidshorison.

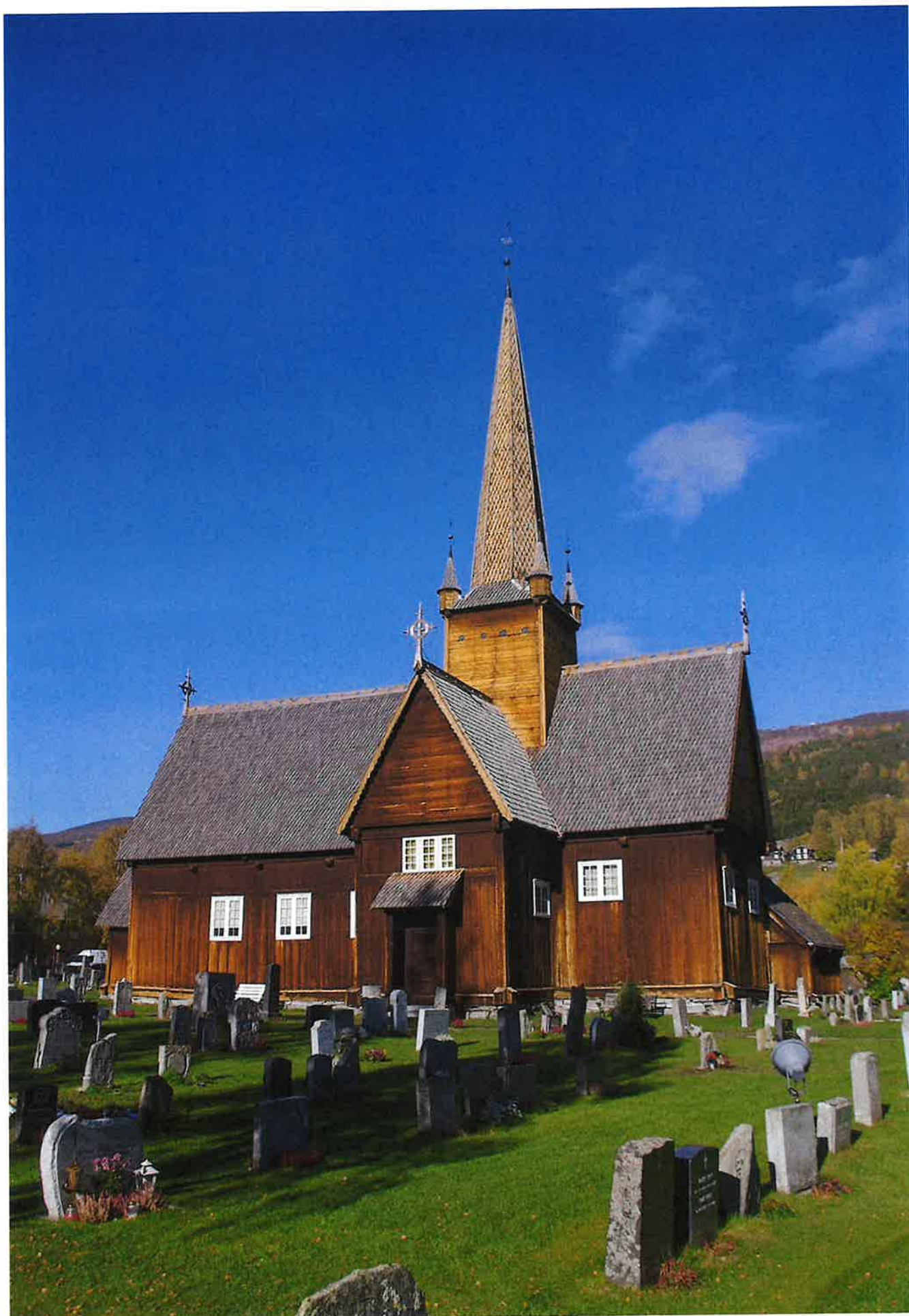
Bevaringsstrategien legger til grunn at det kan brukes inntil 500 mill. kroner til formålet hvert år. Det faglige underlaget Barne- og familiedepartementet har mottatt, jf. kap. 1.3, peker på at dette vil kreve en gradvis opptrapping og at det settes inn tiltak for å øke kapasiteten i markedet for å sikre kunnskap og kompetanse i alle ledd av istandsettingen. Innsatsområde 2 «Kunnskap og kompetanse» vil derfor også være et prioritert innsatsområde inntil en ser at kapasiteten er på et stabilt eller tilfredsstillende nivå.

Kodal kirke er fra år 1100 og ligger i Vestfold fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Vågåkyrkja er fra år 1200 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Kirkebyggdatabasen

3 Organisering av bevaringsstrategiarbeidet

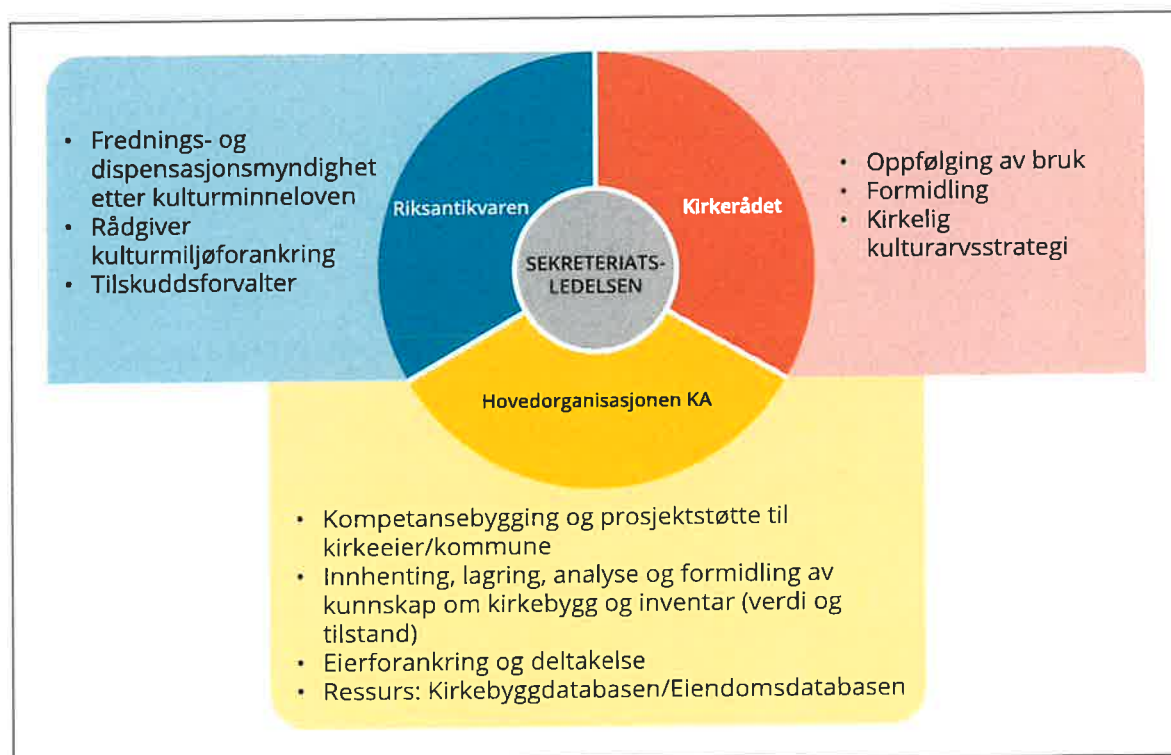
3.1 Styringsmodell

For å nå målene i bevaringsstrategien og -programmene, må styringsmodellen være effektiv og hensiktsmessig. Styringsmodellen må også legge til rette for et forvaltningsregime som sikrer gode kontrollrutiner og forsvarlig styring av midlene i henhold til statens økonomiregelverk og annet relevant regelverk for statlig forvaltning, samtidig som vi sikrer kirkelig og antikvarisk forankring, bred brukermedvirkning og god kompetanse i forvaltningen.

Styringsmodellen må videre sørge for god oppfølging av innsatsområdene som helhet og

legge til rette for en forutsigbar gjennomføring av statens satsing i tett samvirke med kirkeeier og kommune. Kirkeeieres ulike behov for kompetanseheving, rådgivning og oppfølging i ulike faser av de konkrete istandsettingsprosjektene, må ivaretas.

Regjeringen har besluttet at bevaringsarbeidet skal organiseres gjennom en samarbeidsmodell mellom eksisterende fagmiljøer. En slik samarbeidsmodell benytter eksisterende organisasjonsstruktur og eksisterende verktøy i størst mulig grad, men vektlegger et tettere og mer formalisert samarbeid mellom partene som skal utgjøre programsekretariatet og

Figur 3.1 Illustrasjon av styringsmodellen av Kirkebevaringsfondet og de ulike instansenes hovedansvar

programstyret: Riksantikvaren, Kirkerådet og Hovedorganisasjonen KA. For å sikre bred interesserepresentasjon, faglighet og brukermedvirkning, vil det i tillegg etableres et eget nasjonalt fagråd.

En forankring hos allerede etablerte fagmiljøer med spisskompetanse på sine områder, bidrar til at vi ivaretar både kulturmiljøfaglige og kirkefaglige hensyn samtidig som vi sørger for kunnskapsbasert istandsetting i alle ledd.

3.2 Lokalisering og navn

Regjeringen har besluttet at «Kirkebevaringsfondet» blir offisielt begrep som brukes for å benevne den økonomiske forpliktelsen som følger av delingen av verdiene i Opplysningsvesenets fond mellom staten og Den norske kirke (se boks med sentrale begreper i kapittel 1).

Forvaltningen av midlene skal skje ved et programstyre og et programsekretariat, i tillegg til Barne- og familiedepartementet som er programeier. Det vil også bli etablert et nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet, som skal bidra med faglig kompetanse og forankring av arbeidet.

Sekretariatet for Kirkebevaringsfondet legges til Trondheim og lokaliseres i Waisenhuset som ligger vis a vis Vestfrontplassen ved Nidarosdomen. Sekretariatet vil bestå av en sekretariatsledelse tilsatt hos Riksantikvaren og fagressurser fra de tre organisasjonene Riksantikvaren, Kirkerådet og Hovedorganisasjonen KA, se under om organiseringen. Ved oppstart vil flere av fagressursene fortsatt ha sitt hovedarbeidssted i Oslo. Over tid er det tiltenkt at også disse flyttes permanent til Trondheim. Sekretariatsledelsen nyttilsettes med arbeidssted Trondheim.

Waisenhuset i Trondheim

Foto: Frank Foss

3.3 Organiseringen av Kirkebevaringsfondet

Samarbeidsmodellen legger opp til en deling av ansvar og roller mellom tre nivåer:

1. Programeier
2. Programstyre
3. Programsekretariat

I tillegg vil det etableres et nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet. De tre nivåene vil med støtte fra fagrådet ha en felles oppgave i å forvalte statens midler i tråd med bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg og de underliggende bevaringsprogrammene.

Organisasjonsmodellen fremgår av figur 3.2.

3.3.1 Programeier

Programeier vil være staten ved Barne- og familiedepartementet. Programeier fastsetter overordnede mål og føringer for programstyret og programsekretariatet gjennom tildelingsbrev, instruks og bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Dette gjøres i samarbeid med Klima- og miljødepartementet, som etatsstyrer Riksantikvaren. Programeier fastsetter

også forskrift med tilskudsregelverk, foreslår finansielle rammer for Stortinget og skal føre kontroll med at tilskuddene forvaltes på en forsvarlig måte. Programeier er klageinstans på tilskudsvedtak fattet av programstyret.

3.3.2 Programstyre

3.3.2.1 Sammensetning

Programstyret består av representanter fra de tre organisasjonene Riksantikvaren, Kirkerådet og Hovedorganisasjonen KA, i tillegg til preses i Den norske kirke. Til sammen har styret seks medlemmer, hvorav tre representerer staten (Riksantikvaren) og tre representerer kirken (preses, Kirkerådet og KA). Det ene medlemmet fra Riksantikvaren vil ha dobbeltstemme i saker der konsensus ikke er mulig.

Preses i Den norske kirke leder programstyret. Organisasjonene foreslår ellers selv sine representanter, som formelt oppnevnes av Barne- og familiedepartementet. Disse styremedlemmene vil fortrinnsvis være ledere eller mellomledere i de tre organisasjonene for å sikre tilstrekkelig forankring i sine respektive organisasjoner.

3.3.2.2 Mandat

Programstyret har ansvar for økonomisk kontroll og overvåking av driften av bevaringsprogrammene. Programstyret har vedtakskompetanse i tilskuddssaker etter innstilling fra programsekretariatet. Programstyret har også ansvaret for at de strategiske målene i bevaringsstrategien blir nådd. Programstyret skal rapportere til Barne- og familiedepartementet og gi innspill til det årlige tildelingsbrevet. Nærmere presisering av mandat og oppgaver vil fremgå av instruks og tildelingsbrev fra Barne- og familiedepartementet som programeier.

3.3.3 Programsekretariat

3.3.3.1 Sammensetning

Programsekretariatet består av representanter fra Riksantikvaren, Kirkerådet og Hovedorganisasjonen KA. Til sammen utgjør programsekretariatet 12 årsverk ved oppstart:

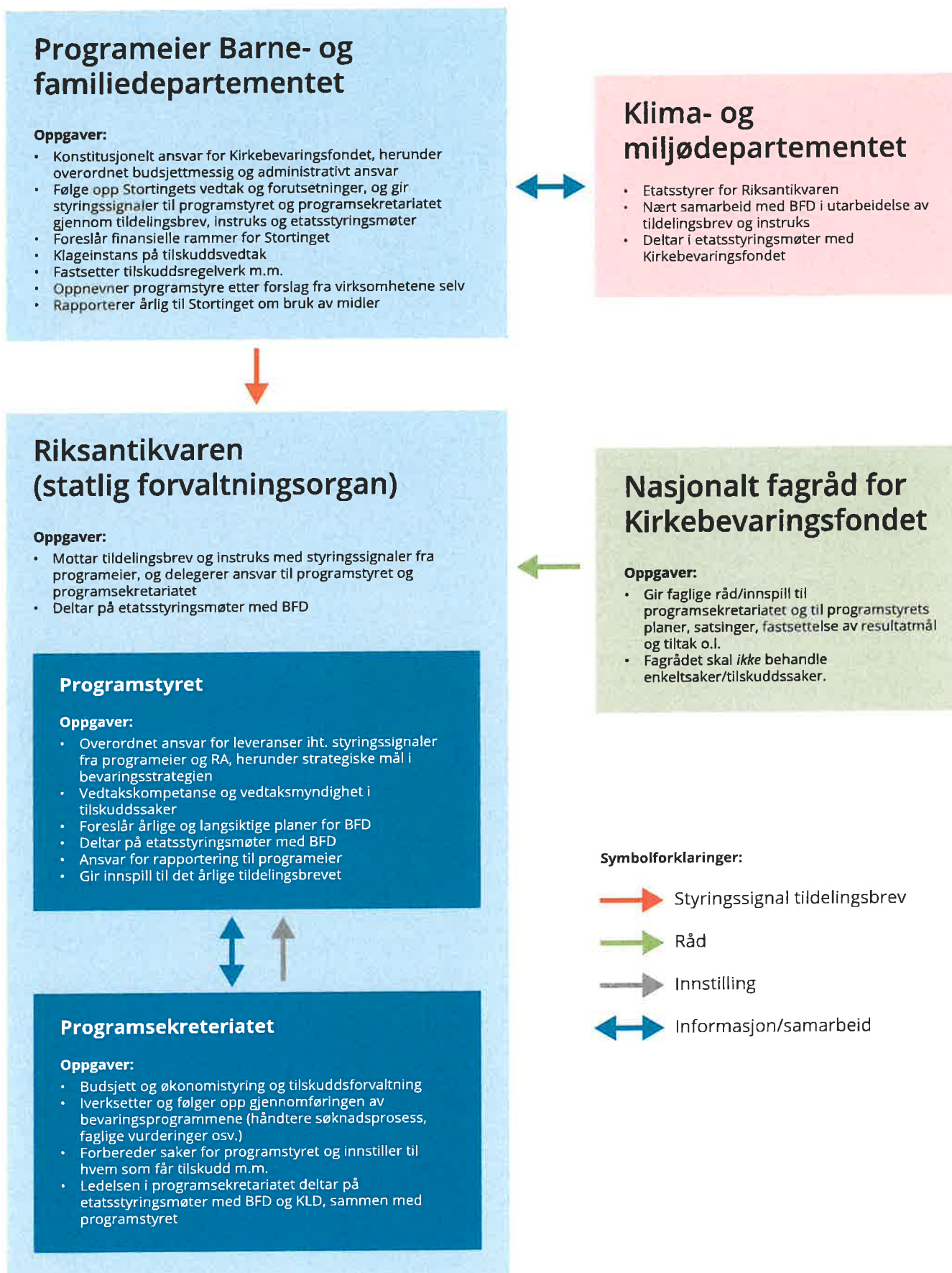
- Sekretariatsledelsen: 3 årsverk. En leder og to kontrollere/økonomiansvarlige. Tilsettes hos Riksantikvaren.
- Hovedorganisasjonen KA stiller fagressurser til rådighet tilsvarende 3,5 årsverk, blant annet for å sikre bruk og drift av kirkebyggdatabasen inn i programmene og forankring inn mot de kirkelige fellesrådene.
- Kirkerådet stiller fagressurser til rådighet tilsvarende 1,5 årsverk, blant annet for å sikre kirkefaglig kunnskap og forankring inn mot menighetene og i kirken som helhet.
- Riksantikvaren stiller fagressurser til rådighet tilsvarende 4 årsverk, for blant annet å sikre antikvarisk og kulturminnefaglig kunnskap og forankring i programmene.

Ressursene i sekretariatet kan endres av programeier dersom erfaringer og evalueringer viser at det er behov for å gjøre justeringer.

3.3.3.2 Mandat

Programsekretariatsledelsen legges formelt til Riksantikvaren, og programsekretariatet mottar styringssignaler gjennom Riksantikvarens årlige tildelingsbrev. Ledelsen av programsekretariatet deltar på etatsstyringsmøter sammen med programstyret.

Programsekretariatet skal iverksette og følge opp gjennomføringen av bevaringsprogrammene i det daglige (sekretariatsfunksjoner for programstyret). Det innebærer blant annet å håndtere søknadsprosessen, gjøre faglige vurderinger av behov og prioriteringer og innstille

Figur 3.2 Figur som viser styringslinjene i organiseringen av Kirkebevaringsfondet.

til hvem som skal få tilskudd til forprosjekt og hovedprosjekt. Det innebærer også å veilede og gi prosjektstøtte til kirkeeier, samt å foreslå for programstyret og følge opp langsiktige og årlige planer for å nå strategiens og programmenes målsetninger. Programsekretariatet skal også utarbeide budsjettforslag for programstyret, og har ansvaret for økonomistyringen, herunder også å administrere vedtak om tilskudd.

3.3.4 Nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet

3.3.4.1 Sammensetning

For å sikre bredden i interesserepresentasjonen, brukermedvirkningen og fagkompetansen innenfor alle de fire innsatsområdene, skal det etableres et nasjonalt fagråd for Kirkebevaringsfondet. Fagrådet etableres av programstyret og skal være bredt sammensatt. Som et minimum skal følgende grupper eller instanser være representert i fagrådet:

- Kommunesektorens organisasjon KS
- Fortidsminneforeningen
- (Kultur)frivilligheten
- Museumssektoren
- Byggenæringen
- Fylkeskommunen/universitets-/ høyskolesektoren
- Norges kirkevergelag

3.3.4.2 Mandat

Det nasjonale fagrådet for Kirkebevaringsfondet skal medvirke til at fagkunnskap, erfaringer og brukerinteresser ivaretas i de tre bevaringsprogrammene. Fagrådet skal gi faglige råd til utarbeidelsen av resultatmål og tiltak innenfor de fire innsatsområdene, og kan gi uttalelse om langtidsplaner og årlige satsninger. Fagrådet skal *ikke* inn i enkeltsaker i tilskuddsforvaltningen. Nærmere føringer kan gis i tildelingsbrev.

3.4 Saksflyt og klagesaksbehandling

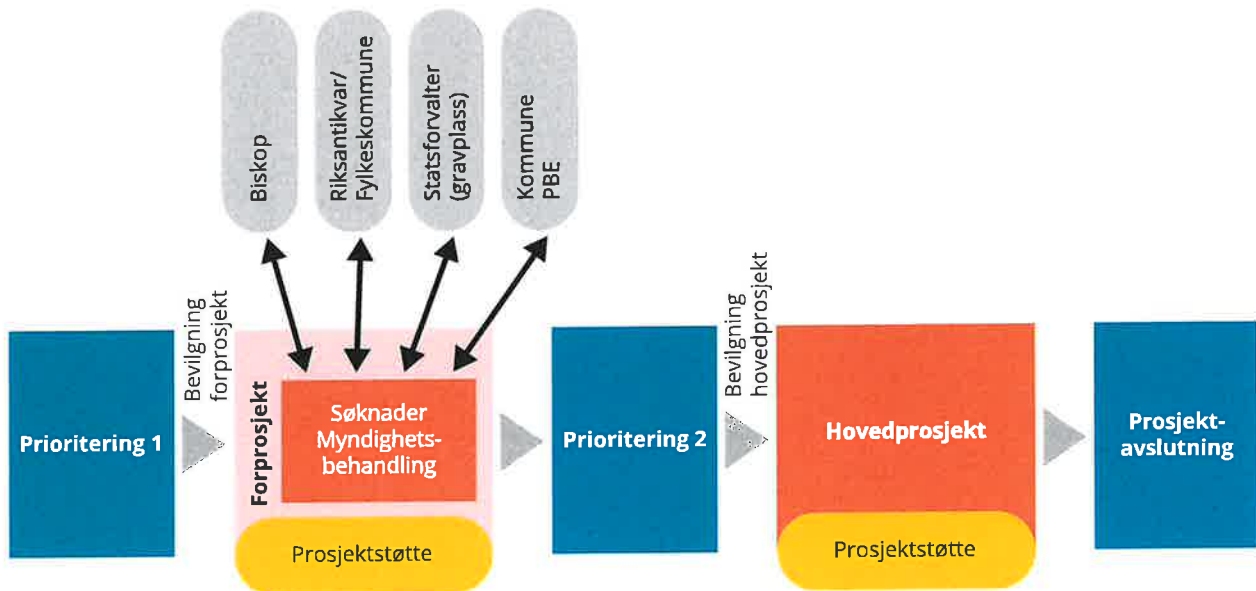
Programorganisasjonen skal sørge for en effektiv, smidig og brukerorientert programstyring. Figur 3.3 viser en skisse av hvordan prioriteringsmodellen og saksflyten vil se ut; fra prioritering og utlysning til ferdigstilt prosjekt. Det tas forbehold her om at tilskuddsregelverket skal på alminnelig høring og at det vil kunne komme justeringer i hvordan saksflyten ser ut som følge av høringsrunden.

Modellen for prioriteringer av kirkene og utlysning av midler til forprosjekt og hovedprosjekt, fremgår av teksten under innsatsområde 1 i bevaringsstrategien.

I forbindelse med forprosjektene er det viktig at kirkeeier så langt det lar seg gjøre søker om nødvendige godkjenninger av tiltakene som skal gjennomføres. Krever tiltaket at det gjøres inngrep i fredet kulturminne, *må* tillatelse være innhentet før tiltaket kan gjennomføres. Før det kan søkes om tilskudd til hovedprosjektet må alle nødvendige tillatelser kunne dokumenteres. Hvilke tiltak som må godkjennes og av hvem, fremgår av rundskriv Q-06/2020. Her fremgår også klageinstans for de ulike godkjenningsordningene.

Tildeling av tilskudd til forprosjekt og hovedprosjekt innenfor de tre bevaringsprogrammene er enkeltvedtak som kan påklages. Klageadgangen vil fastsettes nærmere i forskrift.

Arbeidet med å behandle søknader om nødvendige godkjenninger kan medføre økt saksmengde hos Riksantikvaren, men også hos fylkeskommunen, biskopen og til dels også Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Godkjenning av tiltakene hos disse instansene bør ikke ta unødvendig lang tid og bli «flaskehals» i istandsettingsarbeidene.

Sekreteriatets oppgaver:

- Prioritere kirker som grunnlag for utlysning av tilskudd til forprosjekt
- Hovedkriterier: kulturhistorisk og kirkelig verdi, tilstandsgrad/skadeoversikt
- Tilleggsriterier: kapasitet i markedet, tilgang på kvalifiserte håndverkere, geografiske forhold
- Lyse ut tilskudd til forprosjekt
- Utarbeide flerårig prioriteringsplan innenfor hvert program

Kirkeeiers oppgaver:

- Utarbeide forprosjekt etter sentrale føringer i strategi og forskrift
- Starte myndighetsdialog og sikre nødvendige tillatelser etter kulturminneloven
- Dialog med kommunen om medfinansiering og videre plan for bygget etter at istandsettingen er ferdig
- Beskrive og budsjettere øvrige innsatsområder
- Gjennomføre forprosjekt

Sekreteriatets oppgaver:

- Veiledning og prosjektstøtte til prosjektering og prosjektorganisering

Sekreteriatets oppgaver:

- Godkjenne gjennomførte forprosjekt
- Oppdatere prioriteringsplanene basert på ny kunnskap fra forprosjekter
- Lyse ut tilskudd til hovedprosjekt til prioriterte puljer av kirker
- Innstille til tilskudd basert på tilsvarende kriterier som under prioritering 1
- Systematisere erfaringer fra prosjektene til intern læring

Programstyrets oppgaver:

- Vedta tilskudd etter innstilling fra sekretariatet

Kirkeeiers oppgaver:

- Utarbeide detaljprosjekt
- Innhente gjenværende myndighetsgodkjenning
- Innhente anbud – kontrahering
- Byggfase: istandsetting/sikring/konservering
- Gjennomføre øvrige innsatsområder
- Rapportere til sekretariatet
- FDV-avtale iverksettes
- Plan for bruk av kirken iverksettes

Sekreteriatets oppgaver:

- Prosjektstøtte til innsatsområdene

Sekreteriatets oppgaver:

- Evaluere prosjekter og dokumentasjon
- Formidle resultater
- Innarbeide erfaringer

Figur 3.3 Saksflyten ved gjennomføring av forprosjekt og hovedprosjekt. De grønne boksene viser funksjoner som ivaretas sentralt av programsekretariatet og -styret, de oransje boksene representerer de aktivitetene den lokale kirkeeieren har ansvar for.

Det skal vurderes forenklinger i arbeidet med å sørge for nødvendige godkjenninger dersom dette oppleves som et forsinkende element i istandsettingsarbeidene.

Tingvoll kirke er fra år 1200 og ligger i Møre og Romsdal fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Kirkebygdatabasen

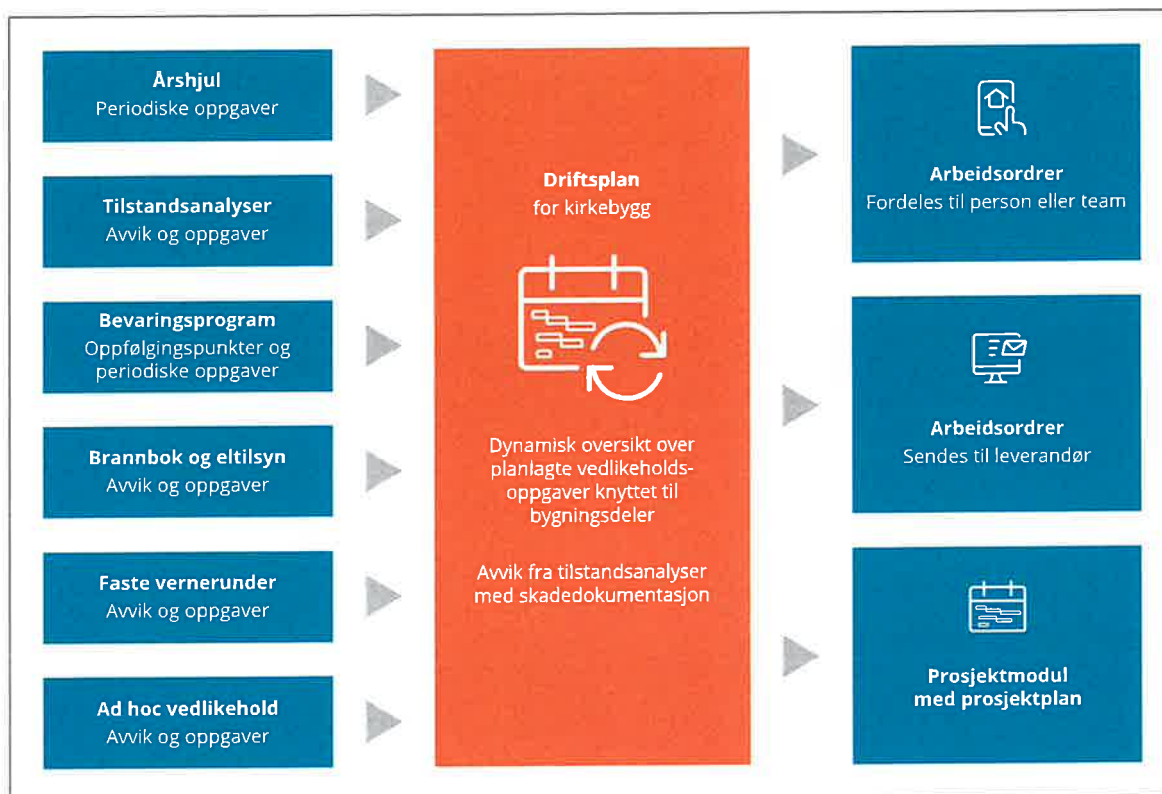
3.5 Eiendomsdatabasens nytteområder for bevaringsprogrammene

Kirkebyggdatabasen som eies og driftes av Hovedorganisasjonen KA er under ombygging. Den «nye» databasen vil kunne tjene som et viktig verktøy inn i bevaringsprogrammene og i den videre oppfølgingen av byggene (FDVU). Denne vil omtales som Eiendomsdatabasen og vil blant annet ha følgende nytteområder for bevaringsprogrammene:

- Informasjon fra eiendomsdatabasen vil inngå i bevaringsprogrammene kunnskapsgrunnlag for utvalg og prioritering av kirkebygg og tiltak.
- Oppfølgingsaktiviteter og observasjonsoppgaver for kirkeeier kan inngå direkte i bygningens driftsplan og omsettes i konkrete oppgaver og arbeidsordre for ansatte og eksterne leverandører.
- Tilstandsanalyser med detaljert kartlegging av materialbruk og byggeteknikker vil danne basis for forprosjektering og kalkyler.
- Prosjektmodul for forprosjektering og utføring av hovedprosjekter på kirkebyggene gir mulighet for oversikt over indikatorer og dynamisk rapportering av progresjon for prosjektet. Kalkyler og endringer i kostnader kan dokumenteres i prosjektmodulens kalkyleverktøy.
- Risikoanalyser og identifiserte risikodempende tiltak kan knyttes direkte inn i driftsplan og prosjektplan for hvert kirkebygg.
- Eiendomsdatabasen vil kunne fungere som et felles samhandlingsrom mellom eiere og programorganisasjonen, med bl.a. målrettet publisering av informasjon fra programsekretariatet til eiere av ulike grupper kirkebygg.
- Skjemamodulen gir mulighet til å samle inn målrettet informasjon fra eierne når bevaringsprogrammene får nye kartleggingsbehov.
- Sensordata fra teknisk overvåking av bygningsdeler kan leses inn i eiendomsdatabasen og knyttes til varsling av eier og fagansvarlig.
- Integrasjon mot NOARK-godkjent arkiv vil ivareta historikk og arkivkrav.

Figur 3.4 viser et utdrag av en vedlikeholdsplan slik den vil se ut i Eiendomsdatabasen.

Figur 3.4 Utdrag av en vedlikeholdsplan slik den vil se ut i Eiendomsdatabasen.

4 Finansiering

Stortinget har satt som premiss for delingen av verdiene i Opplysningsvesenets fond mellom staten og Den norske kirke at staten øker sin innsats for bevaring av de kulturhistorisk verdifulle kirkene i et omfang som svarer til verdien i det gjenværende fondet som staten blir eier av på et gitt tidspunkt (jf. Innst. 209 S (2019–2020), vedtak I pkt. 3). Dette tidspunktet ble satt til 1. januar 2023 (jf. Prop. 144 L (2020–2021)).

Den endelige verdien av fondet blir beregnet når beslutninger knyttet til eiendommer med mer til Den norske kirke er tatt, jf. Stortingets forutsetninger om at det skal justeres for kostnader til å dekke vedlikeholdsetterslep og eventuelt driftsunderskudd for presteboliger. Tidligere estimater viser at den statlige forpliktelsen som vil ligge til grunn for statens økte innsats vil bli i størrelsesorden 10 mrd. kroner. Den endelige verdifastsettingen vil etter planen bli presentert våren 2024.

Bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg skal ligge til grunn for innretningen av bevaringsprogrammene og bruken av midlene.

4.1 Uttaket av statens verdier

Innretningen vil sikre forsvarlig bruk av i størrelsesorden 10 mrd. kroner til kirkebevaring de neste 20–30 årene og som et generasjonsfond etter det.

Det vil bli opprettet en egen konto i Norges Bank benevnt «Kirkebevaringsfondet», der statens utbytter fra Opplysningsvesenets fond øremerkes bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Dersom «Kirkebevaringsfondet» er for lite til å dekke den årlige utbetalingen, skal det bevilges midler over statsbudsjettet.

Det legges til grunn at forpliktelsen om å tilbakeføre verdien av statens andel av Opplysningsvesenets fond til kirkebygg i tråd med bevaringsstrategien skal gjøres over en periode på 20–30 år. Etter at forpliktelsen er innfridd, skal fortsatt utbytter fra Opplysningsvesenets fond øremerkes formålet – omtalt her som et generasjonsfond.

Aktiviteten i bevaringsprogrammene vil tilpasses istandsettingsbehovene og -kapasiteten i markedet. Det vil derfor legges til rette for variasjoner i de årlige statlige tilskuddene, med en øvre grense på 500 mill. kroner i årlige utbetalte statlige tilskudd. En slik fleksibilitet vil bidra til langsiktig og god forvaltning av programmene, med forutsigbarhet for kirkeiere og kommunene som skal stille medfinansiering.

Den økonomiske forpliktelsen synliggjøres gjennom en årlig oppstilling i Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjon. I oppstillingen rapporteres det hvert år om:

- (1) forslag til bevilgning til istandsetting av kirkebygg
- (2) akkumulert bevilgning fra tidligere år
- (3) samlet forpliktelse, tilsvarende verdiene i det gjenværende fondet som staten overtok 1. januar 2023, og
- (4) gjestående forpliktelse.

4.2 Forpliktelser for kommunene som mottar tilskudd

Stortinget har også satt som premiss for delingen av verdiene i Opplysningsvesenets fond at statens økte innsats overfor kirkebyggene ikke skal avløse kommunenes økonomiske ansvar for kirkebyggene eller komme til erstatning for andre tiltak eller ordninger som finnes på området.

For kommunene som mottar tilskudd fra staten til istandsetting eller sikring av kirkebyggene i kommunen, innebærer dette to ting:

1. Kommunen må stille med en egenandel (medfinansiering) i finansieringen av det enkelte istandsettingsprosjekt.
2. Kommunen skal utarbeide en plan sammen med lokal kirkeeier som både rommer forvaltning, drift og vedlikehold og formidling og bruk av bygget. Formålet er å sikre at bygget vedlikeholdes også etter at istandsettings-, sikrings- og konserveringsarbeidet er gjennomført.

For kirker som kommunene ikke har finansieringsansvar for (kirker som ikke er i Den norske kirkes eie), må eier stille med egenandel tilsvarende satsene for den kommunale egenandelen. Egenandelen kan være av økonomisk eller annen art. Programstyret avgjør om annen egeninnsats kvalifiserer som tilstrekkelig egenandel. Eier må også utarbeide en plan for å sikre langsiktig vedlikehold av bygget tilsvarende det som fremgår under punkt 2 ovenfor for kirker hvor kommunene har et finansieringsansvar.

4.2.1 Innretningen av den kommunale medfinansieringen

Innretningen av den kommunale medfinansieringen vil fastsettes i forskrift og gjelde tilsvarende for kirker som omfattes av strategien og som eies av andre enn Den norske kirke, jf. også avsnittet over. Det tas derfor forbehold om at det kan komme justeringer i det som presenteres her etter høring av forskriftsforslaget. Departementet tar sikte på å sende forskriften på høring i februar 2024, slik at den kan fastsettes med virkning fra 1. juli 2024 eller så snart Stortinget har fattet bevilgningsvedtak. Et bevilgningsvedtak vil være hjemmelsgrunnlag for forskriften.

Kommunenes egenandel skal etter forslaget sikres gjennom en intensjonsavtale i prosjektets tidlige fase, dvs. at det ved søknad om forprosjektering også legges ved en intensjonserklæring om kommunal medfinansiering av selve hovedprosjektet (ikke forprosjektet). Kommuner som i sine langtidsplaner ikke kan vise til at de har til hensikt å sette av midler tilsvarende nødvendig egenandel til hovedprosjektet, kan nedprioriteres. Etter at forprosjekteringen er ferdig, skal det i søknad om tilskudd til hovedprosjektet foreligge en forpliktelse til medfinansiering fra kommunen.

Istandsettingskostnadene for det enkelte kirkebygget skal deles mellom staten og kommunen etter ulike prosentsetser, der statens andel i de ulike intervallene øker i takt med kostnadene.

Kostnadene ved å istandsette en middelalderkirke er normalt høyere enn kostnadene ved å istandsette en nyere listeført kirke. Det kreves heller ikke samme antikvariske eller bygningsmessige kompetanse å istandsette en nyere kirke, og håndverkerkompetansen er antatt mer tilgjengelig. I tillegg skal middelalderkirkeprogrammet ha prioritet fram mot 2030, noe som vil kreve at kommunene raskere må vedta å dekke egenandelen ved istandsetting. Det legges derfor opp til at statens satser i middelalderkirkeprogrammet vil være noe høyere enn i de to øvrige programmene.

For alle tre programmene dekker staten hele kostnaden for forprosjektet. For kirker som allerede er ferdigprosjektet ved bevaringsprogrammets start, dekker staten hele kostnaden ved eventuelle tillegg som må gjennomføres for å kvalifisere for å få tilskudd til hovedprosjekt.

Forslaget til innretning av medfinansieringsløsningen i 4.2.1.1 gjelder hovedprosjektet.

4.2.1.1 Utkast til medfinansieringsordning

I forskriftsutkastet som sendes på høring foreslås det at sikrings- og istandsettingskostnadene for det enkelte kirkebygg deles mellom staten og kommunen etter ulike presentsatser, inndelt etter kostnadsintervaller.

I bevaringsprogrammet for middelalderkirker foreslås det at staten skal dekke kostnadene til istandsetting og sikring etter følgende intervaller:

- 25 prosent av kostnadene i intervallet 0–10 mill. kroner
- 40 prosent av kostnadene i intervallet 10–30 mill. kroner
- 75 prosent av kostnadene i intervallet 30–70 mill. kroner
- 90 prosent av kostnadene over 70 mill. kroner

Eksempel: Middelalderkirker

Samlet prosjektkostnad		kr 30 000 000	kr 50 000 000	kr 80 000 000	kr 100 000 000	kr 150 000 000
0–10 mill. kroner	25 %	kr 2 500 000	kr 2 500 000	kr 2 500 000	kr 2 500 000	kr 2 500 000
10–30 mill. kroner	40 %	kr 8 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000	kr 8 000 000
30–70 mill. kroner	75 %		kr 15 000 000	kr 30 000 000	kr 30 000 000	kr 30 000 000
over 70 mill. kroner	90 %			kr 9 000 000	kr 27 000 000	kr 72 000 000
Statens samlede støtte		kr 10 500 000	kr 25 500 000	kr 49 500 000	kr 67 500 000	kr 112 500 000
Statlig andel		35,0 %	51,0 %	61,9 %	67,5 %	75,0 %
Kommunal andel		65,0 %	49,0 %	38,1 %	32,5 %	25,0 %

I de to øvrige bevaringsprogrammene foreslås det at staten skal dekke kostnadene til istandsetting og sikring etter følgende intervaller:

- 15 prosent av kostnadene i intervallet 0–10 mill. kroner
- 30 prosent av kostnadene i intervallet 10–30 mill. kroner
- 50 prosent av kostnadene i intervallet 30–70 mill. kroner
- 80 prosent av kostnadene over 70 mill. kroner

Eksempel: Øvrige bevaringsprogrammer

Samlet prosjektkostnad		kr 30 000 000	kr 50 000 000	kr 80 000 000	kr 100 000 000	kr 150 000 000
0–10 mill. kroner	15 %	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000	kr 1 500 000
10–30 mill. kroner	30 %	kr 6 000 000	kr 6 000 000	kr 6 000 000	kr 6 000 000	kr 6 000 000
30–70 mill. kroner	50 %		kr 10 000 000	kr 20 000 000	kr 20 000 000	kr 20 000 000
over 70 mill. kroner	80 %			kr 8 000 000	kr 24 000 000	kr 64 000 000
Statens samlede støtte		kr 7 500 000	kr 17 500 000	kr 35 500 000	kr 51 500 000	kr 91 500 000
Statlig andel		25,0 %	35,0 %	44,4 %	51,5 %	61,0 %
Kommunal andel		75,0 %	65,0 %	55,6 %	48,5 %	39,0 %

Botne kirke ferdig istandsatt med kalk. Botne kirke er fra år 1200 og ligger i Vestfold fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Geir Magnussen.

For å hensynta kommunenes økonomi legger forskriftsutkastet opp til at statens andel av istandsettelseskostnadene bør være noe høyere fra og med kirke nummer to som istandsettes i kommunen. Dette gjøres for kommuner som har minst tre fredete og/eller listeførte kirker og færre enn 4000 innbyggere per fredet og/eller listeført kirke. Tilsvarende legges det opp til at statens andel bør være noe høyere dersom det de siste fem årene før søknadstidspunktet er gjennomført istandsettingsprosjekter på fredet eller listeført kirkebygg i kommunen med en total kostnad på over 100 mill. kroner. Det legges også opp til en mulighet for at økonomisk egenandel kan erstattes av ikke-økonomisk egeninnsats for kommuner som står oppført på ROBEK-listen. Dette vil som sagt fastsettes nærmere i forskrift og det kan derfor komme endringer i opplegget som er presentert her.

4.2.2 Innretningen av forpliktelser til fremtidig vedlikehold

Forpliktelser for kirkeier og kommune vil bidra til høyere måloppnåelse i bevaringsstrategien.

Kommuner som mottar tilskudd til istandsetting og sikring med formål å bringe kirkebygget tilbake til normalt vedlikeholds nivå, må derfor gjennom en intensjonsavtale med kirkeier forplikte seg til tiltak som kan bidra til å opprettholde bygget på dette tilstandsnivået. Intensjonsavtalen bør minst inneholde:

- En gjensidig forpliktende plan for hvordan kommunen og kirkeier tenker å følge opp vedlikeholdsarbeidet på kirken, herunder en forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdsplan (FDV-plan) som også følges av en plan for finansiering av FDV-arbeidet.
- En plan for risikovurdering og hvordan klimahensyn og utredning av klimatrusler skal følges opp.
- En plan for formidling og tilgjengeliggjøring av den kulturarven bygget representerer.
- En plan for bruk av kirken.

Programstyret er ansvarlig for at det utarbeides maler og verktøy til hjelp for kommuner og kirkelige fellesråd i arbeidet. Programsekretariatet skal gi veiledning.

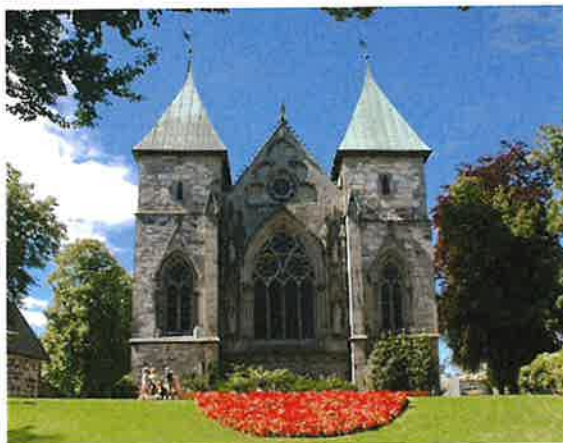
Frogner kirke er fra år 1694 og ligger i Buskerud fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Aurdal kirke er fra år 1737 og ligger i Innlandet fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Ole Christian Torkildsen

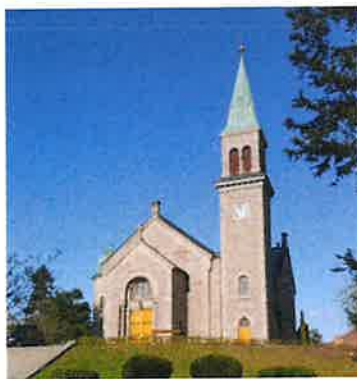
Stavanger domkirke er fra år 1125 og ligger i Rogaland fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Per Arvid Åse, Kirkebyggdatabasen

Tvedestrand kirke er fra år 1861 og ligger i Agder fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Ole Christian Torkildsen

Grorud kirke er fra år 1902 og ligger i Oslo fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Bjørn Andre Langset Gjermundnes, Kirkebyggdatabasen

Vestre Jakobselv kirke er fra år 1940 og ligger i Finnmark fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Torild Granhaug, Kirkebyggdatabasen

Skaun Kirke er fra år 1183 og ligger i Trøndelag fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Riksantikvaren.

5 Særlig om prioriteringer i strategiens to første år

Bevaringsstrategien med tilhørende bevaringsprogram gjelder fra 21. februar 2024. Utlysning av midler gjennom bevaringsprogrammene i strategien vil finne sted etter at Stortingets bevilgningsvedtak foreligger og tilskuddsreglementet har trådt i kraft.

De to første årene (2024 og 2025) vil være oppstartsår, der programmene vil få sin endelige detaljering, samtidig som arbeidet med utlysning og tildeling av midler kan starte opp. Det tas sikte på at den budsjettmessige rammen for det første året vil bli presentert i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2024. Den budsjettmessige rammen for drift og forvaltning av programmet ble i Prop. 1 S (2023–2024) satt til 20,6 mill. kroner for 2024.

Følgende arbeider skal prioriteres i 2024 og 2025:

Kartlegging av særlige utfordringer, behov og muligheter innenfor de fire innsatsområdene

Innenfor hvert av de fire innsatsområde skal det foretas en kartlegging av bevaringsprogrammernes utfordringer, behov og muligheter.

Fastsettelse av resultatmål og konkrete tiltak innenfor de ulike innsatsområdene

Innenfor hvert enkelt innsatsområde skal det fastsettes resultatmål og konkrete tiltak. Prioriteringen av tiltak skal vurderes opp mot innsatsområdene og det enkelte programmets behov innenfor disse. Både resultatmålene og tiltakene må tilpasses de enkelte bevaringsprogrammernes særlige utfordringer, men noen hovedtrekk vil være felles. Arbeidet skal være ferdigstilt innen 1. juli 2025.

Igangsettelse av arbeidet med å prioritere kirker til forprosjekt

Basert på kunnskap som allerede foreligger om tilstanden på kirkene, skal arbeidet med å utarbeide prioriteringslister som grunnlag for å lyse ut midler til forprosjekt påbegynnes allerede første budsjettår. Se nærmere under «Modell for prioritering mellom kirkene» kap. 2.6.1.1. Så langt som mulig bør også forprosjekter tildeles midler og igangsettes i 2024.

Tilskudd til «gryteklare» prosjekter

De senere årene har det vært en økning i forprosjekter og istandsettingsarbeider på kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Flere kirker har dermed prosjekter som er klare til å påbegynnes eller som allerede er i gjennomføringsfase. Det er viktig at disse kirkene kan innlemmes i bevaringsprogrammene uten at det gjennomføres nye, kostnadsdrivende forprosjekter. Istandsettingsprosjekter som er ferdigprosjektert kan tildeles midler allerede første året under forutsetning av at de oppfyller kriteriene som ellers vil gjelde i tilskuddsordningen, se kap. 2.6.1.1 «Modell for prioritering mellom kirkene». Midler vil da kunne gis til arbeider som gjennomføres fra og med det tidspunktet tilskuddsforskriften trer i kraft. Nærmere regler og føringer om dette vil gis i forskrift og i tildelingsbrev fra departementet.

Det gjøres oppmerksom på at muligheten til å få godkjent eksisterende prosjektering som forprosjekt ikke er avgrenset til 2024.

Forprosjekt for digital saksflyt

Det bør i løpet av oppstartsåret igangsettes et arbeid med å utrede en digital systemutvikling som understøtter den planlagte saksflyten og bidrar til at prosjektprioritering, eieroppfølging, økonomioppfølging og rapportering går så effektivt som mulig. Systemet bør også sikre at kunnskap og prosjektinformasjon blir gjort tilgjengelig og delbart på en hensiktsmessig måte. Barne- og familiedepartementet vil i tildelingsbrev komme tilbake til hvor mye det konkret bør avsettes første og andre driftsår til et forprosjekt for et digitalt saksflytsystem. Saksflytsystemet skal bygge på allerede eksisterende systemer.

Forberede markedet på bevaringsprogrammets satsingsområder

Det bør første året påbegynnes et arbeidet med å forberede markedet på bevaringsprogrammets satsingsområder. Nærmere beskrivelse av dette vil følge i tildelingsbrev fra departementet.

Utarbeide planer innenfor området «kunnskap og kompetanse»

Det bør i oppstartsåret påbegynnes et arbeid med å lage planer for hvordan små og store kirkeiere kan sikres god bestiller- og byggherrekompertanse, og for hvordan kapasiteten og kunnskapen på håndverkernesiden bør sikres. Dette bør se hen til det arbeidet som gjøres med å fastsette resultatmål og konkrete tiltak innenfor de ulike innsatsområdene og bygge på allerede utviklede tiltak. Nærmere beskrivelser vil gis i tildelingsbrev fra departementet.

Tromøy kirke er fra år 1150 og ligger i Agder fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Per Storemyr, Fabrica kulturminnetjenester as

Torvastad kirke er fra år 1880 og ligger i Rogaland fylke. Vernestatus: listeført.

Foto: Kirkebyggdatabasen

Kinn kirke er fra år 1150 og ligger i Vestland fylke. Vernestatus: fredet.

Foto: Per Storemyr, Fabrica kulturminnetjenester as

6 Oppsummering

- Stortingets vedtak om at de kulturhistorisk verdifulle kirkene skal istandsettes og sikres for summer tilsvarende verdien av Opplysningsvesenets fond som staten ble eier av per 1. januar 2023, skal gjennomføres ved at det fastsettes én bevaringsstrategi for de kulturhistorisk verdifulle kirkene med tre underliggende bevaringsprogram.
- De tre bevaringsprogrammene inndeles etter alder på kirkene, slik at behovet for å kunne prioritere mellom og iverksette tiltak innenfor disse kategoriene kan baseres på spesifikke behov for håndverks- og konsulent-tjenester, samt kunnskap og kapasitet på saksbehandlernivå.
- Til hvert av bevaringsprogrammene vil det knyttes fire ulike innsatsområder. Størstedelen av statens midler under programmene skal gå til innsatsområde 1 «Bevaring – istandsetting, sikring og konservering». For øvrig fordeles ressurser til hvert av innsatsområdene ut fra den enkelte tilskuddssøknad og det enkelte programs behov. Særlig de første årene av strategien må det regnes med at det også må legges ned betydelig innsats i innsatsområde 2 «Kunnskap og kompetanse».
- Arbeidet med istandsetting av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg finansieres gjennom utbytter fra Opplysningsvesenets fond og eventuelle tilleggsbevilgninger over statsbudsjettet.
- «Kirkebevaringsfondet» brukes som benevnelse for den samlede økonomiske forpliktelsen som følger av delingen av verdiene i Opplysningsvesenets fond mellom staten og Den norske kirke. Verdiene er tidligere estimert til å være i størrelsesorden 10 mrd. kroner og endelig verdifastsetting vil etter planen bli presentert våren 2024. Det er Barne- og familiedepartementet som fastsetter rammene for de årlige budsjettene og som for øvrig opptre som programeier.
- Sekretariatet for Kirkebevaringsfondet legges til Trondheim og består til sammen av 12 årsverk ved oppstart. Riksantikvaren stiller fagressurser til rådighet for sekretariatet tilsvarende 4 årsverk, KA stiller fagressurser til rådighet tilsvarende 3,5 årsverk og Kirkerådet stiller fagressurser til rådighet tilsvarende 1,5 årsverk. Sekretariatsledelsen består av 3 årsverk, som tilsettes hos Riksantikvaren. Dette gir Riksantikvaren som statlig forvaltningsorgan det formelle ansvaret for tilskuddsforvaltning, oppfølging og kontroll av de årlige budsjettmidlene i Kirkebevaringsfondet.
- Myndigheten til å fatte vedtak om tilskudd, overvåke driften, fastsette årlige og langsiktige planer m.m. legges til et programstyre som består av Riksantikvaren, Hovedorganisasjonen KA og Kirkerådet/Bispemøtet. Preses i Den norske kirke leder programstyret.
- Det er kriterium som kulturmiljøverdi og kirkelig verdi, samt tilstandsgrad og konsekvensgrad, som skal ligge til grunn for prioriteringene av hvilke kirkebygg som skal istandsettes først. I tillegg kan det tas hensyn til kapasiteten i markedet, tilgangen på kvalifiserte håndverkere og geografiske forhold.
- Kommunene som mottar tilskudd fra staten til istandsetting, sikring eller konservering av kirkebyggene i kommunen må stille med en egenandel (medfinansiering) i finansieringen av det enkelte istandsettingsprosjekt, og forplikte seg til å vedlikeholde bygget også

etter at arbeidet er gjennomført. Tilsvarende gjelder for eiere av andre kirkebygg som mottar tilskudd til hovedprosjekt gjennom bevaringsprogrammene.

- Statens andel av istandsettingskostnadene på det enkelte kirkebygg innrettes etter ulike prosentsetser og kravet til kommunal medfinansiering/egeninnsats er lavere i middelalderkirkeprogrammet enn i de øvrige to programmene.
- De to første årene i strategien (2024 og 2025) vil være oppstartsår, der programmene vil få sin endelige form samtidig som arbeidet med forprosjektering og tildeling av midler til

ferdigprosjekterte tiltak igangsettes. I løpet av disse to årene skal programsekretariatet utarbeide forslag til resultatmål og konkrete tiltak innenfor hvert av innsatsområdene. Disse skal fastsettes av programstyret og oversendes departementet til endelig godkjenning innen 1. juli 2025. Resultatmålene og tiltakene vil kunne endres etter som det vinnes erfaringer med bevaringsstrategien.

- Tildeling av tilskudd innenfor de fire innsatsområdene av strategien fastsettes i forskrift. Forskriften sendes på alminnelig høring i februar 2024 og det tas derfor forbehold om justeringer i deler av strategien som følge av dette.

Hove kirke er fra år 1170 og ligger i Vestland fylke. Vernestatus fredet. Foto: Rune Akselsen, Barne- og familiedepartementet

Ljørdal stavkirke er fra år 1168 og ligger i Buskerud fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Ole Christian Torildsen

Utgitt av: Barne- og familiedepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: Q-1259 B

Forsidebilde: Skiptvedt kirke er fra år 1200 og ligger i Østfold fylke. Vernestatus: fredet. Foto: Riksantikvaren.

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon 02/2024 – opplag 250

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-449	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
36/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Valg av leder og nestleder for perioden 1.1.2025 - 31.12.2025

Saksorientering

I samsvar med *Kirkeordning for Den norske kirke*, jmf. forskrift av 14. november 2021, og ikrafttreden 1. januar 2022, skal fellesrådets ledelse velges for ett år av gangen.

Fellesrådet bes gjennomføre valg av leder og nestleder for kirkelig fellesråd for det kommende arbeidsår. Valgt ledelse trer i kraft 1.1.25.

Kirkevergen fremmer ikke forslag i saken.

Forslag til vedtak

1. Som leder i Nordre Follo kirkelige fellesråd for 2025, velges ...
2. Som nestleder velges ...

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-457	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
37/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Møteplan 2025

Vedlegg:

Møteplan 2025

Saksorientering

Nordre Follo kirkelige fellesråd avholder normalt 5 møter i et arbeidsår. Kirkevergen foreslår 3 på 1. halvår, og 2 på 2. halvår. Fellesrådets års-hjul tilsier at noen møter må avholdes innen noen frister, bla. regnskapsavleggelse, årsmelding og revisors beretning. I tillegg avholdes møtene minst en gang i året i hver av arbeidskirkene.

Dette er tatt hensyn til i forslag til møteplan.

Kirkevergen foreslår følgende møteplan for 2025:

1. Torsdag 30. januar kl. 18 – 20, sted: Sofiemyr kirke
2. Torsdag 13. mars kl. 18 – 20, sted: Greverud kirke
3. Torsdag 12. juni kl. 18 – 20, sted: Langhus kirke
4. Torsdag 25. september kl. 18 – 20, sted: Ski nye kirke
5. Torsdag 11. desember kl. 18 – 20, sted: Sofiemyr kirke

Fellesrådets arbeidsutvalg (AU) vil møtes i forkant av hvert møte, og ellers ved behov.

Forslag til vedtak

1. Nordre Follo kirkelige fellesråd vedtar følgende møteplan for 2024:

- Torsdag 30. januar kl. 18 – 20, sted: Sofiemyr kirke
- Torsdag 13. mars kl. 18 – 20, sted: Greverud kirke
- Torsdag 12. juni kl. 18 – 20, sted: Langhus kirke
- Torsdag 25. september kl. 18 – 20, sted: Ski nye kirke
- Torsdag 11. desember kl. 18 – 20, sted: Sofiemyr kirke

2. Fellesrådet ber kirkevergen legge til rette for ytterligere møter ved behov.

KIRKEN I NORDRE FOLLO

Nordre Follo kirkelige fellestråd

Møteplan 2025

Dato:	Tid:	Sted:
Torsdag 30. januar	kl. 18 – 20	Sofiemyr kirke
Torsdag 13. mars	kl. 18 – 20	Greverud kirke
Torsdag 12. juni	kl. 18 – 20	Langhus kirke
Torsdag 25. september	kl. 18 – 20	Ski nye kirke
Torsdag 11. desember	kl. 18 – 20	Sofiemyr kirke

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo kirkelige fellesråd

Saksbehandler	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Øysten Paulsen	273	20/00011-462	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
38/24	Nordre Follo kirkelige fellesråd	05.12.2024

Orienteringssaker

Vedlegg:

Protokoll møte nr 5 - 2024

Søknad fra Oppegård MR

Prisestimat - montasje av totalt 28 stk. lysstolper, Oppegård kirke - revidert 31.05.24

Saksorientering

Kirkevergen vil i møtet orientere om følgende saker:

- Personalnytt pr. 31.11.24
- Status på omorganiseringsprosessen i fellesrådet, som er i slutfasen
- Protokoll fra møte i AU nr. 5/24
- Søknad fra Oppegård MR; lyspunkter gravplass

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

DEN NORSKE KIRKE

Nordre Follo Arbeidsutvalg

Møteprotokoll

Nordre Follo Arbeidsutvalg

Møtedato: 11.11.2024 kl. 16:00
Møtested: Grupperom, Ski nye kirke
Arkivsak: 21/00401

Til stede: Kurt Soltveit, Torgeir Nevland og Espen Andreas Hasle

Møtende
varamedlemmer:

Forfall:

Andre:

Protokollfører: Øysten Paulsen

SAKSLISTE	Side
Godkjenning av innkalling og saksliste	
14/24 Godkjenning av innkalling og saksliste	2
Godkjenning av protokoll	
15/24 Godkjenning av protokoll møte nr. 4/24	2
Saker til behandling	
16/24 Saker til fellesrådets møte nr. 5/24	3
Orienteringssaker	
Eventuelt	

Sted 25.11.2024

Kurt Soltveit
Leder

Øysten Paulsen
Sekretær

Godkjenning av Innkalling og saksliste**14/24 Godkjenning av innkalling og saksliste**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo Arbeidsutvalg	11.11.2024	14/24

Saksorientering

I henhold til møteplan, innkalles med dette til møte i AU, mandag 11. november kl. 16 – 17.00. Møtet avholdes i grupperom, Ski nye kirke.

Sakslisten omhandler sakene fra og med 14/24, til og med 16/24.

Innkalling med sakliste er sendt AU's medlemmer elektronisk den 30. oktober. Dermed anses møteinnkalling sendt innen fristen for innkalling.

Evt. forfall bes meldt kirkevergen snarest.

Forslag til vedtak

Innkalling og saksliste godkjennes.

Møtebehandling**Vedtak**

Innkalling og saksliste godkjennes.

[Lagre vedtak]

Godkjenning av protokoll**15/24 Godkjenning av protokoll møte nr. 4/24**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo Arbeidsutvalg	11.11.2024	15/24

Saksorientering

Vedlagt denne saken følger forslag til protokoll fra møte nr. 4/24, som ble avholdt i Ski nye kirke den 2. september d.å. I møtet ble sakene fra og med 11/24, til og med 13/24, behandlet.

Vedlagte forslag til protokoll bes godkjent.

Forslag til vedtak

Protokollen godkjennes.

Møtebehandling**Vedtak**

Protokollen godkjennes.

[Lagre vedtak]

Saker til behandling**16/24 Saker til fellesrådets møte nr. 5/24**

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Nordre Follo Arbeidsutvalg	11.11.2024	16/24

Saksorientering

Kirkevergen viser til vedtatt møteplan, og kommende møte er fastsatt til torsdag 5. desember kl. 18 – 20. Møtet vil bli avholdt i Ski nye kirke.

Kirkevergen vil legge frem følgende vedtakssaker:

- Regnskapsrapport nr. 4/24
- Budsjettregulering investering

- Revidert utleiereglement for kirkene – 2. gangs behandling
- Forslag til budsjett 2025; drift og investering
- Revidert strategiplan for fellesrådet, perioden 2025 – 2028
- Kirkebevaringsprogrammet – strategier for videre arbeid
- Gravplass
  - o Navnet minnelund på Kolbotn
  - o Navnet minnelund i Ski – justert forslag
- Valg
  - o Leder for perioden 2025
  - o Nestleder for perioden 2025

I tillegg vil det bli lagt frem orienteringssaker:

- Personaloversikt pr. dato
- Status arbeidet med omorganisering – avsluttende fase

- Videre oppfølging av ressursfordeling stillinger i menighetene

Dersom AU's medlemmer ønsker andre saker fremlagt til fellesrådets behandling, kan dette fremmes i møtet.

Forslag til vedtak

Saken tas til orientering.

Møtebehandling

Kirkevergen la frem følgende tilleggssaker som vil bli fremlagt i fellesrådets møte:

- Møteplan for 2025
- Revidering av godtgjøringsreglement for fellesrådets medlemmer
- Søknad fra Oppegård menighetsråd; lyspunkter på kirkegården

Vedtak

Saken tas til orientering.

[Lagre vedtak]

Orienteringssaker

- Det ble orientert om kommunedirektørens fremleggelse av budsjett ØHP
- Status Kråkstad og Siggerud kirker
- Kirkebevaringsprogrammet
- Omorganiseringsprosess i fellesrådet

Eventuelt

Ingen saker behandlet.

Til Nordre Follo kirkelig fellesråd

Oppegård menighetsråd ønsker at Nordre Follo kirkelig fellesråd tar opp sak om utebelysning rundt Oppegård kirke.

Menighetsrådet har et sterkt ønske om å ha utebelysning på plass til kirkens 150-års jubileum i 2026.

Vedlagt ligger prisestimat for montasje av 28 lyspunkter. Menighetsrådet er klar over at det ikke nødvendigvis blir alle disse lyspunktene, men ønsker at et minimum vil være området rundt kirken.

Menighetsrådsleder har spurt Jon Sjødal om han kan påta seg evt. gravearbeidet da han har kompetanse på dette og er svært godt kjent på området. Dette har Jon svart at dette kan han gjøre som frivillig arbeid. Dette vil være særlig kostnadsbesparende for prosjektet.

Menighetsrådet ønsker også tillatelse fra fellesrådet om å opprette en Spleis-aksjon for å samle inn midler til dette formålet.

Med vennlig hilsen

Marianne V. Kolve Henriksen

Menighetsforvalter

Greverud og Oppegård
+47 40 55 04 60

DEN NORSKE KIRKE

Mer himmel på jord | www.kirken.no/nordrefollo

Prisestimat: montasje av totalt 28 stk. lysstolper rundt kirkeområdet, langs gangvei og ved gravplass, Oppegård kirke – REVIDERT 31/5-24.

Ingar Pedersen
 GloMar Eiendom AS
 Rosenholmveien 25, 1414 Trollåsen
 Mailadresse: ingar@glomareiendom.no
 Telefon: +47 90879036

Vår dato	Deres dato	Vår referanse	Deres referanse
31.05.2024	31.05.2024	Patrick Rennemo	Ingar Pedersen

Vi har herved gleden av å kunne tilby installasjoner i omfang av som forventet, utført til en estimert sum av:

Estimat lamper:	ca. kr. 180 000,- (eks. mva.)
Estimat gravearbeider:	ca. kr. 187 000,- (eks. mva.)

Spesifikasjoner:

Montasje av totalt 28 stk. lysstolper i henhold til underlag oversendt av kunde. Lysstolpene fordeles rundt kirkeområdet, langs gangvei og ved gravplass i henhold til kartutsnitt med innregnede punkter. Det skal etableres 10 stk. lysmaster rundt kirke, 10 stk. langs gangvei og 8 stk. langs gangveien ved gravplassen.

Det skal graves totalt ca. 260 meter i grøntarealer. Kartutsnittet viser et lengdestrekk på 115 meter ved gangvei og 42 meter ved gravplass. Området rundt kirken er ikke målsatt i underlaget, men er basert på måleverktøy i Google Maps antatt til å være ca. 102 meter. Den estimerte summen for gravearbeidene er utarbeidet i samråd med Bjerke Byggservice AS etter telefonsamtale 30/5-2024.

Det er medberegnet en dobbel lysstolpe fra produsenten Malmbergs med typebetegnelse «Idefjord Sort 2x18W E27 IP44». Ettersom det ikke lages fundamenter til disse lampene, benyttes det fundament fra Nordlys som tilpasses skruedimensjoner.

I grøfter legges det ned 50mm rødt trekkerør, kabling av typen PFSP 2x6mm², samt fundamenter for hvert punkt. Kabelens tverrsnitt er økt med bakgrunn av kabelens lengde. Det monteres forankoblet vern på 16A, samt astro-ur for styring av lamper – dette monteres i eksisterende sikringsskap i kirke.

Vedlegg:

FDV/ produktblad på medberegnete produkter.

Installatøren Oslo AS
 Skiveien 200, 1415 Oppegård

Telefon 40 00 21 22
 E-post: magnus@installatoren.as
installatoren.no

Org.nr: 985 885 443

Generelle forbehold.

Forutsetter tilkomst til arbeidsstedet, samt at føringsveier og punktplasseringer er tilgjengelige. Slissing, flikking, større hulltaking, utsparinger, nødvendige spikerslag for montering av utstyr, rør i grunn eller andre bygningsmessige arbeider er ikke med i vår pris. Forutsettes en omforent fremdriftsplan, og at arbeidet kan gjennomføres i normal arbeidstid. Forsinkelser og arbeidstid utenom dette belastes med gjeldende satser. Ved eventuelle tilleggsarbeider tar montørene dette med dere underveis.

I tillegg til overnevnte generelle forbehold, stilles det følgende forutsetninger for det aktuelle prosjektet:

- Arbeidene kan utføres i normal arbeidstid (mandag – fredag, kl. 07:00 – 16:00).
- Det eksisterende anlegget er i forskriftsmessig god og merket stand.
- Det er plass i eksisterende sikringsskap/ underfordeling for denne utvidelsen.
- Lyskilder til lysstolper er ikke medtatt, kunde sørger selv for disse. Vi kan naturligvis bestille dette om vi får spesifikasjoner på foretrukken styrke og fargetemperatur (kelvin) – dette blir fakturert som tillegg.
- Gravearbeider er oppgitt som en egen tilleggspris. Det er kun medtatt rigg/ drift, graving (+ igjennfylling og såing) i grøntarealer. Ikke slissing etc. i asfalt eller liknende.
- Gravearbeidene faktureres kunde direkte.
- Eventuelle tilleggsarbeider utover punktene i dette estimatet, avklares med referanseperson i forkant av gjennomføring og utføres på en egen faktura.
- Arbeidene kan utføres i normal arbeidshøyde. Lift, stillas eller liknende er ikke medberegnet.

Estimatets gyldighet:

Estimatet er gyldig i 45 dager fra utsendelsesdato.

Leveringstid:

Første ledige montasjedag er normalt ca. 1-2 uker etter bestilling. Avhengig av eventuell leveringstid for materiell og behandlingstid hos nettselskap.

Faktura:

Faktura blir sendt til nettbank. Fakturering vil skje etter montasje og faktura har 10 dagers forfall. Ved langvarige oppdrag sender vi a-kontofaktura ved månedsslutt for medgått arbeid og materiell.

Dokumentasjon:

Dokumentasjon i form av sjekklister, dokumentasjon og FDV/ produktblad vedlegges faktura. Anlegget leveres komplett og funksjonsprøvd.

Vi håper estimatet er fordelaktig, og en bestilling skal få vår største oppmerksomhet.

Med vennlig hilsen

Patrick Fernsjo Rennemo

Installatøren Oslo AS
Skiveien 200, 1415 Oppegård

Telefon 40 00 21 22
E-post: magnus@installatoren.as
installatoren.no

Org.nr: 985 885 443